

ภาคผนวก

บทสอนที่ปรากฏในบทหนังสือตระกูล

ของหนังสือ อรมุต

(พ.ศ. 2513 – พ.ศ. 2543)

1. บททฤษฎีสอนศึกษา

(กวีโหมษกะสอนพินพยุ)

“จึงชี้แจงแจ้งเหตุเทศนา
เหมือนควมวงกงเวียนหมุนเวียนไป
สุขกับทุกข์ปลุกปล้ำทำให้สัตว์
ต้องเวียนว่ายตายเกิดกำเนิคนาน
อย่าโกรธซึ่งหึงสาพยาบาท
จงถือศีลภาวนาเมตตาใจ

อนิจจาทุกขังคังวิสัย
กว่าจะได้มรรคผลจนนิพพาน
ต้องว่าวิญเวียนวงในสงสาร
กว่าประมาณแสนกัปป์จึงดับไป
ถือว่าชาติก่อนกรรมทำไฉน
ให้อภัยเพื่อนมนุษย์ปุถุชน”
(ฉันทน์ อรมุต : คู่สร้างคู่สม)

(กวีวัชรกะสอนผกาแก้ว)

“ผกาแก้วกำพร้าตาจะฝาก
แล้วสอนลูกผกาแก้วเขามาลัย
จะได้ดีเพราะมีผลปรนนิบัติ
เมื่อตัวรักหนักยิ่งให้ยิ่งกลัว
เป็นเกือกทองรองบาทอย่าพลาดพลั้ง
หากพระองค์ทรงโปรดสนมใด
ญาติวงศ์พงศาคนาสนม
จงเอ็นดูผู้น้อยให้พลอยเพลिन

เมื่อรับปากแล้วพระองค์โปรดสงสาร
จงคิดอ่านอคคอมถนอมตัว
ถวายสัตย์สู่ม้วยอยู่ด้วยศรัทธา
อย่าถือตัวต่อผู้ชายจะหน่ายใจ
จนกระทั่งศรีสวัสดิ์เจ้าตัดกษัย
อย่าทำใจหึงหวงให้ล่วงเกิน
ได้ชื่นชมกล่าวขวัญสรรเสริญ
จึงเจริญราศีมีโชคชัย”
(ฉันทน์ อรมุต : ต้นรักดอกโศก)

(กวีวัชรกะสอนแก้วกัณหา)

“เมื่อไหนไหนก็มาแล้วแก้วกัณหา
คุณวิชาค่าวิเชียรเพชรเจียรไน

จงตั้งหน้าเรียนเวททางเพทไสย
จงตั้งใจเรียนรำให้ชำนาญ
(ฉันทน์ อรมุต : ถล่มวิมานรัก)

(ฤทธิวิธกะสอนนางสุธาณี)

“กำชับสั่งให้ระวังอย่าวางใจ
 สังกศคูท่าทางอย่าวางเว้น
 โบราณสอนว่าคนจรเราอย่าเชื่อ
 ใช้คนเบื้อเชื่อคนจรจะร้อนรน
 คนตายเราอย่ากลัวแต่คนชั่วเราอย่าคบ

แต่อย่าไปโง่เงาให้เขาเห็น
 ก็จะเห็นอุปเท่ห์ในเล่ห์กล
 คนเบื้ออย่าใช้ไม่ได้ผล
 เหมือนสอนคนคือคั้นในสันดาน
 รู้ให้ครบศึกษาไว้ให้แตกฉาน”
 (ฉิน อรมุต : กำสรวลสวาท)

(ฤทธิมณีรามสอนนุชนาฏ)

“นุชนาฏกราบลาท่านอาจารย์
 พระธิดาอย่าประมาทจะพลาดพลั้ง
 รู้วิธีหลบหลีกเป็นปีกหาง
 เป็นผู้หญิงสิ่งที่ชั่วก็คือตัวมลทิน
 จงสังเกตุเหตุผลกลมารยา
 ถ้าพวกยักษ์หักพับลงยับเยิน

ความสงสารชีครจึงสอนสั่ง
 จงระวังภัยพาลมารทมิฬ
 อย่าทำทางให้ศัตรูมันคูหมิ่น
 เมื่อได้ยีนคำขุของอย่าหลงเพลิน
 ไปเบื้องหน้าโลกจะถันสรรเสริญ
 จงร้องเชิญเรียกใช้ไอ้พราษโทยม”
 (ฉิน อรมุต : เพลิงพยาบาท)

(พระฤทธิโกณัฐญะสอนนางกุหลาบคำ)

“เทศนาหาวิธีชี้ให้เห็น
 เหมือนคุมวงกงเกวียนหมุนเวียนไป
 เมื่อมีขสเสื่อมขสกำหนดคนแน่
 เดือนกับดาวอ่าวกับโอมโลกกับธรรม

ว่าเป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติอย่า
 หวาดไหว
 มีสุขไสมีเศร้าโศกโลกกับธรรม
 เป็นคู่แต่ควรคิดลิขิตข่า
 กุหลาบคำจงคิดพิจารณา”
 (ฉิน อรมุต : กุหลาบคำ)

(ฤๅษีสฤๅททะสอนแก้วกัณหา)

“อาจารย์สั่งให้ระวังอย่าวางใจ
กลัวคนตายใช้คนเบื้อเชื่อคนจร
เมื่อสิ้นแสงสุริยงลงลับแล้ว
ปิดประตูหน้าต่างอย่าวางใจ
กระดานปูร่อง ไม่มีคชิด
พวกผู้ชายมักจะยุ่งเกี่ยวทั้งเกี่ยวแยง
มันเรียกหาอย่าขานเป็นอันขาด
ถ้ามันเข้าในห้องร้องเรียกครู

เพื่อคนไกลกลับหลอกมาหลอกหลอน
จะเคื้อคร้อนภายหลังระวังภัย
ตัวลูกแก้วกัณหาอย่าไปไหน
ขัคกลอนในอย่าประมาทให้พลาดแพลง
เอาสาคปิดป้องกันให้ขันแข็ง
จัดแจงปกปิดให้มิครู
แม้พลังพลาดความชั่วคิดตัวหนู
สำหรับปู่จะคอยฟังอยู่ทั้งคืน”
(ฉิน อรมุต : ถล่มวิมานรัก)

(ฤๅษีสฤๅททะสอนคุณคี)

“พระอาจารย์ท่านให้ธรรมโอวาท
ตัวเป็นชีมีธรรมประจำใจ
โลกโกรธหลงจงเห็นว่าเป็นโทษ
อนิจจังยังขันธสันดาน
เกิดมาแล้วย่อมตายวายชีวาคม
ตัวกิเลสเจตนาเป็นราคิน

อย่าอาฆาตปิงจามิตรพิศวิสัย
มันอยู่ในเมตตาสมาทาน
เสียประโยชน์ทางธรรมกรรมฐาน
ยอมสธารณ์ทัตถมจมนแผ่นดิน
อย่าอาฆาตคิดร้ายหมายถวิล
ให้สัตว์คืนอยู่ในห้วงแห่งบ่วงมาร”
(ฉิน อรมุต : กามเทพหลวง)

(ฤๅษีกัศปะสอนคาราน้อย)

“พระอาจารย์ท่านให้พุทโธวาท
ความโกรธซึ่งหึงหวงในดวงใจ
อันความโกรธพระท่านว่าเหมือนสนิมเกาะ
จะรุ่งเรืองเบื้องหน้าสถาวร
อย่าทำมาหาทุกข์สุขกันเถิด
จะแคล้วทุกข์สุขกายไม่วายวัน

อย่าอาฆาตเคืองจิตพิศวิสัย
เหมือนจุดไฟนลามได้ความร้อน
จงพิเคราะห์ตามคำพระร่ำสอน
เพราะแม่หล่อ่อนอารีไมตรีกัน
จะรู้สีกเหมือนเกิดในสวรรค์
จนพากันล่องถิบเข้านิพพาน”
(ฉิน อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(ภาษีกโถษฐ์ญญะสอนกุหลาบคำ)

“ชีวิตสาวคราวหนูก่เหมือนกุแต่แรก
แต่ศรัทธาอาศัยว่าใจจริง
จะตัดได้มันก็ยากลำบากเหลือ
ตัวกิเลสมันมีฤทธิ์อิทธิพล

ปล้ำอิ้แหกพรรษาไปหาหญิง
ไม่ยอมทิ้งทางวัดตัดกังวล
กุัดคเสื่อมาวางไว้ตั้งหลายหน
ใครหนีพ้นกิเลสมาเป็นการดี”
(ฉิน อรมุต : กุหลาบคำ)

(ภาษีมหาเวทสอนผกาเกด)

“พระสัทธาประพรมน้ำมนต์ให้
ทำความดีนั้นแหละถูกจะถูกทาง

ไอ้เหล่าร้ายจงไรให้ไกลห่าง
ชื่อเสียงนางก็จะลือกันอ้ออึ้ง”
(ฉิน อรมุต : ขอคกัตตัญญ)

(ภาษีมหาเวทสอนผกาเกด)

“กับสามัญชั้นต่ำลูกอย่าทำมันตั้ง

แต่อย่าให้ถึงชุกชนคนจะลือ”
(ฉิน อรมุต : ขอคกัตตัญญ)

(ภาษีสมมิตรสอนนางสุพิศอำภา)

“ปัจฉิมนิเทศเจตนาความปรานี
จะซื้อผ้าต้องคูเนื้อเพื่อไม่ผิด
เชื่อใจทางวางใจคนมักงนใจ
พบคนคดก็ต้อคัดเพื่อคัดคด
พบคนดีคือต้อแต่พอควร

พระบุตรจึงจำในน้ำใจ
จะคบมิตรต้อคูหน้าว่าแบบไหน
อย่าเชื่อใครง่ายง่ายจงใคร่ครวญ
พบคนปดก็ต้อปัดคัดลมหวน
ความน่มนวลนั้นแหละหนูจะคูดี”
(ฉิน อรมุต : เจ้าค่อมทอง)

(ฤๅษีสุนันทาสอนพรหมประสิทธิ์)

“พระโยคีมีจิตคิดเมตตา
แปลเป็นบทสนทนาภาษาไทย
คือรูปรสกลิ่นเสียงเคียงสัมผัส
โลกโกรธหลงงเห็นเป็นเพลิงกาฬ
อัคคีภัยไฟกิเลสเหตุหลงโลก
ใครเมามัวชั่วช้าเป็นกาลิ
งหักจิตคิดในพระไตรลักษณ์
พรหมประสิทธิ์หมอบราบลงกราบกราบ

เทศนาให้ยักษ์ยงสิ้นสงสัย
เรื่องความใน โลภียสี่ประการ
ที่คฤหัสถ์หวงแหนไว้แก่นสาร
มันเผาผลาญร้อนรุกรุ่นทุกที
มัวละโมบลากยศหมดบัคสี
ขาดหิริโอตตูปะความละอาย
ถือเป็นหลักอนิจจังอย่าหวังหวาย
ขอถวายชีวกับอาจารย์”
(ฉันท อรมุต : แสงวาริน)

(ฤๅษีสุนันทาสอนสิทธิชัย)

“จงพากเพียรเรียนรำจจดจำหมาย
ธรรมคาคนจะดีก็เพราะมีวิชา
คุณวิชาค่าวิเชียรเรียนไว้เถิด
สิทธิชัยศรัทธารักอาจารย์

อย่าเบื่อหน่ายเกียดคร้านการศึกษา
เขาคูค่าของคนที่ผลของงาน
ผลจะเกิดก้าวหน้ามหาศาล
กับรักการศึกษาปัญญาขง”
(ฉันท อรมุต : หวังรักเหวลีก)

(ฤๅษีสุนันทาสอนยักษ์นนทจักร)

“จงหักห้ามความโกรธที่โหดร้าย
เนื่องจากตัวคณหาจึงราศี
จงยอมรับหักห้ามซึ่งความโกรธ
นนทจักรกราบก้มบังคมลา

ยกโทษให้พระธิดามารศรี
กามโลภียมีอยู่คู่โลกา
แล้วประโยชน์ก็จะได้ไปภายหน้า
ขอสัญญาจะวันด้วยมันใจ”
(ฉันท อรมุต : เจ้าค่อมทอง)

(ฤๅษีวัชรกะสอนพระทินกร)

“เมื่ออยู่วัดต้องเอาอย่างในทางวัด
อันอินทรีขี้ขี้เป็นอนัตตา
เลิกรูปสกลิ่นเสียงเคียงสัมผัส
รับโอวาทพระสิทธิทามหามุนินทร์

อย่าให้ถูกชัคว่าฤๅษีนี้ไม่มีเตียงสา
ตัวกิเลสเจตนาเป็นราคิน
ต้องเคร่งครัดภาวนารักษาศีล
ฤๅษีทินกรมาศาลาบรรณ”
(ฉันทน์ อรมุต : กามเทพพิศคว)

(ฤๅษีวัชรกะสอนแสงพยัคฆ์)

วัชรกะ : ศีลธรรมเป็นเครื่องค้ำจุนสังคม และคุ้มครองโลกแต่บุคคลผู้รับรู้
และพยายามประคับประคองศีลธรรมมีน้อยเกินไป สังคมมนุษย์
จึงวุ่นวายและกรอบเกรียมอย่างน่าวิตก ไม่ว่าจะในวงรัฐ วงราษฎร์
วงศาสนา ล้วนแต่มีความโลภโมโทสัน กินได้ไม่หายอยาก คือมี
เท่าไรก็ไม่รู้จักพอ นอนมากไม่รู้ตื่น คือจนแก่จนเฒ่าแล้วยังไม่รู้
จักบาปบุญคุณโทษ รักคนอื่นยิ่งกว่าตัว คือพยายามให้ได้มาเพื่อ
สะสมไว้ให้ลูกหลานเหลนต่อไป โดยไม่คิดจะทำบุญสุนทานไว้
เป็นเสบียงสำหรับจะพาดิิดตัวไปในสัมปรายภพ

(ฉันทน์ อรมุต : แสงพยัคฆ์)

(นางชีขุษาสอนนางบุพผารাত্রี)

“ใช้ปัญญาตริตตรองเป็นกล้องแก้ว
อย่าสังคมนาคนชั่วจงกลัวเกรง

อะไรแล้วแต่พิเคราะห์ให้เหมาะสม
ตัวเราเองก็จะพลอยถอยราคา”
(ฉันทน์ อรมุต : หุ่นร้างทางรัก)

(นางชีมาลัยสอนบุษบา)

“สถานที่นี้มีแต่ความสงบ
เจ้าเตี้อคร้อใจอะไรมา

จะได้พบแสงสว่างทางศึกษา
ใช้ปัญญาอย่าประมาทให้พลาดพลั้ง”
(ฉันทน์ อรมุต : ความรักความหลง)

(นางชีมัลย์สอนสายธนู)

สายธนู : สายธนูอุ้มพาพระศัพที
 ทำฤทธิลอยรีบถีบถลา
 ทั้งสองสาวเข้าสู่ภาพกัมกราบลา

มัลย์ : ชีสอนว่าจงรักกันจนวันตาย
 อันคอนใดไร้อำที่สำนัก
 ไม่สมศักดิ์ราชสีห์ก็หนีหน้า
 รู้รักกันอย่าได้มีราศีกาย
 ถึงเป็นตายก็อย่าทิ้งด้วยชิงชัง
 เขาว่าป่าพึ่งเสือเสือพึ่งป่า
 ตามตำราเก่าแก่มาแต่หลัง
 ดินจะเย็นเพราะว่ามีหญ้าบัง
 หญ้าจะยังเพราะเป็นถิ่นแผ่นดินดี

(ฉันทน์ อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(นางชีคุชฎีสอนปุโสมซึ่งแปลงกายมาเกี่ยวพาน)

“คุชฎีชี้แจงให้แจ้งประจักษ์	ในไตรลักษณ์รู้ที่ตั้งแห่งสังขาร
อนิจจังยังขันธสันดาน	ไม่เนิ่นนานเนาจมอมสุธา
อันรูปรสกลิ่นเสียดเคียดสัมผัส	จะผูกมัดพัวพันเป็นคณหา
รูปร่างกายหมายเหมือนเรือนโรคา	อย่าปรารถนาคุ้มหลงรูปทรงนาง
จะดับเดือนเคลื่อนคล้อยค้อยค้อยความสาว	ไม่ยืนยาวก็จะมีราศีหมาง
เนื้อหนังหย่นพินหักชกเลื่อนลาง	ตาฟ้าฟางหลงล่าน่าละอาย
ผมก็หงอกออกมาขาวเป็นคราวคดล่า	หูก็ซำไม่ได้ยินสิ้นความหมาย
ผลที่สุดชีพพินาศขาดกระจาย	จะต้องตายแน่ประจักษ์หลักพยาน”

(ฉันทน์ อรมุต : กามเทพลวง)

อนัตตาสถูลบไม่กลับคืน
แต่สามัญตณหาอุปาทาน
สิ้นสังเกตเหตุผลเป็นมลทิน

เป็นแต่พื้นเนาถมจมแผ่นดิน
มันบันดาลดวงจิตคิดถวิล
จึงต้องคืนอยู่ในห้วงแห่งบ่วงมาร”
(ฉิน อรมุต : ฆาตกรเหนือเมฆ)

(ฤๅษีสฤๅททะสอนอุมาวดี)

สฤๅททะ : การทำสงครามย่อมมีทั้งผู้แพ้และผู้ชนะ ผู้แพ้แล้วยังกลับชนะได้ ผู้ชนะแล้วยังกลับแพ้ได้อีก ผลัดเปลี่ยนกันอยู่อย่างนั้น ตรีบาใดเท่าที่ทั้งสองฝ่าย ยังไม่ลดละทิวฐิมานะลง การชนะอย่างนี้จัดว่าเป็นการชนะที่ไม่ดี แต่การชนะใจตนเอง คือสามารถฆ่ากิเลส ตัณหาได้ เป็นการชนะที่แท้จริง จะไม่กลับแพ้อีก จัดว่าเป็นการชนะที่ดี ต โข ชิต สารู ชิต ย ชิต อวชิยยติ ความชนะใดที่ชนะแล้วกลับไม่แพ้ความชนะนั้นแหละดี จันละลูกนะ
(ฉิน อรมุต : สี่แผ่นดิน)

(ฤๅษีสฤๅททะสอนสีแก้ว)

สีแก้ว : ถ้าท่านอาจารย์จะให้ลาภให้ผลมั่งก็จะเป็นพระคุณครับ
สฤๅททะ : เราจะให้เลขสี่ตัว นายแก้วเอาไปคิดเอาเองนะ ตัวที่หนึ่งมีชื่อว่า อุฏฐานสัมปทา แปลว่ามีความหมั่น ขยันหาทรัพย์ เลขตัวที่สองมีชื่อว่า อารักขสัมปทา แปลว่ารู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ เลขตัวที่สามมีชื่อว่า สมชีวิตาแปลว่ารู้จักครองชีพตามสมควรแก่ฐานะ เลขตัวที่สี่มีชื่อว่า กัลยาณมิตตาแปลว่า รู้จักคบเพื่อนที่ดีงาม ขอให้ นายสีแก้วนำไปปฏิบัติ อาตมาว่านายสีแก้วต้องการเลขห่วยเลขเบอร์ แต่อาตมาไม่มีหน้าที่ที่จะไปส่งเสริมการพนัน มีแต่จะชักนำผู้ที่กำลังลุ่มหลงให้เข้าสู่แนวทางที่ถูกต้อง เลขสี่ตัวที่อาตมาบอก

ให้นั้น ถ้านายสีแก้วนำไปปฏิบัติจริง ๆ จะร้ายวายนั่นเอง ยิ่งกว่า
การเสี่ยงโชคอันไม่แน่นอนในทางการพนัน

สีแก้ว : ครับ ผมลาละครับ

(ฉันท : แสงพยัคฆ์)

(ฤทธิวิธานกะสอนแสงพยัคฆ์)

แสงพยัคฆ์ : ท่านอยู่แต่ผู้เดียวในที่สงบสงัด น่าจะเป็นสุข แต่คงเป็นความสุข
ของผู้ที่เข้าใจให้สงบได้แล้วนะครับ ถ้าใจยังวุ่นวายเหมือนพวก
กระผมคงอยู่ไม่ได้

วิธานกะ : เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ใหม่ ๆ ได้เจ็ดวัน พระองค์ออกจากร่มอำพา
ละนิ โครธไปสู่ร่มไม้จิก เสวยสุขอยู่เจ็ดวัน พระองค์ทรงเปล่ง
อุทานว่าความสงบเป็นสุขของบุคคล ซึ่งมีธรรมอันสดับแล้ว ยินดี
อยู่ในที่สงบ รู้เห็นสังขารทั้งปวง ตามความเป็นจริง ความเป็นคน
ไม่มีความเบียดเบียนต่าง ๆ คือ ความสำรวมธรรมในสัตว์ทั้งหลาย
ความเป็นคนที่ความกำหนัดไปปราศจากสันดานแล้วคือความล่วง
กามเสียได้ด้วยประการทั้งปวงเป็นสุขในโลกความนำอัสสะมิ
มานะ คือความถือว่าตัวตนให้หมดไปได้นี้เป็นความสุขอย่างยิ่ง

(ฉันท : แสงพยัคฆ์)

2. บทพ่อแม่สอนลูก

(พรหมมินทรสอนครุณี)

“แล้วสังเสียดลูกน้อยว่ากลอยจิต
 ลูกรักจริงก็อย่าทิ้งข้อสัญญา
 อย่าให้ใครรู้ว่าเป็นคู่เทวสิทธิ์
 กับองค์ราชาพิฆาตองอน
 เมื่อรักหัวเรื่องส่วนตัวก็ต้องหัก
 อย่าทำลายเสียเพราะหลงตรงโลกีย์

เทวสิทธิ์เขารักลูกหนักหนา
 อย่าทำท่าหวงหึงตะบึงตะบอน
 จงปกปิดอย่าให้ข่าวฉาวกระฉ่อน
 จงโอนอ่อนนบอบให้ชอบที่
 ให้ผู้รักเฟื่องฟูในกรุงศรี
 ครุณีลูกก็รู้อยู่แก่ใจ”

(ฉันทน์ อรมุต : เลือดทำลาย)

(สุริยาสอนดวงสุดา)

“บิดาก็จะลาพระลูกแก้ว
 แม่ดวงใจไปอยู่ด้วยคู่ครอง
 อย่าถือองค์นงลักษณ์ว่าอัศจรรย์
 ต้องซื่อตรงจงรักสามัคคี
 ถ้าเชอกริ้วอย่าเพ้อ โกรธพิโรธตอบ
 อนึ่งเหล่าสาวสุรางค์นางกำนัล

หมดแล้วเรื่องราวที่เศร้าหมอง
 อย่าได้ซึ้งเคืองอิจฉาพระสามี
 ให้ดวงเนตรถือว่าเป็นทาสี
 ทุกรাত্রีกราบบาทอย่าขาดวัน
 ประณตนอบวิงวอนให้ผ่อนผัน
 อย่ากีดกันหึงหวงให้ล่วงเกิน”

(ฉันทน์ อรมุต : ความรักความหลง)

(ทศกัณฐสอน สอนสร้อยสมุทรและกัณฐิศา)

“พระบิดรสอนสองสมรมิ่ง
 เมื่อพลัดพรากจากไปไกลบิดา
 หากพระองค์ทรงโปรดผู้หญิงไหน
 อย่างอกจิตบินเบือนทำเงื่อนเงา
 หญิงจะคีมีผลเพราะปรนนิบัติ
 เขายังรักหนักยิ่งให้ยิ่งกลัว
 เวลาองค์ทรงพิโรธอย่าโกรธตอบ
 เขาเป็นไฟเราเป็นน้ำจะตำราญ

อันความจริงเจ้าก็รักกันหนักหนา
 จงฟังพาดบารมีผู้ขอมัวเมา
 อย่าเอาใจโกรธขึงหวงหึงเขา
 เหมือนหนึ่งเจ้าวันทองจะหมองมัว
 ถวายสัตย์สู่มัวอยู่ด้วยผู้
 อย่าทำตัวจองหองไม่ต้องการ
 ค่อยพูดปลอบผันผ่อนให้อ่อนหวาน
 ที่โกรธนั้นบันดาลเหือดหายไป”

(ฉันทน์ อรมุต : แสงวาริน)

(พรหมประสิทธิ์สอนแก้วกนิรา)

“มารทรงปลอบพระธิดายุพาพัศตร์
 อันคงคาขึ้นคงกลับลงคลอง
 หัวเข้าไปไกลกลับต้องกลับหลัง
 เจ้าอยู่นี่อย่าให้มีราศีพาล
 แม้เขาตรงคงตั้งต้นทศแท้
 แรกพอให้ได้กันก็สัญญา
 ประการหนึ่งพอนี้ก็มีอยู่
 สำหรับหลานพ่อต้องการจะฝึกปรือ

อย่าทุกข์หนักหน้ามนจะหม่นหมอง
 ตามทำนองเจ้าจงจำคำโบราณ
 เขาก็ยังถูกรักเป็นหลักฐาน
 ไม่เนิ่นนานดอกเจ้าเขาจะมา
 ไม่เปลี่ยนแปลงพลิกพลิ้วปลายชีวหา
 คงไม่กล้ากลับกลายเสียปลายมือ
 หัวของหนูก็เคารพนับถือ
 ให้ฝีมือเชี่ยวชาญการชิงชัย”
 (ฉันทน์ อรมุต : เพลิงพยาบาท)

(พระพฤษหัตถ์สอนคาราน้อย)

“พระพฤษหัตถ์สวดีอารีรัก
 โฉมยงจงจำคำบิคร
 อัปสรสาวชาวสวรรค์นั้นสะอาด
 แม้แต่กร้าวรานร่อยถอยราคา
 เดียวนี้ตัวเปรียบเหมือนบัวนิลบุล
 บังพู่ชูก้านบานกระเจาย
 แม่นื้อเย็นเจ้าไปเล่นกระแสดินธุ์
 ชมสระ โบกขรณีให้ปรีดีเปรม

หน้างหนักลูกสาวเฝ้าตั้งสอน
 จะถาวรพูนสวัสดิ์วัฒนา
 หมายมาคเหมือนมณีที่มีค่า
 พระบิดาลูกน้อยจะพลอยอายุ
 เพิ่งศุคพันวารินกระสินธุ์สาย
 เป็นที่หมายหม่อมมรประอ้อนแอม
 ดั่งมัจฉินท์ที่ลงแห่งหงส์เหม
 พออ้อมแอมกลับสถานพิมานไชย”
 (ฉันทน์ อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(นาคราชสอนพิษนาคี)

พิษนาคี : นางกราบทูลพระบิดาจอมนาคิน
 ให้ทราบสิ้นถูกคิดไม่ปิดบัง
 เรื่องร่วมด้วยช่วยเหลือเชือกษัตริย์
 ได้กำจัดยักษ์จัญไรสมใจหวัง
 เขาขอร้องให้ถูกร่วมรวมกำลัง
 เพราะเขายังตามฆ่ายายกาตี
 เขาชื่อเจ้าทวนทิพย์ราชโอรส
 ผู้ปรากฏเกียรติกษัตริย์รัศมี
 ถูกตัณญาว่าจะช่วยด้วยยินดี
 ประเดี๋ยวนี้เขาคอยทำอยู่ป้าวัน
 นาคราช : อีเผ่านี้ที่ท่าจะบ้าหัว
 จะทำชั่วให้กูพลอยอดสูบคัสี
 พวกมนุษย์ไม่ใช่เราผ่านาคี
 ตรองให้คืออย่าได้คิดนอกกริตรอย
 อันความรักนั้นมันทุกข์มิใช่หนุกกับทรอย
 อันตัวอย่างนางก็รู้เห็นอยู่บ่อย
 เมื่อรักถอยขาดเร่อกเรรวน
 รักระหว่างต่างชาติศาสนา
 จะโรยราต่อรักมันหักทวน
 เอาต่างชาติเข้ามาชมไม่สมควร
 ที่นุ่มนวลกลับกระด้างเพราะต่างวงศ์
 ออกคำสั่งบังคับอย่าเค็ดขาด
 อย่าบังอาจทำตามความลุ่มหลง
 ตั้งเสร็จสรรพกลับหลังเข้าปรางค์ทรง
 พิชนาคี : นางนั่งลงร้องให้ฟายน้ำตา

(ฉันทน์ อรมุต : ทวนทิพย์ทวนทอง)

(พระเทพสุริยาสนมมหาเถร)

“พ่อเป็นห่วงดวงใจพ่อทั้งสอง	สองพี่น้องฟังวาจาพ่อปราศรัย
จงรักกันอย่าให้แตกแยกน้ำใจ	ไม่มีใครที่จะดีกว่าพี่น้อง
อันเพื่อนกินนั้นหาง่ายแต่เพื่อนตายหายาก	พ่อขอฝากให้เจ้าฟังไว้ทั้งสอง
เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวคอยเกี่ยวคล้อง	ช่วยปกป้องสู้หน้าปัจเจกมิตร
วิสัยญาติพลาตพลั่งเหมือนคังแผล	มียาแก้แผลหายคลายสนิท
อันคนอื่นนั้นครั้นประมาทก็ขาดมิตร	ต่อไม่คิดแตกห่างอย่างศิลา”

(ฉันทน์ อรุณ : เพลิงพยาบาท)

(นายเมธาธอนกาบแก้ว)

“อย่าเศร้าหมองร้องไห้เลยลูกแก้ว	เรื่องที่แล้วให้เจ้าคิดว่าความฝัน
ต่อไปหน้าอย่าให้ชั่วเข้าพัวพัน	สิ่งที่มีนพิศเดี๋ยวก็แล้วไป”

(ฉันทน์ อรุณ : เพื่อนแก้วเม็ชวัญ)

(ท้าวภูษงค์สอนสุธาณี)

สุธาณี :	นางวิงวอนพระบิดาให้ปราณี ช่วยสักที่มันจะพิศชนิดไหน อย่าให้เสียรเบื้อยเน่าแก่ลงไป จะได้ไว้ดูแลเป็นขวัญตา แม้ภายหลังพบตัวเอาหัวต่อ บางทีพ่อช่วยได้ไม่สังขาร์
ท้าวภูษงค์ :	ท้าวภูษงค์ทรงห้ามปรามธิดา แม่สุธาอย่าคิดให้พิศไป ให้ผลดีหาไม่ผลร้ายมาก จะลำบากมันคงไม่สงสัย จะหาเรื่องยุ่งยากมาฝากใจ เหยียบบันไดพลอยโจนไม่รู้ตัว

ญาติผู้ตายเขาจะว่าเจ้ามาฟัน
มันสำคัญอยู่ที่เจ้ามีหัว
จะเอาโทษโทษป้องให้หมองมัว
ต้องแก้ตัวสู่ความน่ารำคาญ
อย่าคั่นขอนหาตะเจ็บเจ็บภายหลัง
จงเชื่อฟังพระบิดาที่ว่าขาน
แม้คิดว่าร้ายผลพื้ประมาณ
ไม่ใช่งานที่เจ้าคิดคิดทำนอง

(ฉันทน์ อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(หัตถ์ยันต์สอนทิพย์ผกา)

หัตถ์ยันต์ : พ่อจะไปเฝ้าปฏิบัติมหาพรหมในสวรรค์สัก 7 วัน จึงจะกลับมาลูก
ทิพย์ผกาก็เป็นคนมีวิชาสามารถพ่อวางใจได้แล้วจะออกสืบหาพ่อ
แม่อีกตามใจ แต่เมื่อครบ 7 วันต้องกลับมาหาพ่อ ที่นี้การไปเที่ยว
นั้นอย่าประมาท อย่าเชื่อใจทาง อย่าวางใจคน อย่าหลงคำขอรบ
ปิ่น เขาเชิดชูก่ย่องในยามเขาต้องการ อย่าเป็นเช่นบายศรีนะลูก
ทิพย์ผกา : อย่าเป็นเช่นบายศรีหมายความว่าอย่างไรคะพ่อ
หัตถ์ยันต์ : อันบายศรีมีงานทำนถนอม
เจิมแป้งหอมน้ำมันจันทน์ให้หรรษา
พอเสร็จงานท่านเอาลงทิ้งคงคา
ต้องลอยมาลอยไปเป็นใบคอง

(ฉันทน์ อรมุต : อาถรรพณ์สวาท)

(ท้าวโกมินทร์สอนแสงมณี)

โกมินทร์ : อีกาหลงมีพิวคิดฆ่าตัว
แล้วไอ้วัวไปหลงที่ตรงไหน
ถ้าลงเห็นว่างามก็ตามใจ
แต่ต้องไปจากกูให้พ้นหูพ้นตา
ถ้าซื้อพ่อก็ให้ส่งกาหลงกลับ
จะให้รับเป็นสะใภ้ก็ขายหน้า
ทำเสียเกียรติของกูผู้บิดา
มึงไม่น่านอกคอกไอ้คอกทอง
(ฉันทน์ อรมุต : จำเลยลี้กลับ)

(อินทจักรสอนนายสิงห์)

อินทจักร : เดินทางไกลไปเมืองฝางนั้นต่างเขต
แม้เกิดเหตุก็จะยากลำบากแสน
หนึ่งสตรีสองศัตรูอย่าคุณแคลน
ข้อสามแอดกอสอร์ข้อระวัง
เรื่องสุรานารีนี้ร้ายนัก
ให้ถูกรักจงจำคำพ่อสั่ง
ใช้หูตาอย่าประมาทให้พลาดพลั้ง
จงระวังคนเวียงแก้วอย่าร่วมทาง
เป็นไม้เมาไม้เบื่อเชื่อไม่ได้
จงหาอุบายหลบหลีกเป็นปีกหาง
(ฉันทน์ อรมุต:เสวตฉัตรลานนาไทย)

(โมกราชตอนวิรุณจักร)

“เข้าอยู่ในวัยเรียนเร่งศึกษา
ให้ลือชาปรากฏทุกบทตอน
ได้สืบวงศ์พงศ์พรหมอุดมศักดิ์
คุณวิชาค่าวิเชียรเพชรเจียรใน

แสวงหาความรู้หาครูสอน
อย่างนงอนซักซ้าชะง่าใจ
วิรุณจักรเร่งศึกษาอย่าเหลวไหล
รู้สิ่งใดก็ไม่สู้รู้วิชา”
(ฉันทน์ อรมุต : ตาปฟ้าลาดิน)

(โลกราชตอนพระแสงสุรียา)

“แสงสุรียาลาจอมกระหม่อมยักษ์
จึงทรงให้ปัจฉิมนิเทศความเมตตา
สอนคนคือถือคนบ้าคนค้าน
กลัวคนตายใช้คนเบื้อเชื่อคนจร
ใช้ปัญญาตรึกตรองเป็นกถ้องแก้ว
แสงสุรียากราบลาผู้ปราณี

สุดแสนรักลูกน้อยเส่นหา
แสงสุรียาจงจำคำบิคร
จะเสียการอย่าหวังไปสั่งสอน
จะเคียดรื้อนภายหลังฟังให้ดี
ส่องคูแนวทิศทางหว่างวิถี
จากบุรีแหล่งศิลาสืบบิดามารคร”
(ฉันทน์ อรมุต : คู่เกิดคู่กรรม)

(หัตถ์ยนต์สอนแสงนรินทร์)

“หัตถ์ยนต์จอมยักษ์แสนรักใคร่
เจ้าก็ชายหมายว่าอาชาไนย
จะเดินทางกลางป่าอย่าประมาท
ใครทักทาบปราศรัยอย่าไปก่อน
อย่าคบพาลพาลจะพาไปหาผิด
โบราณว่าฟ้าคนองก็ต้องฟัง
จะพูดจาสารพัดประหยัดยัง
เจ้าก็ชายหมายว่าปรีชาชาญ
จงพากเพียรพยายามตามเป้าหมาย
แล้วอวยพรพุลสวัสดิ์กำจัดภัย

อวยพรให้ลูกยามแล้วปราศรัย
กลัวอะไรความลำบากเมื่อจากจร
ตามโอวาทเชื่อฟังพ่อสั่งสอน
จงผันผอนทำนองต้องระวัง
จะร้อนจิตวุ่นวายต่อภายหลัง
คอยระวังเหตุสังเกตุการณ์
จะลุดนั้งน้ำท่ากระยาหาร
ทั้งได้ผ่านการศึกษาปัญญาไว
เกิดเป็นชายมีต้องพริ้นประหวั้นไหว
พระหน่อไทกราบลาพระยามาร”
(ฉันทน์ อรมุต : สามพี่น้องฝาแฝด)

(เจ้ากรุงไกรลาสสอนแสงพยัคฆ์)

กรุงไกรลาส : ขอให้ลูกแสงพยัคฆ์ประสบสิ่งที่หวังอย่างลัวหรือที่ถอย
ต่ออุปสรรคต่าง ๆ จงคิดว่าอุปสรรคคือตัวแทนที่ความ
สำเร็จส่งมาลงใจเรา หากเราต่อสู้และชนะอุปสรรคนั้น
ได้ความสำเร็จก็จะเดินมาหาเราเอง

(ฉันทน์ อรมุต : แสงพยัคฆ์)

กรุงไกรลาส : ไม่มีเทพเจ้าองค์ใด ที่จะช่วยให้เราสำเร็จได้เท่ากับความ
เพียรและความกตัญญูกตเวทิตันเป็นญาณสำนึกที่เป็น
มหามงคล สรรพกิจวิชาการที่ศึกษาเล่าเรียนไว้แล้วนั้นจะ
แตกฉานเกรียงไกร เพราะญาณสำนึกอันเป็นมหามงคล
นั้น จงทำความดีละเว้นสิ่งชั่วประพฤตสิ่งที่ควรประพฤต
ความดีเท่านั้นที่จะเป็นพลาณภาพเหนือกว่าอานุภาพใด ๆ

(ฉันทน์ อรมุต : แสงพยัคฆ์)

(วิริยาสอนวไลพร)

“แล้วเรียกวไลพรมาสอนสั่ง
รู้อะไรไหนจะสู้รู้วิชา
จงมานะศึกษาหาความรู้
ชีวิตไม่ปลดปลงคงได้ดี
อันความรู้รู้กระจ่างแต่อย่างเดียว
จงสร้างเกียรติเอาไว้เกิดเกิดเป็นคน

ใจแม่หวังให้จอมขวัญมันศึกษา
จงตั้งหน้าเรียนไว้จะได้ดี
จะได้ชูเชิดหน้าเป็นราศี
วิชามีอยู่กับตัวอย่างลัวจน
รู้ให้เชี่ยวชาญเถิดจะเกิดผล
เรียนวิชาพาดนจงสนใจ”

(ฉันทน์ อรมุต : ฝนหลงฟ้า)

(นางบุษราคัมสอนนางไชยพฤกษ์)

“จะเอื้อเพื่อเจืองานให้ทานเขา
 ประเดี้ยวนี้มีมากพวกปากคม
 แต่มีคคมก็ไม่คมเหมือนลมปาก
 บอนที่คั้นยังไม่ทันเท่าปากคน
 เราเป็นหญิงยิ่งยากหากพลาดพลั้ง
 พวกปากหอยปากปูพอรู้ทัน

ก็ใช้เหล่าสาวสุรางค์นางสนม
 ใช้กรรมนินทาลิ้นลาวน
 พอแหว่กรากมันก็กราวราวกับฝน
 เพราะบอนคั้นบอนน้ำตาลยังหวานมัน
 เสียงลับหลังนั้นล้วนแต่สรวลสันต์
 จะพากันลำทับให้อับอาย”

(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าจอมทอง)

(นางสุพิศอารมณ์สอนผกากรอง)

“พระแม่กอดพระธิดาค้วยอาลัย
 แต่เคราะห์ห้ามขามกรรมก็จำจิต
 ลูกจากอกตกขากวิบากเป็น
 ใช้ปัญญารักษาตัวทูนหัวแม่
 เชื่อใจทางวางใจคนจนใจเรา
 แสนวิบากยากเข็ญเป็นสตรี
 น้ำจะลึกรู้ได้ด้วยสายบัว
 แยกฝรั่งมังค่าชะวากะเหรียญ
 คำโบราณหวานเป็นลมขมเป็นยา

ลูกจากไปใจแม่เศร้าทั้งเข้าเย็น
 เหมือนเรือติดตมตื่นต้อนขึ้นเขิน
 ถือว่าเกณฑ์กรรมสร้างไม่บางเบา
 ดูให้แน่ท่าทางก่อนจะวางใจเขา
 จะหนักเบาต้องปัญญารักษาตัว
 จะชั่วดีชื่อเสียงก็เพียงฝัว
 คนดีชั่วคู่กันที่กิริยา
 ก็สำเนียงมันจะออกบอกภาษา
 ลูกผกาจงระวังด้วยตั้งใจ”

(ฉันทน์ อรมุต : คู่สร้างคู่สม)

เป็นเกือกทองรองบาทอย่าพลาดพลั้ง
หากพระองค์ทรงโปรดสนมใด
ญาติวงศ์พงศาคนาสนม
จงโปรดปรานผู้น้อยให้พลอยเพลिन

จนกระทั่งถูกรักถึงคักขัย
อย่าทำใจหึงหวงให้ล่วงเกิน
ได้ชื่นชมชวนกันสรรเสริญ
จึงเจริญไม่ตกต่ำจงจำไว้”
(ฉันทน์ อรมุต : แรงรักรอยมลทิน)

(พระนางสุดาวรรณสอนบุษบา)

“โอกาสงามยามว่างพระนางสอน
ให้ชื่อตรงจงรักสามัคคี
ภรรยาหน้าที่ปฏิบัติ
อันเรือนสามน้ำสี่มีคำรา

เมื่อแน่นอนว่าจะแต่งภิเษกศรี
พระสวามีนั้นจงคิดเหมือนบิดา
บรรจงจัดเสียบให้งามตามยศถา
จงศึกษาเสียบเถิดเข้าให้เข้าใจ”
(ฉันทน์ อรมุต : ทายาทพระยา)

(นางสิริบดีสอนนุชนาฏ)

“นางอวยพรแล้วสอนว่าอย่าประมาท
เจ้าจากไปไกลตาของบิดามารดร
จะคบมิตรคิดประกอบให้ชอบกล
แม่น้ำลึกรู้ได้ด้วยสายบัว
ดูภาษาจงฟังเสียงสำเนียงแน่
ฉลาด โง่เราจะเห็นที่เจรจา

นุชนาฏจงฟังแม่สั่งสอน
จะนั่งนอนร้อยชั่งระวังตัว
อย่าให้คนนินทาว่าบ้าฟัว
คนดีชั่วจงดูที่กิริยา
คิดดีแท้ดูที่คั้นผลพฤษยา
พระมารดาแนะนำจงจำใจ”
(ฉันทน์ อรมุต : เพลิงพยาบาท)

(นางผกากรองสอนผกามาศ)

“ลูกจากไปใจแม่หายไม่วายห่วง
จากมารดาว่าจะกลับต้องนับนาน
ใช้ปัญญารักษาตัวทูนหัวแม่
เชื่อใจทางวางใจคนจนใจเรา
แสนวิบากยากเข็ญเป็นสตรี
น้ำตื้นลึกรู้ได้ด้วยสายบัว
แบกฝรั่งมั่งค่าชวากะเหรียง
คำโบราณหวานเป็นลมขมเป็นยา

ความเป็นบ่วงลูกผกาน่าสงสาร
เจ้าปรากการเหมือนพวกพ้องญาติของเรา
คูให้แน่นท่าทางแล้วค่อยวางใจเขา
จะหนักเบาใช้ปัญญารักษาตัว
จะชั่วดีชื่อเสียงก็เพียงผิว
คนดีชั่วคู่กันที่กิริยา
ก็สำเนียงเขาจะบอกออกภาษา
ลูกผกาจงระวังด้วยตั้งใจ”
(ฉันทน์ อรมุต : สิงหราชกษัตริย์ศึก)

(พระนางปัทมาสอนพวงผกา)

“ลูกจะไปใจหายไม่วายหวาด
กระแสน้ำลึกล้นเป็นนวนวัง
ใจมนุษย์สุครระวังหยังไม่ได้
จะคบคนเขาข้อมว่าคูหน้าคน
สำเนียงคนข้อมออกบอภาษา
ดินจะดีคูที่ผลของต้นไม้

อย่าประมาทจงจำคำแม่สั่ง
เราก็ยังรู้ได้ด้วยสายอุบล
นอกจากใช้ปัญญาหาเหตุผล
หากเหลือล้นแล้วจงเลี้ยงเบี่ยงอุบาย
กิริยาบอกเหตุสังเกตหมาย
คนดีร้ายจะรู้ทันด้วยปัญญา”
(ฉันทน์ อรมุต : ดอกฟ้าละอองดิน)

(นางกาญจนาสอนเทพธำรงค์และดาราาราย)

“เมื่อคิดถึงพระผ่านฟ้าไม่น่าเลย
เขาดีชั่วตัวลูกก็เป็นลูก
เดี๋ยวนี้ลูกคารามีสามี
เขาจะโทษ โกรธเคืองเรื่องของเขา

เฝ้าหลงเซยหญิงชั่วมัวราศี
อย่าให้ถูกนินทาน่าบัดสี
สมควรที่ไปไหว้พระบิดา
สำหรับเราหน้าที่ดีหนักหนา

เทพธำรงค์จึงไปด้วยคารา
แม่เป็นเมียมิใช่ญาติเมื่อขาดกัน
สำหรับลูกถึงจะร้างกันห่างไกล

แต่มารดาไม่ยากจ้อไม่ขอไป
ก็สิ้นความสัมพันธ์อย่าสงสัย
ก็เลื้อคเนื้อเชื้อไขพระบิดา”
(ฉันทน์ อรมุต : ทายาทพระยา)

(แสงบดินทร์และพระนางจันทร์จิราสอนพระธิดาผกา)

“พระบิดามารดรก็สอนหนู
กตัญญูกตเวทิตาธรรม

อย่าลืมครูผู้ชุบอุปถัมภ์
เป็นเครื่องนำส่งสิ่งมีมงคล”
(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าจอมทอง)

(นางมัทรีมิ่งสอนจตุรमुख)

“พลาถอวยพรสอนว่าอย่าประมาท
ปราบศัตรูคู่อัดที่มารร้าย
ให้ลือชาปรากฏพระยศศักดิ์
ศัตรูร่ำมารขอไม่ต่อตี

จงแคล้วคลาดโทษภัยให้ไกลหาย
ให้วอดวายชีวิตด้วยฤทธิ์
ว่าชาติยศภัยกล้ารบไม่หลบหนี
พระชนนีอำนวยการอวยพรชัย”
(ฉันทน์ อรมุต : รักไร้พรมแดน)

(พระนางกิตติยาสอนผาคไพลันต์)

“ผาคไพลันต์ปัญญาอย่าประมาท
อย่าคบพาลพาลจะพาไปหาพาล
หนึ่งน้ำทำอาหารสถานที่พัก
อันลึกอื่นหมื่นแสนหมื่นจะหยั่ง
ใจมนุษย์สุคระวังหยั่งไม่ถึง
จะหยั่งในใจคนจนปัญญา

ยามนิราศแรมไปไกลสถาน
เหมือนนิทานข้างทรงพระจอมวัง
ประมาทนักจะอันตรายในภายหลัง
เราก็ยังรู้ขนาดด้วยมาตรา
มันลึกซึ่งเคี้ยวคคกำหนดหนา
ลึกธารารู้ประมาณด้วยกำนับ”
(ฉันทน์ อรมุต : เทพธิดาคง)

(นางวิจิตราสอนรณชิต)

“จงปรองคองครองกันฉันพี่น้อง
เกิดขัดขวางอย่างไรผู้ใหญ่มี

ถึงเคืองข้องก็อย่าตัดสติคิดหนี
ไม่ควรที่ก็อย่าทำให้ก้านกิน”
(ฉันทน์ อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(อัญมณีสอนแสงสิทธิ์)

“ถูกจากไปใจแม่ข้องจึงร้องสั่ง
มีสิ่งใดไหนจะดีเท่ากับมีปัญหา

จงระวังภัยอันแก้ปัญหามา
รู้รักษาชีวิตตนให้พ้นภัย”
(ฉันทน์ อรมุต : เพลิงพยาบาท)

(พระนางเทวีสอนเทพวงศ์ จงกลณี)

“จงรักน้องครองกันฉันพระญาติ
อย่าปึงปึงตั้งแ่งเอาแต่ใจ

แม้ขัดขาดเคืองเข็ญเป็นไฉน
ให้อภัยอดออมถนอมกัน”
(ฉันทน์ อรมุต : เทพวงศ์จงกลณี)

(นางคำมาสพระแสนเมืองสอนแสงเพชร)

คำมาส : พระมารดรสอนว่าอย่าประมาท
ต้องฉลาดรอบรู้คุณเหตุผล
อันแว่นรัตน์พระบุตรนิรมล
เขาเป็นคนเรียบร้อยคอยระวัง

อย่าชิงสุกก่อนห้ามความน่าเกลียด
จะเสียเกียรติเสียหายต่อภายหลัง
แสนเมือง : อันคำของพระมารดาที่น่าฟัง
แต่พ่อหวังว่าเกิดกายเป็นชายชาญ
วิสัยชายหมายมาชาติแมงกู่
จะต้องรู้กำพืดว่าจืดหวาน

(ฉันทน์ อรมุต:เสวตฉัตรลานนาไทย)

(พระนางรัชนิกร สอนทวนทิพย์ทวนทอง)

“จะเดินทางกลางป่าอย่าประมาท
ใครทักทาบปราศรัยอย่าไปก่อน
หนึ่งคุณผีปีศาจอุบาทว์ยักษ์
โบราณว่าฟ้าคนองก็ต้องฟัง
จงกลมเกลียวเกี่ยวข้องน้องกับพี่
อย่าคบพาลพาลจะคิดน้ำจิตพาล
หนึ่งนำทำอาหารสถานที่พัก
อันลึกอื่นหมิ่นแสนแม่นจะหยิ่ง
ใจมนุษย์สุครະวังหยิ่งไม่ถึง
จะหยิ่งในใจคนจนปัญญา

ตามโอวาทเชื่อฟังแม่สั่งสอน
คอยผันผ่อนคู่ทำนองต้องระวัง
เขาร้องทักแล้วก็ควรจะกลับหลัง
คอยระวังเหตุสุดสัปดาห์
อย่าให้มีรอยแยกออกแตกฉาน
เหมือนนิทานช่างทรงพระจอมวัง
ประมาทนักจะอันตรายต่อภายหลัง
เราก็ยังรู้ขนาดด้วยมาตรา
มันลึกซึ่งเลี้ยวลัดกำหนดหนา
ลึกธารารู้ประมาณด้วยกำนับัว”
(ฉันทน์ อรมุต : ทวนทิพย์ทวนทอง)

3. บทผู้ใหญ่อสอนผู้เยาว์

(จักรกรดสอนแสงพยัคฆ์)

จักรกรด : พระองค์อย่าลืมคำว่าช่างสารงูเห่าข้าเก่าเมียรัก และผู้ที่ผิดแล้วไม่
ยอมรับก็เท่ากับทำผิดเป็นครั้งที่สอง การเบียดเบียนผู้อื่นเป็นบาป
บาปนั้นเหมือนปลาเน่าถึงปิดไว้อย่างไรก็ต้องเหม็นออกมาจนได้
(ฉันทน์ อรมุต : แสงพยัคฆ์)

(วรรณภพสอนเท่ง)

เท่ง : ไช้ที่ท่านมาช่วยเรา ท่านหวังอะไรล่ะ
วรรณภพ : อันที่จริงเราไม่หวังอะไรเลย แต่การทำความดีหรือการช่วยเหลือ
ผู้อื่น ก็เพื่อความสบายใจว่าเราได้ทำประโยชน์กับผู้อื่น ไม่ใช่ทำ
เพื่อหวังผลตอบแทน ถ้าทำเพื่อหวังผลตอบแทนนั้นอย่าทำเลย
(ฉันทน์ อรมุต : เลือดรักล้างมลทิน)

(โคตรบองสอนเท่ง)

เท่ง : เท่าที่เราสังเกตท่านเป็นคนมีศีลธรรมมีความเมตตา ถ้าท่านไม่จับ
เราไปเมืองไกรลาศเสีย ไม่ดีหอยจะได้ไม่ขัดกับเมตตาธรรม
โคตรบอง : เมตตากับหน้าที่นะมันคนละเรื่องกัน ผู้มีหน้าที่ในการจับกุมต้อง
จับคนผิด ไม่ว่าคนผิดนั้นจะอยู่ในฐานะใด จะยากจนทุพพลภาพ
อย่างไร ถ้าทำผิดกฎหมายก็ต้องจับ จะมัวเมตตาว่าเขาลำบากยาก
จนอยู่แล้วอย่าจับเขาเลยอย่างนั้นไม่ได้ จะกลายเป็นผิดเสียเอง
เพราะละทิ้งหน้าที่
(ฉันทน์ อรมุต : แสงพยัคฆ์)

(จักรกรวดสอนเท่ง)

- แสงพยัคฆ์ : พี่จักรกรวดต้องพาพี่เท่ง พี่หนูน้อยไปด้วยถึงเขาจะเป็นคนอย่างไร
เราก็อ้างกันไม่ได้ เพราะเคยอยู่ด้วยกัน ยากจนด้วยกันที่บ้านโป่ง
กระทิง
- เท่ง : น้องแสงพยัคฆ์เหอ ถึงน้องจะดีเด่นขึ้นอย่างไร น้องก็ไม่เคยลืม
พวกเราคนเก่าคนแก่ ถึงพวกเราจะต่ำต้อยน้องก็ยังไม่ทิ้งพวกเรา
- จักรกรวด : ธรรมดาคนที่เข่าขึ้นขอดเขา เขาต้องเดินไปหาตีนเขาก่อน พวกเอ็ง
ลองคิดดูซิ ไม่มีใครขึ้นที่สูงได้ โดยไม่เหยียบบันไดขั้นต่ำก่อน แต่
พวกเอ็งก็เหมือนกันน้องแสงพยัคฆ์รักห่วงก็อย่าเป็นคนลืมตัว
เกิดมาเป็นคนจะลืมอะไรก็ไม่น่าเกลียดเท่ากับลืมตัวจะเรียนรู้
อะไรมาก็ตาม ถ้าไม่รู้จักตัวก็พาตัวไม่รอด จะรู้จักอะไรสักก็อย่าง
ถ้าไม่รู้จักตัวเสียอย่างเดียว ก็เป็นคนที่ใช้ไม่ได้ สักคมก็เหยียด
หยามคนไม่รู้จักตัว คนที่ร่ำรวยแล้วกลับตกจน เพราะไม่รู้จักตัว
คนที่มีชื่อเสียง เสียชื่อเสียง คนมียศมีอำนาจถูกริบยศหมดอำนาจ
เพราะไม่รู้จักตัว ชั้นพระสงฆ์องค์เจ้ากลับทำราศีต่างคำไว้ในพระ
ศาสนาก็เพราะไม่รู้จักตัว ไม่รู้ว่าตัวเองเป็นอะไร อย่างนี้ก็มียาก
มายแล้ว พวกเอ็งจงจำไว้

(ฉิน อรมุต : แสงพยัคฆ์)

(พรหมประสิทธิ์สอนนพชาติ)

- “มารทรงมอบขอบเขตประเทศย์กษัตริย์ ให้เขยรักปกครองเหมือนปองหมาย
ขอฝากแก้วกนิราอย่างระคาย ลูกจงได้โปรดเกศจงเมตตา
ปกครองรัฐกำจัดไ้อ้เหล่าร้าย ชนทั้งหลายพึงพาศาสนา
เกิดโทษกรรมผ่อนผันกรณณา จงรักษายุติธรรมให้ชำนานู
ตัดสิ้นความตามบทของกฎหมาย อย่าชักย้ายว่ากล่าวให้ร้ายฉาน
ผู้ใดมีวิชาปัญญาฉาน จงโปรดปรานชุบเลี้ยงให้เที่ยงธรรม”
(ฉิน อรมุต : เพลิงพยาบาท)

(ญาติพี่สาวตอนนางกัณฐมาลี)

“อันช้างพลายชายโหดคำโอบอุ้ม
อย่าให้พลั้งสังเกตุเหตุการณ์
อันเล่ห์กลมนต์หญิงนี้สามารถ
ตะพานพระนักสิทธิ์ฤทธิไกร

จะอับปางเพราะนางพังกิดสังหาร
แล้วคิดอ่านออกอุบายให้ตายใจ
พังกปราสาทเวชยันต์ให้ห้วนไหว
ยังบรรลัยด้วยสตรีมีมายา”
(ฉันทน์ อรมุต : ทายาทพระยา)

(ยายแม่มดสอนกัณฐมาลี)

“อันแสบขลกลหญิงมิใช่ง่าย
สมณะชีพราหมณ์ก็ตามที
รู้คัมภีร์ศึกษาชั้นมหาเปรียญ
ถึงเถรเฒ่าเข้าขั้นชั้นเจ้าคุณ

อาจทำลายล้างตะพานพระญาติ
มักทิ้งสี่เหลื่องามเพราะกามคุณ
ใจยังเหียนหันเหทางเมถุน
ยังเคยวุ่นเปลื้องตีกขาออกหาเมีย”
(ฉันทน์ อรมุต : ทายาทพระยา)

(แม่ธรณีสอนเกษรา)

“ใครสร้างกรรมกรรมจะต้องสนองตอบ
เป็นกรรมวงกงเวียนใครเวียนใคร

ตามระบอบกรรมกงอย่าสงสัย
กรรมจะได้เวียนกลับให้รับกรรม”
(ฉันทน์ อรมุต : สามมงกุฏ)

(ฟ้าคนองสอนแสงอรุณ)

“อย่าเพ่งคิดเรื่องนั้นมันยังไกล
จงกำหนดจดจำรำเรียนไว้
มีอะไรไหนจะคิดเท่ากับมีวิชา

จงตั้งใจพากเพียรเรียนวิชา
คนดีได้เพราะผ่านการศึกษา
มีปัญญาขอดีเยี่ยมไว้เทียมทาน”
(ฉันทน์ อรมุต : อภินิหารย์พระสุริยเทพ)

(จักรกรวดสอนพระธิดาจิรประภา)

จักรกรวด : ข้าพเจ้าขอรับรองว่าพระธิดากลับเมืองเสียดิถี จะให้พระธิดาไปตาม
 ลำพังก็เสี่ยงอันตรายมากจะให้ไปกับข้าพเจ้าก็เกรงคนจะนิทา
 เอาได้เพราะระดับจิตใจของคนไม่เหมือนกันคนใจต่ำก็คิดแต่เรื่อง
 ต่ำ ๆ และพูดแต่เรื่องต่ำ ๆ หรือพูดคำที่คนใจสูงเขาไม่พูดกัน
 พระธิดากลับดิถี ข้าพเจ้าจะตามไปกราบทูลพระเจ้าแผ่นดินตราเอง
 ตามเรื่องที่พระธิดาเล่าให้ฟังทั้งหมด ข้าพเจ้าไม่อยากจะให้
 พระธิดาเสี่ยงภัยไปตามลำพังเลย ปัจจุบันนี้ถึงแม้ว่าโลกเจริญขึ้น
 ด้านวัตถุ แต่ด้านจิตใจของคนในสังคมยังพูดยากอยู่ถึงจะมีสภา
 วัฒนธรรม มีแหล่งประกาศธรรม มีสถาบันการศึกษา แต่ก็ยังมี
 แหล่งอบายมุข มีสวะสังคมที่ทำตัวเหมือนแมงมุมยักษ์ที่ขึงสายใย
 คักเหยื่อไว้ทุกอย่างก้าว พระธิดาเสด็จกลับดิถี
 (ฉันทน์ อรมุต : แสงพยับ)

(ยายแก้วสอนเพชร)

ยาย : ไ้อ้เพชรากำที่ต่ำศักดิ์
 จะหมายรักร่วมวงศ์กับหงสา
 จะบรรลี่ยเสียด้วยราชอาญา
 ทั้งจะพาให้ยายตายด้วยกัน
 เป็นคอกดินควรอยู่คู่คอกหญ้า
 อันคอกฟ้าเขาต้องอยู่คู่สวรรค์
 หากไม่ฟังยังถือทำคือคั้น
 จะพากันวายปราณทั้งหลานยาย
 (ฉันทน์ อรมุต : คอกฟ้าละองดิน)

(พระอินทร์สอนแสงนรินทร์)

“อินทวงศ์ทรงประทานเทพอาวุธ
แล้วอวยพรสอนตั้งสารพัน
กตัญญูรู้คุณการุณรัก
เป็นเหมหงส์ทรงเกียรติอันเกรียงไกร
จะหาคู่ผู้สมภิมภีร์รัก
จงติดตามน้องน้องทั้งสองรา

วิเศษสุดศิลป์ชัยในสวรรค์
จงตั้งมั่นอยู่ในธรรมประจำใจ
สงวนศักดิ์กษัตริย์ตราอัชฌาศัย
อย่าพอใจบึงบางเหมือนอย่างกา
ให้สมศักดิ์ตระกูลวงศ์แห่งหงสา
กับบิดามารครู้ร้อนใจ”
(ฉันทน์ อรมุต : สามพี่น้องฝาแฝด)

(ตาสอนสอนทรายแก้ว)

“จะหาคู่ผู้สมภิมภีร์รัก
อย่าตกลงหลงงามจงห้ามใจ
ค่าของคนผลงานการพิสูจน์
ฟังเสียงมากปากไม่ชอบหลบบังเงา
อันสำเนียงเพียงออกบอกภาษา
คมในฝักชักออกฟันต่อวันใด
เกิดเป็นหญิงยังยากหากตั้งตัว
มิใช่ของลองล่อขอไปที่

ให้เป็นหลักพึ่งพาได้อาศัย
ผู้ชายใดไร้ค่าแล้วอย่าเอา
ดีแต่พูดทำไม่ได้ก็อย่าเขา
คือหมาเห่าใบตองแห้งที่แกว่งไกว
กิริยาบอกวงศ์อย่าสงสัย
ก็ต้องให้ขาดสะบั้นนั้นแหละดี
ไปหาผิวเลวร้ายเหมือนได้ผี
คิดให้ดีกว่าอนจะหมายเอาชายใด”
(ฉันทน์ อรมุต : น้ำใจแม่)

(ยายอุษาสอนรัตนา)

“ยายอุษาว่าอย่าคือไปเลขหนู
เขากษัตริย์พลัดมาต้องอาวรณ์
ไหนคิดถึงองค์พระศรีนุชาชาติ
ถ้าแม่หนูอยู่ใกล้ที่ประทับ
แม่นเหลือบขยิบรุ่งริ้นจะบินกัด
แม่นพระองค์ทรงมีพระเมตตา

(ยายอุษา)

ลองคิดดูแล้วจงฟังยายตั้งสอน
จะนั่งนอนผิดที่เคยประทับ
ยามไสยาสน์ฝันใจใครจะหลับ
ได้คอยรับปฏิบัติพระอัชฌา
ได้ช่วยปิดปิดบังพระมังสา
ไปเบื้องหน้าก็จะพันทรมาน

(รัตนา)

อันรูปร่างอย่างนี้หรือยาย	ที่ผู้ชายเขาจะรักสมัครสมาน
ประการหนึ่งถึงพระองค์ทรงโปรดปราน	หนุกิดอ่านแล้วละอายเห็นไม่ควร

(ยายอุษา)

ธรรมดาว่าเกิดเป็นสตรี	แม้ไม่มีเจ้าของครองสงวน
เหมือนดอกไม้บานแบ่งให้แมงกวน	จะเสียนวลเสียน้องจึ่งเชื่อยาย
เมื่อสมวงศ์หงส์ทองที่ครองศักดิ์	ควรผูกไว้ให้ได้ตั้งใจหมาย
ประการหนึ่งซึ่งหน้าเป็นนางพราย	ก็มีไช้ว่าเขาไม่แจ้งการ
ธรรมดาว่าทุเรียนถึงเลี่ยนหนาม	จะเห็นงามรสกลืนเมื่อกินหวาน”

(ฉันทน์ อรมุต : แสงสิทธิ์กฤษดา)

(ทศกัณฐ์สอนแสงวาริน)

“คำโบราณท่านไม่บอกไว้ดอกหรือ	ถ้าผู้ชายชื่อว่าผู้ชายตายเพราะหญิง
อันความรักมักจะติดกว่าปลิดปลิง	มายาหญิงมากกลกว่าคนชาย
ถึงโปรงปรุในอุบายเป็นชายชาติ	ถ้าหลงมาตุคามนักรักก็เสียหาย
มิใช่ตายแต่เขาพลาดเข้าเราก็ตาย	แหงนดูฟ้าอย่าให้อายแก่เทวา”

(ฉันทน์ อรมุต : แสงวาริน)

(นัทมิตรสอนกุเวร)

“เพราะคณหาพาให้คือจิ้งจืดผิด	เอาชีวิตไพร่พลคนทั้งหลาย
ไปรบสู้ข่มจนล้มตาย	เหตุเพราะนายทัพถือแต่คือคณ
ส่วนบาปผลคนคณกำหนดชยาก	ใครจะลากขึ้นไปได้ในสวรรค์
แม้หนักลงจะโผไปโลกันต์	แล้วนักรรรมันนั่งนิ่งไม่ตึงองค์”

(ฉันทน์ อรมุต : เทพวงศ์จงกลณี)

(พจนานุกรมเพียงจันทร์)

เพียงจันทร์ : องค์ชายเกียรติศักดิ์เขาลืมเราแล้ว เขาสละรักทิ้งแล้วที่ ฉันไม่อยาก
อยู่แล้วพี่พูน เมื่อผู้ใหญ่หลอกลวงเป็นนักต้มผู้หญิงเป็นพราน
นักล่าผู้หญิงแบบนี้ ฉันจะอยู่ไปทำไม อับอายขายหน้าชาวบ้าน
ชาวช่องจะฆ่าตัวตายเสียในเหวที่ท้ายบ้านนะวิ่งลงในเหวเสียก็
หมดเรื่อง

พูน : อย่าเที่ยวหลงเล่น อย่าเที่ยวหลงเล่นพินัน อย่าเที่ยวปล้ำไปตา
อยากตายอยากไซ้ อยากกลัวยี่เยียวเสีย เราได้ไปซื้อกินเสียดักด้วย
สองถ้วยหมั่นกะได้หายไปเสียน้องเพียงจันทร์ อย่าคิดสั้นและอย่า
ตัวร้อนไปก่อนไซ้ นี่จริงนั่น พี่พูนพูดให้สติ เราแกลไปก่อนว่าองค์
ชายเกียรติศักดิ์คือสละสิทธิสละทิ้งไม่เป็นไปตามสัญญา เราแกลไป
ก่อน เพราะเขาอภิเษกกับใครเขาอภิเษกไปแหละ อภิเษกแล้วเขา
ยังรับผิดชอบเราเหลยไม่ เขาไปมากับเราเหลยไม่ “ช้า ๆ เป็นการ
นาน ๆ เป็นคุณ” น้องอย่าเที่ยวร้อนใจ เชื่อผมตะน้องอย่าเที่ยวคิด
สั้น ๆ ครับ เดียวผมจะต้องไปกลางทุ่งสักเคียว เดียวผมมานี่แหละ
เล่า เดียวผมมาอยู่เป็นเพื่อนน้องเพียงจันทร์ ไม่ได้ผมเสียใจนะ
อย่าเที่ยวคิดสั้นนะ เดียวใจผมมา

(ฉิ่ง อรมุต : สายเลือดขัตติยา)

ชายชรา (พระอินทร์ปลอมกาย) สอนรัตนา

“ชายชราว่าเราจะลองแกล
ถ้าวัยรุ่นุ่นววยอย่าไว้ใจ
ยังมามันค้นหาไม่หยุดหย่อน
เห็นสาวสวยรววยรินยังแอบกลืนน้ำลาย

เชื่อคนแก่ไม่ต้องพรั่นประหวั่นไหว
แต่ผู้ใหญ่ก็มีบ้างเป็นบางราย
เห็นนางนอนในมุ้งยังมุงหมาย
คิดอุบายใครจะเฝ้าแต่เกรงจน”

(ฉิ่ง อรมุต : เลือดรักล้างมลทิน)

(พระพหูสทอนคาราน้อย)

“อย่าโกรธซึ่งหึงสาพยาบาท
 โบราณว่าแพ้เป็นพระชนะเป็นมาร
 อันนักปราชญ์ราชครูที่รู้รอบ
 จงถือศีลภิญโญโมทนา
 ถึงเถิดคนเนื้อเถิด ใค้ก็ให้โปรด
 จงรักชื่อถือศีลอย่าคืนรน

เหมือนประมาทมิได้รักซึ่งหลักฐาน
 ผู้ใดพาลคนทั้งสิ้นก็ินินทา
 เขาไม่ชอบ โกรธซึ่งเรื่องหึงสา
 ไปข้างหน้าจะได้สุขไม่ทุกข์ทน
 ไม่ซึ่งโกรธก็จะ ใค้ฝ่ายกุศล
 จะทุกข์ทนลำบากไม่มากมาย”
 (ฉิน อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(เมฆลาตอนสร้อยสังจา)

“สร้อยสังจาก็อย่าคือถือแต่ใจ
 หญิงจะคิมิผลเพราะปรนนิบัติ
 จงเชื่อคำแม่ตั้งการตั้งตัว

อย่าทำให้คู่ครองเจ้าหมองมัว
 ถวายสักข้ผู้มัวอยู่ด้วยผิว
 จะคิชั่วชื่อเสียงเพียงสามี”
 (ฉิน อรมุต : สัจจะกับความรัก)

(เห็นหนตอนขุนโจรกาลวิ)

“ไอ้กาลวิเอ็ง ไม่รู้อย่าดูเบา
 ทำสามท้าวกล่าวว้าคำราลวง
 โบราณว่าถ้าไม่รู้ให้ดูแบบ
 ศึกษาสนคั่นคว้าพยายาม

เรื่องนี้เรารับรองไม่ต้องห่วง
 คอยสักช่วงเรื่อง ไม่รู้อย่าวู่วาม
 ปัญญาแคบเรื่องอะไรต้องไต่ถาม
 จะทราบความลึกลับในตำรับตำรา”
 (ฉิน อรมุต : คู่เกิดคู่กรรม)

(ยักษ์เมทาสุรตอนแสงสุริยากับวรรณวิลาศ)

“เป็นกำหนดกฎกรรมธรรมดา
 หัวเพื่อนเบื้อวมองถนัดเห็นทักแท้
 แผลนิตหน่อยรอยชูดพุดจนลึก
 มีความรู้เรียนมาค่าทางอึ่ง

จะหนีคำนิทานนั้นอย่าหนี
 หัวเองแยเจ็ดพูไม่รู้ลึก
 เพราะความคึกคนองมากพวกปากคั่น
 แต่พุดอึ่ง โทहनรกสวรรค์”
 (ฉิน อรมุต : คู่เกิดคู่กรรม)

(เห็นหนสอนขุนอินทร์)

เห็นหน : คาครูเฒ่าเห็นหนคนสำคัญ
หัวเราะลั่นร้องว่านิจจาเหย
ไอ้ขุนอินทร์นี้มันบ้าไม่น่าเลย
แรกก่อนเคยคงตั้งปฎิญาณ
มีเมตตาข้าไทในเวียงผา
ไฉนมาพลิกแพลงกำแหงหาญ
เพราะรักใคร่สายเลือดเมียจึงเสียการ
พาลูกบ้านเวียงผาไปราวี
เมืองฝางหลวงที่หมายมิใช่ศัตรู
จงคิดคูใคร่ครวญให้ถ้วนถี่
ไอ้แสงเพชรชั่วช้าคัวกาลี
แล้วท่านจะตีเมืองฝางหรืออย่างไร
(ฉิ่ง อรมุต:เสวตฉัตรลานนาไทย)

(ยายอุษาสอนนางรัตนา)

“ชายอุษาปราศรัยปลอบใจหญิง
เขาหนีไปไม่เท่าไรเขาต้องมา
ไม่ถึงปีก็จะกลับมารับรัก
เขานินทาว่าอะไรตามใจตัว
ที่รักกันสรรเสริญเจริญสืบ
ห้ามอาทิตย์ห้ามพระจันทร์ห้ามควันไฟ

แท้ที่จริงเขาก็รักเจ้าหนักหนา
รัตนาเนื้อทองไม่ต้องกลัว
อย่าทุกข์นักถือโทษหลงโกรธหัว
เมื่อไม่ชั่วแล้วจะเป็นอะไรไป
ที่ซังนินทาค่าว่าเหลวไหล
ห้ามมิได้ก็อย่าห้ามความนินทา”
(ฉิ่ง อรมุต : ทวนทิพย์ทวนทอง)

(นางเมขลาสอนคารารักมี)

“เมขลาปราณีอารีรักษ์
 จงพากเพียรเรียนวิชาสารพัน
 อันความคิดวิทยาเหมือนอาวุธ
 สวงนคมสมนึกใครสักชก
 อันข้าไทได้พึงเขาจึงรัก
 เขาหน่ายหนีมิได้อยู่คู่ชีวา

ให้เจ้าพักเมืองทองห้องสวรรค์
 แม่จะหมั่นสอนให้ด้วยใจรัก
 ประเสริฐสุดซ่อนใส่ไว้ในฝัก
 จึงค่อยชักฟันฟาดด้วยศาสตรา
 แม้ถอยศึกดีสิ้นอำนาจวาสนา
 แต่วิชาช่วยกายจนวายปราณ”
 (ฉันทน์ อรมุต : ถล่อมวิมานรัก)

(ท้าวภูเวรสอนกาทะทิง)

“กระซิบสั่งให้นางจำคำปัญหา
 ท่วงมีตาปามีหูลอบดูฟัง

ภาวนาไว้ให้จำคำเราสั่ง
 อย่าท่องคังเคียวจะรู้ถึงหูคน”
 (ฉันทน์ อรมุต : ทวนทิพย์ทวนทอง)

(นิลกาสูรสอนนางกันธมาลี)

“จับไอ้พลายหวายหวังเอาพังล่อ
 เมื่อไต่เต้าเข้าเพนียดแล้วไม่เกลียดกรง

เป็นช่างต่อลวงให้เจ้าชายหลง
 จะได้ลงขอตบจับสบาย”
 (ฉันทน์ อรมุต : ต้นรักดอกโศก)

(เมรุตันสอนธาดา)

“น้องได้ออกคำสั่งไว้ครั้งแรก
 ครั้นพลิกไฟล่หลายลั่นก็สิ้นนิยม
 เหมือนถอคยสลดควให้ตกต่ำ
 ถิ่นวาจาว่าขานประการใด
 จึงถือชาปราคฏเหมือนคชบาท
 อันช่างตายเองาจรจาเอาคำ

มาเปลี่ยนแปลงควรพิเคราะห์ให้
 เหมาะสม
 ใครจะชมผู้ชายที่หลายใจ
 อย่างลับคำพูดจาประสาผู้ใหญ่
 ต้องมีใจจ่อจกกำหนดจำ
 อย่าให้พลาดพลั้งเท่าก้าวถล่ำ
 จึงเลิศล้ำลอยฟ้าบารมี”
 (ฉันทน์ อรมุต : จำเลยตีกลับ)

(พระศิวะสอนพรหมประสิทธิ์และทศกัณฐ์)

“พระศิวะแจ้งเหตุเทศนา	อนิจจาทุกขังคังวิสัย
เหมือนคุมวงกงเกวียนหมุนเวียนไป	กว่าจะได้มรรคผลจนนิพพาน
สุขกับทุกข์ปลุกปล้ำทำให้สัตว์	ต้องว้าวัวเวียนวงในสงสาร
ความตายหนึ่งพึงเห็นเป็นพยาน	พระนิพพานนั้นเป็นแดนแสนสบาย
อันวิสัยในโลกโสโครกครบ	คืออสกอสูกังสิ้นทั้งหลาย
สำรวจจิตคิดเห็นเป็นที่ตาย	อันร่างกายอนิจจังไม่ยั่งยืน
เกิดมาแล้วก็ต้องตายวายชีวาต	เพราะเป็นชาติเป็นชราไม่ฝ่าฝืน
อนัตตาสถูลับไม่กลับคืน	เป็นแต่พื้นเนาจมถมแผ่นดิน
อย่าคิดร้ายหมายมาคอาฆาตกัน	จงมุ่นมั่นภาวนารักษาศีล
ตัวกิเลสเจตนาเป็นราคิน	ให้สัตว์ค้ำอยู่ในห้วงของบ่วงมาร”
	(ฉิน อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(จักรกรดสอนจันทิมา)

จักรกรด : เกิดขัดขวางอย่างไรไหนเล่า
ชีวิตเข้ายังมีค่าราคาหลาย
เพื่อชีวิตคิดฆ่ามาเสียตาย
เราช่วยไว้ก็เพราะว่าความปรานี
เป็นสาวใหญ่วัยนี้มีอะไร
ตัดสินใจแม่นางจึงคิดพึงผี
เกิดเป็นคนอยู่กับคนบนปฐพี
เรายังมีเวลาภาษาคน
ถึงจะชั่ววันนี้ก็จะดีวันหน้า
โบราณว่าชั่วเจ็ดทีดีเจ็ดหน
อย่าสร้างกรรมเข้าประกอบไม่ชอบกล
จะไม่พ้นเงื้อมมหัตถ์มัจจุรา

- จักรกรด : ทำไมแม่นางทำอย่างนี้ มีเรื่องอะไรเศร้าโศกหนักหนาที่ถึงกับต้องฆ่าตัวตาย ผู้อื่นเขายอมเสียเงินเสียทองเสียข้าวเสียของเพื่อรักษาสุขภาพของร่างกาย ยอมสละบางส่วนของร่างกายเพื่อรักษาชีวิต แม่นางกลับมาทำลายชีวิต นี่มันเรื่องอะไร
- จันทิมา : ชีวิตเราไม่มีค่าอะไรแล้ว เราจะอยู่ไม่มีค่าอะไร แล้วเราจะอยู่ไปทำไม
- จักรกรด : แม่นางยังไม่รู้จักชีวิต แม่นางต้องเรียนรู้เสียใหม่ เรื่องของชีวิตคนเป็นเรื่องที่ลึกกว้างขวางสลับซับซ้อน วิจิตรแปลกประหลาดกว่าเรื่องอื่นทั้งหลาย และชีวิตเท่านั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับคน สังคมตลอดจนชาติบ้านเมืองยิ่งกว่าสิ่งทั้งปวง ความรู้เรื่องชีวิตเป็นความรู้ที่ประเสริฐกว่าความรู้เรื่องใด ๆ เพราะถ้ารู้เรื่องชีวิตก็มีโอกาสจะรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ คนที่รู้เรื่องชีวิตมากเท่าใด ก็จะประสบความสำเร็จในชีวิตมากเท่านั้น พระพุทธเจ้าทรงสำเร็จในการตรัสรู้ธรรมะอันประเสริฐยิ่ง ก็เพราะทรงรู้เรื่องข้อเท็จจริงของชีวิต จนทรงกำหนดกฎเกณฑ์ของชีวิตและทางดำเนินชีวิตขึ้นได้ ชีวิตของแม่นางเป็นอย่างไร ลองเล่าให้ฟังซิ บางทีอาจจะช่วยเหลือกันได้ ธรรมชาติของคนส่วนใหญ่จะไม่ทิ้งคนด้วยกัน
- จันทิมา : ฉันเป็นคนสิ้นเนื้อประดาตัว หมดสิ้นทุกอย่าง แต่ยังคงชีวิตอยู่ก็เพื่อลูกคนหนึ่งเท่านั้น บัดนี้ลูกของฉันก็หายไปอีก ฉันจะอยู่ไปทำไม ฉันหมดสิ้นทุกอย่างแล้ว

(ฉันทิมา อรมุต : แสงพยัคฆ์)

(เทพพิกุลนอนเมทะนี)

เมทะนี : แล้วเสกข้าวสารมาร่ำหมายพิมาต

ล้างอำนาจเทพธิดาอาคมขลัง

แล้วชำระตราครุฑก็ก้องดัง

เทพพิกุล : นางเทพยังยืนยิ้มอยู่พร้อมพราย

เราไม่ใช่พวกสัมภเวสี

เมทะนีจะพิมาตอย่ามาคหมาย

อันคาถาอาคมที่ท่านสะสมไว้

จะดีได้เพราะท่านดีมีเมตตา

อันของดีที่ในตัวคนชั่ว โจรค

จะเป็นโทษให้ร้ายในภายหน้า

เหมือนหมองูรู้มนตร์เทียวคั่นควา

เจอพระยาจงอางก็วางวาย

(ฉิน อรมุต : อาถรรพณ์สวาท)

(แก้วกิริยาสอนกุเวรจักร)

“ไม่มีลมกลางนที ไม่มีคลื่น

น้ำจะพื้นตะลิ่งพังดังสนั่น

ทะเลไม่บ้าคงคาไม่กลิ้งตะลิ่งไม่ชัน

แผ่นดินมันก็ไม่พังจงตั้งใจ”

(ฉิน อรมุต : จำเลยลี้กลับ)

(นางสุดารัตน์สอนนางสนม)

“เรื่องเขาเล่าข่าวที่ลือเชื่อถือไม่ได้

เพราะยังไร้หลักฐานด้านเหตุผล

ถึงน้องนางปัทมาที่ปัญญาชน

มิใช่คนไร้ค่าจะราศี

จะจับปลาเรายังหมายไม่ได้หัว

เขาไม่ชั่วเราอย่าหักล้างศักดิ์ศรี

เรื่องเพิงคืบอย่าสาวให้ยาวรี

จะเข้าวิธีปากคนยาวมากกว่าปากกา

แม้ได้เห็นคนชักรื่องรักกุม

แล้วค่อยรุมกันลงซึ่งโทษา

นางทรงสั่งบ่าวไพร่ห้ามมิให้นินทา

แล้วจะกล่าวพระนางปัทมากับข้าไท”

(ฉิน อรมุต : สองฝั่งฟ้า)

(ผาคนภาสอนวิรุณจักร)

“พระเจ้าอาอย่าถือว่าเป็นชาย
อันความจริงหญิงหรือชายตายทุกคน
ยังไม่ตายหมายความว่าทำแต่กรรมดี
หญิงไม่รักหักหาญพาลพาลา
จะกอดรัดพิศเหวียงเพียงสุนัข
ไม่ใช่หลานแกลึงคำให้อาอา

จะก้าวกายสตรีเพศเหนือเหตุผล
ไม่ใครพินิจเฝ้าหัดถ่มจจุราช
ให้เป็นที่ปรากฏสมยศดา
ไปข้างหน้าใครจะถือว่าชื่อชาย
สัตว์ที่ศักดิ์สูงตำนทำได้
เพียงแต่ให้ข้อคิดไว้นึกเดียว”
(ฉันทน์ อรมุต : สัจจะกับความรัก)

(สิงห์ศักดิ์สาสอนหัตถจักร)

“ขานเกลียดหน้าขอก ไม่ใช่เขาเกรงฤทธิ์
ไม่เอาทองระกระเบื่องให้เปลืองทอง

อย่าหลงผิดพูดหลำเป็นซ้ำสอง
เขาคริตรองเช่นนี้แล้วหนีไป”
(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าแสงเพชร)

(อุมาวดีสอนท้าวเกษนิกร)

“การกระทำความดีถึงที่ไหน
เกิดเป็นคนก็ต้องรักรู้จักคน

ทำเมื่อไรก็ต้องดีมีกุศล
จะเกิดผลสวยงามเพราะความดี
(ฉันทน์ อรมุต : สัมพันธ์ดิน)

(รัตติกาลสอนพระเกษสุริยา)

เกษสุริยา : จอมกษัตริย์ขัดสนจนพระทัย
เรื่องอะไรเข้ามาค้ำนการมงคล

รัตติกาล : แม้ไม่สักสิ่งหลังไม่พึง
ไม่มีเหตุอยู่มั่งไม่มีผล

(ฉันทน์ อรมุต : เสียแรงรัก)

(แสงรัตนาสอนยายมาลี)

“อันภุมรินบินหาสร้อยสาโรช
แต่ดอกไม้ไท่ท้าวในดาวดิ่งส์

ถึงร้อยโยชน์แยมกลิ่นก็บินถึง
ไม่พันฝั่งภุมรินเซยกลิ่นอาย”
(ฉันทน์ อรมุต : แสงวาริน)

(ทวนทิพย์สอนพระนางกลิ่นผกา)

“แม่จงปลงลงในพระไตรลักษณ์
กรรมผู้ใดใครสร้างไว้อย่างไร

จงคิดหักเสียวกรรมทำไฉน
ก็ยอมเป็นไปตามกรรมที่ทำไว้”
(ฉันทน์ อรมุต : ทวนทิพย์ทวนทอง)

(กุหลาบดำสอนพระวงศ์มณี)

“หนูก้าวลมปากไม่อยากอยู่
ถูกบางคนต่อหน้าขอว่าดี
แแรกรักกันสรรเสริญเจริญยิ่ง

กลัวมีผู้รังเกียจพูดเสียดสี
พอได้ที่ลับหลังนั่งนินทา
พอซังซิงพลิกพลิ้วปลายชีวหา”
(ฉันทน์ อรมุต : กุหลาบดำ)

(ทรงวุฒิสอนลุงวิชัย)

“หมอทรงวุฒิสุดสะเอียนเหมือนเหียนราก
ลูกทำผิดไม่คิดห้ามความจัญไร
อันดวงคีมียู่คู่ดวงดับ
อันความจริงไม่หนีจริงสิ่งทุกอย่าง
ผิวเขาตายต้องให้การพยานจำ
คุณมีเงินแต่ผมว่าจำไม่ติด

ความผิดมากเรื่องนี้ที่ผู้ใหญ่
ลุงวิชัยรักลูกไม่ถูกทาง
ผมไม่รับเกี่ยวข้องให้หมองหมาง
เรื่องนี้นางวาสนานั้นน่าคิด
คุณอย่ามาพูดล่อให้หมอผิด
ผมก็มีมิตรกันมากกับจำนิยม”
(ฉันทน์ อรมุต : คมพิฆาต)

(เหมมราชสอนพระพรณราย)

“เหมมราชสั่งการจอมกษัตริย์	เร่งสร้างวัดให้ลูกไก่ได้สุจี
เอกลักษณ์ศักดิ์สง่าบารมี	อย่าให้เห็นเป็นที่น่านิทา
เงินทองของเราจ่ายลงไป	อย่าเรียไรให้ชาวบ้านครหา
เขาเป็นไพร่นายไปชูดเขาไม่กล้าพุดจา	โปรดเมตตาอย่าเทียวเชือดเอาเลือดปู”

(ฉิน อรมุต : ทุงร้างทางรัก)

(นางเทพธิดาสอนพินพยุ)

พินพยุ	:	น้องจะไปนั่งทางข้างขวา ผู้หญิงควรมีสิทธิเท่ากับผู้ชาย
เทพธิดา	:	ไม่ได้ทางขวาเป็นของเทพบุตร เขาไม่เคยก้าวก้าวมาทางด้านนี้ สวรรค์เราอยู่กันอย่างมีระเบียบวินัย อันเคร่งครัด คำว่าระเบียบวินัย นั้น ถ้าจะเปรียบก็เหมือนกับเส้นเชือกที่ร้อยดอกไม้เข้าเป็นพวง มาลัย จึงดูสวยงาม อันว่าดอกไม้ ถ้าหากที่ขดกกระจัดกระจาย ไม่เป็นที่เป็นทางก็กลายเป็นขยะหรือเศษส่วนเกิน ที่ดูเกะกะรก ลูกตา ถ้าเก็บเอาดอกไม้เหล่านั้นมาร้อยเข้าเป็นพวงมาลัยก็ดูสวยงาม และสิ่งที่ร้อยดอกไม้เข้าเป็นพวงมาลัยก็คือเส้นเชือก และสิ่งที่จะ ร้อยคนให้เป็นระเบียบวินัยได้นั้นก็คือวินัยข้อบังคับ

(ฉิน อรมุต : คู่สร้างคู่สม)

(พูนสอนสิงห์ศักดิ์ดา)

พูน	:	โบราณว่าน้ำเชี่ยว อย่าเอาเรือเข้าขวาง
สิงห์ศักดิ์ดา	:	แต่เรามีถ่อ ก็ไม่จำเป็นต้องตามน้ำ
พูน	:	หลักหมุหลักกวางได้กินเนื้อ หลักคอกคนได้เรื่องไหร แถมได้ศัตรู ไม่ที่ทำไช้
สิงห์ศักดิ์ดา	:	เราทำเพื่อสังคม ช่วยให้สังคมอยู่กันด้วยความสงบสุข
พูน	:	สังคมไม่ไช้ของเราคนเดียว เราช่วยสังคมแต่เปลืองตัวเรา ไม่ที่ทำ ไช้

สิงห์ศักดิ์ดา : ผู้ที่ช่วยสังคมได้ต้องเป็นผู้เสียสละผู้ที่คอยโอกาสช่วยสังคมไม่ได้
ผู้มีโอกาสไม่มีน้ำใจสังคมก็แย่ เหมือนคนจนอยากทำบุญก็ทำได้น้อย
คนร่ำรวยเห็นการทำบุญเป็นเรื่องไม่สำคัญอย่างนี้วัดก็แย่
ความสมดุลของสังคมจะเกิดขึ้นได้อย่างไร อีกอย่างหนึ่งผมจะ
บอกกันพืพูนการที่เราคิดกันไม่ให้พ่อเราทำความผิด เป็นการปกป้อง
ผลประโยชน์ของตัวเองด้วย ชื่อเสียงและเกียรติคุณอันดี
งามที่ซึ่งบิดาทำไว้นั้น เป็นมรดกอันประเสริฐสำหรับผู้สืบสกุล
ผมเป็นผู้สืบสกุลพ่อ ถ้าพ่อทำดีเป็นมรดกถึงผมด้วย
(ฉันท อรมุต : เจ้าแสงเพชร)

(วิทกะสอนพรายคำ)

พรายคำ : ท่านอย่ายุ่งเรื่องส่วนตัวของเราเลย ท่านถือศีลกินเพลก็จงอยู่ตาม
ประสาของท่านเถอะ อย่ามายุ่งกับเรื่องของเรา

วิทกะ : แต่เราต้องช่วยองค์หญิงจिरประภาด้วยความเมตตา เมตตาเป็น
ธรรมที่คอยค้ำจุนโลกให้เหล่าสัตว์อยู่รวมกันเป็นปึกแผ่น มีความ
สมัครสมานสามัคคีกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทำให้โลก
สงบร่มเย็น ผ่อนคลายจากสิ่งชั่วร้าย พระท่านว่าโลโกปต ฌม ภิภา
เมตตา เมตตาเป็นเครื่องค้ำจุนโลก อาตมาขอรับรองว่านางช่วยนำ
ทางเราไปช่วยองค์หญิงจिरประภา ปลดปล่อยให้ได้กลับบ้าน กลับ
เมืองเถอะ

(ฉันท อรมุต : แสงพยัคฆ์)

(พระอินทร์สอนก้องธรณี)

“เราไม่แข่งแต่แรงกรรมที่ทำมา	เมื่อถึงเวลาแล้วใครจะห้ามซึ่งความตาย
สพเพว นิก จิปีส สนติ ภูตา	โลก สมุส สย° แปลว่าสัตว์ทั้งหลาย
จะทิ้งร่างในโลกไว้ทุกราย	ใครจะหนีความตายหมายคเน
เป็นกำหนดกฎกรรมธรรมชาติ	มัจจุราชตามทันอย่าหันเห
คำวาน หิ โน สง ครน เตน	นหาเสเนน มจ จูนา
จะผัดเพี้ยนเปลี่ยนผันนั้นไม่ได้	จะต้องตายตามมัจจุราชปรารธนา
อป ปกณ จิต° ชีวิต	มาหุธีราชีวิตไม่มากมี”
	(ฉิน อรมุต : หวังรักเหวลัก)

(แสงพยัคฆ์สอนเท่ง หนูน้อย)

หนูน้อย	:	น้องแสงพยัคฆ์นอนเล่นเสียดักพักตะน่อง ได้เอาแรงไว้เดินทาง
เท่ง	:	ค่อไปเล่า ผมจะว่าบทหนึ่งตะลุงให้ฟังเล่นเพลิน ๆ หว่างจะหลับ
หนูน้อย	:	คนสมัยนี้ใครเชื่อว่าบทหนึ่งตะลุงซำร้องเพลงกันขนาดนายหนัง
		เองก็พยายามร้องเพลงเสียแล้ว เขาไม่พยายามว่าบทหนึ่งตะลุงกัน
		แล้ว ใครเที่ยวว่าบทหนึ่งอยู่ เด็ก ๆ หมั่นว่าคนสมัยใด โนเสาร์ เต่า
		ล้านปีดอกแล้ว
หนูน้อย	:	ครั้งไม่สานต่อกันไว้มั่งแล้วของนี้ไม่สูญเสียเสมอเมื่อเป็นภูมิ
		ปัญญาของบรรพบุรุษ เป็นของคู่บ้านคู่เมืองสืบทอดกันมาเป็น
		เวลาร้อยปี เป็นของคู่สังคมมาหลายยุคหลายสมัยแล้ว เมื่อพอกับ
		แม่พวกเราจับกันหน้าโรงหนังตะลุงนี้ที่ได้แต่งงานกัน เราอย่าดู
		ถูกบทหนึ่งตะลุงและ

แสงพย์คณ์ : สังคมปัจจุบันเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีเจริญก้าวหน้า การหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตกรวมไปถึงสภาพ เศรษฐกิจบีบบังคับให้ผู้คนทุกอาชีพในสังคม ต้องปรับตัว และ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในวิถีการดำเนินชีวิตมีการใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ในทุกเรื่อง วัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีคุณค่าที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ไทยก็นับวันจะสูญหาย ไม่มีใครจะสืบทอดเชื่อมโยงอดีตปัจจุบัน และอนาคต ให้เขาวชนรุ่นหลังได้เห็น ถึงแม้ว่าจะมีการส่งเสริม ให้มีการอนุรักษ์โดยนำมาเก็บรักษาไว้ในหอวัฒนธรรมบ้าง ใน พิพิธภัณฑ์บ้าง ก็เป็นการทำเพื่อเก็บไว้เท่านั้น เรายังไม่มีทุนที่จะ บุกเบิก เผยแพร่ให้กว้างขวางออกไปถึงแม้ว่าทางฝ่ายรัฐจะมีความ ประสงค์ที่จะให้มีผู้สืบทอด เพราะถือเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน แต่เขาไม่เข้าใจวิธีการสืบทอดที่แท้จริงว่าจะทำอย่างไร หรือเขา เข้าใจแต่แค่ล้งทำเป็นไม่เข้าใจเสียก็ไม่รู้ เขาทำเพียงแค่นักประชุม สัมมนากันเสียสักครั้งในรอบที่จะสิ้นปีงบประมาณ ทำเพียงแค่นี้ การสืบทอดจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

(ฉิ้น อรมุต : แสงพย์คณ์)

The seal of Songkhla Rajabhat University is a circular emblem. It features a central tiered stupa (pagoda) with a flame-like sunburst radiating from its top. The stupa is set on a multi-tiered base. The entire emblem is enclosed within an oval border. The Thai text "มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา" is written along the top inner edge of the oval, and the English text "SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY" is written along the bottom inner edge.

**4. บทพี่สอนน้อง เพื่อนสอนเพื่อน
คนรักสอนคนรัก สามีสอนภรรยา**

(สิทธิการสอนมาณวิกา)

มาณวิกา : มาณวิกาว่าพ่อกับพี่โกรธ
จงขอโทษเสียให้หายทำนายใหม่

สิทธิการ : สิทธิการว่าน้องอย่าข้องใจ
ถึงอย่างไรพี่ก็ฝืนไม่คืนคาย
ถึงคราวพูดก็ต้องพูดให้สุดฤทธิ์
ถึงคราวปิดก็ต้องปิดให้มีคหาย
ถึงคราวสู้ก็ต้องสู้อย่างผู้ชาย
จะกลับกลายเป็นคำพิราคาญ
(ฉิน อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(สิทธิการสอนมาณวิกา)

“พี่ก็ชายหมาขมาควาชาติเชื้อ
เมื่อถึงที่ชีวันก็บรรลัษ
ประการหนึ่งเจรจาเหมือนนางอก
ศิระเต่ายาวแล้วสั้นนั้นก็มี
พี่พูดแล้วมิให้เพื่อนหรือเคลื่อนคลาย
พระพี่น้องสองคนนั่งสนทนา

ไม่เอื้อเพื่อฝากตัวถักดักษัย
จะมีใครช่วยได้หาไม่มี
เมื่อล้นออกแล้วไม่หคถดถอยหนี
ไม่ควรที่หีบเช่นมาเจรจา
ถึงจะตายก็สุดแท้แต่วาสนา
อยู่พาราจักรวาลของมารทมิฬ”
(ฉิน อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(สิทธิการสอนมาณวิกา)

“อยู่เมืองพาลพาลจะพาไปหาผิด
อยู่เมืองหลัวก็ต้องหลัวนัยน์ตาตาม
เราหลบหลีกคนพาลเถื่อน้องมาณวิกา
เขาพราวแพรวแหวหางเหมือนอย่างยุง
ถึงร้อนร่วเวหนให้คนเห็น
ต้องตัดรักตัดสวาทไ้อ้ชาติกา

พวกบัณฑิตหรือจะรักไม่พักถาม
จะหมคงามเพราะยักษ์มันชักจูง
ไปคบหาบัณฑิตที่จิตสูง
ดีกว่าฝูงกาคำที่ต่ำช้า
ก็ยังเป็นกาสาบที่บาปหนา
มารนำพาน้องนางมากลางคิน”
(ฉิน อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(เมฆพัสสอนเมฆมหาภาพ)

“มาร โต้ตอบพระเชษฐาว่าข้าเอง
ถูกหรือผิดคิดประกอบให้ชอบกล
ให้ลือชาปรากฏเหมือนคชบาท
แต่เดี๋ยวนี้พระนิตยยังไผ่ดำ
จะเสื่อมยศหมดงามเพราะกามราค
น้องทำดีพี่ทำแค้นก็แยกทาง
ต้องคุ้มกันรักษาตามหน้าที่
จะเสียความไมตรีพี่กับน้อง

ที่ไม่เกรงกลัวพระเดชเพราะเหตุผล
พระจอมคนควรค่าเมตตาธรรม
อย่าให้พลาดพลั้งเท่าก้าวถล่ำ
ที่ขัดคำก็เพราะคิดว่าผิดทาง
ยังมักมากมีคิมมาปิคขวาง
สำหรับนางนั้นอยู่เป็นผู้ปกครอง
พี่ก็พี่หากระยาทำจงหอง
พลางจากห้องพระโรงดับไม่กลับมา”
(ฉันทน์ อรมุต : ดอกฟ้าละออองค์)

(มาณวิกาสอนสิทธิการ)

“น้องเป็นห่วงสิทธิการของมาณวิกา
น้ำมันเชื้อวแรงเหลือเอาเรือขวาง
ทำคุณแก่คนพาลรำคาญใจ
นกกระสาทำคุณกับจิ้งจอก
รู้อะไร ไม่สู้รู้วิชา

จึงถามว่าพี่ห้ามเขาทำไม
ก็ผิดทางล้มลงอย่าสงสัย
งูเห่าไฟยังทำร้ายชายชาวนา
เอาก้างออกแล้วสุนัขก็ยกทำ
รู้รักษาตัวดีไม่มีภัย”
(ฉันทน์ อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(กฤษดาสอนรัตนา)

กฤษดา : กฤษดาเดินทางกลางดงราช
พร้อมพี่ไกรรัตนาสาวหน้าผี
ถึงหน้าตาพี่ไม่งามก็ความดี
ตั้งว่าพี่ของน้องร่วมท้องกัน
ยังอยู่ใกล้ได้เห็นความสามารถ
มารยาทพิียบพร้อมแม่จอมขวัญ

รัตนา : แต่แสงสิทธิ์เขาไม่เห็นเป็นอย่างนั้น
 นึกถึงวันที่เขาหนีทิ้งพี่มา
 พี่เป็นหญิงมิให้ต้องถึงสองผัว
 จึงพาตัวพยายามติดตามหา
 แม้ตบตักปฏิเสธไม่เมตตา
 เห็นว่าหน้าพี่ไม่งามก็ตามใจ
 กฤษดา : ผ้าจีวรห่อทองของมีค่า
 รัตนา : แต่คนหน้าเหมือนผีไม่ดีไหน
 กฤษดา : แต่ทุเรียนเสี้ยนหนามงามเนื้อใน
 ไม่มีใครเหยียดหยามว่าหนามคม
 (ฉิ่ง อรมุต : แสงสิทธิ์กฤษดา)

(นางประทุมทองสอนนางศรีประภา)

“กระสุนธนูสายหรือจะวายกระแสดกลื่น อันไฟฝันจะวายควันนั้นโฉน
 ความชั่วคิมืออยู่ที่ผู้ใด แสดงให้คนเห็นไม่เว้นวาย
 อันความจริงนั้นไม่ทิ้งความจริงดอก กิณปุนมากปากลอกเพราะพอมใหม่
 ศรีประภาถ้าไม่มีราศีกาย อยู่สบายเถิดน้องไม่ต้องกลัว”
 (ฉิ่ง อรมุต : ต้นรักดอกโศก)

(สิ่งศักดิ์สอนฟ้าคนอง)

“สิ่งศักดิ์ดาพาเพื่อนไปหาครู มึงจงรู้เถิดว่าน่าเลื่อมใส
 พวกมนุษย์ครุฑาเทวาลัย เทพไททิพย์เนตรเดชศักดิ์ดา
 ล้วนนอบน้อมนับถือพระฤาษี คนเช่นนี้สมควรการกลานเข้าหา
 คนที่ชั่วเมื่อเรารู้อย่าบูชา เทวดายังแข่งสาปเราไม่ควรกราบกราน
 คบคนดีเกิดศิริขึ้นกับตัว คบคนชั่วเป็นอัปราท่านว่าขาน
 สิ่งศักดิ์ดาพาฟ้าคนองมาร จากดงดานริบรัดไปวัดครู”
 (ฉิ่ง อรมุต : เจ้าแสงเพชร)

(ทศมนัสสอนพระนางปัทมา)

“การนินทาภาแลร่าพร้าพัด
คำชั่วคีมืออยู่คู่โลกา
พอแตกกล้าคำแตกฝ่นแปรคโปรย
เมื่อไม่มีความผิดคิดร้อรน

ใครถนัดพลิกปลิวปลายชีวา
ธรรมดาของมนุษย์ปุถุชน
ก็กลับโวยว้าร้องคำฝ่น
เหมือนให้คนได้ช่องจ้องนินทา”
(ฉิน อรมุต : สองฝั่งฟ้า)

(พระพรรณรายสอนนางพิมพาพร)

“จอมกษัตริย์ตรัสปลอบประโลมจิต
อันคงคาขึ้นคงกลับลงคลอง
วิสัยชายหมายมาดชาติแมงกู่
จงปล่อยตามความคนองรับรองไม่นาน

อย่าได้คิดกังวลให้หม่นหมอง
ขอให้น้องตั้งจิตจงคิดอ่าน
ย่อมอยากรู้กำพืดว่าจิตหวาน
ต้องกลับบ้านแน่นอนไม่ต้องกลัว”
(ฉิน อรมุต : แกรงรักรอยมลทิน)

(พระนางพิมพาพรสอนพระพรรณราย)

“นางกษัตริย์ตรัสปลอบให้ชอบจิต
อันคงคาขึ้นคงกลับลงคลอง
วิสัยชายหมายมาดชาติแมงกู่
ปล่อยไปตามความคนองรับรองว่าไม่นาน

อย่าได้คิดกังวลให้หม่นหมอง
จงเชื่อน้องแล้วตั้งจิตจงคิดอ่าน
ย่อมอยากรู้กำพืดว่าจิตหวาน
จะต้องบานเหมือนดอกเห็ดเสร็จ
ทุกราย”

(ฉิน อรมุต : แกรงรักรอยมลทิน)

(อุ้นฟ้าสอนแสนเมือง)

“อันสามีศรีร้ายได้กันแล้ว
ถึงชะล่าเรื่อน้อยพลอยฝากตัว
วาสนาข้าไม่ถึงฝั่งเรือใหญ่
เรือกัญญาข้าไม่หวังนั่งครอบครอง

กัวหรือแก้วทองหรือปูนก็เทิดทูนฝัว
จะร้ายรั้วก็ไม่ร้างไว้กลางคลอง
ต้องอาศัยเรือรั้วฝัวร่วมห้อง
เหยียบเรือสองแควมคิดผิดกระบวน”
(ฉิน อรมุต:เสวตฉัตรลานนาไทย)

(พรหมเมรุสอนนันทจักรและกุมภกาศ)

“พรหมเมรุว่ากาหลงเจ้าองค์หญิง
 เอ็งคนคอยคอยดงอย่าหลงรัก
 ไม่สมควรส่วนคู่ชูเฉลิม
 จะก้องหล้ากาหลงองค์ยุพิน
 เอ็งคนถ่อยคอยถ้ำดอกหญ้าแห้ง

นี่ยอดยิ่งยศถาบรรดาศักดิ์
 ไกลกันนักวาสนาเหมือนฟ้าดิน
 คือจอมเจิมจักรพงศ์ผู้ทรงศิลป์
 ไซ่ดอกคินดอกหญ้านี้ดอกมาลีทอง
 อย่าคิดแย่งดอกสวรรค์ให้เปลือง
 มันสมอง

อย่าหลงรักนกนวลที่ควรครอง
 สัตยชาติกาช้าก่อนอย่าร้อนนั้ก
 ยักษ์พุดพลาถางทางหัตถ์ถัดระหวัดนาง

ทำคนองผิดที่ไม่มีทาง
 มาหลงรักนางหงส์แวววงหาง
 เหาะขึ้นกลางฟากฟ้าภาพพร”
 (ฉันทน์ อรมุต : สามมงกุฏ)

(ทิพย์มาลีสอนนันทจักร)

“ไอ้ยักษ์คันสันดานพาลพาลา
 คุณ้ำคลองมองเห็นเงาจะเอาใหม่
 วางเนื้อเก่าเงาเนื้อหายลงใต้พาน
 โบราณว่าโลกนั้กมักลาภหมาย

เหมือนอย่างหมาคาบเนื้อข้ามสะพาน
 เพราะเงาเนื้อเหยื่อใหญ่ทำใจหาญ
 ไอ้สันดานหมาหมายได้เนื้ออ้ว
 ใครจะหมายยักษ์หมามาเป็นผิว”
 (ฉันทน์ อรมุต : สัจจะกับความรัก)

(ทศเสนสอนวงศ์บดินทร์)

“แกล้งสับปลับกลั้บกลอกหลอกกูได้
 เมื่อยักยกหลอกเล่นกันเช่นนี้
 เป็นกษัตริย์จัดว่าเลิศประเสริฐสุด
 อันข้างงาสามารถว่าชาติชาย
 เมื่อกลับคำช้าสามมีความชั่ว
 กูเวรจักรธาโถมโถมเข้ามา

เหมือนชาติไพร่เจรจน่าบัดสี
 เป็นผู้ตีควรนำระอาอาย
 ล้ามนุษย์ในแผ่นดินสิ้นทั้งหลาย
 แม้ตัวตายก็ให้เขาได้เอางา
 จะสิ้นหัวส่งให้สุนัข
 ฟินราชวงศ์บดินทร์สิ้นชีวัน”
 (ฉันทน์ อรมุต : จำเลยลี้ลับ)

(แก้วประดับสอนพรายโพยม)

“รูปไม่งามความดีมีเมตตา
คนจะงามงามที่ใจไซ้ไบหน้า

น้องจะได้พึ่งพาไปหน้านาน
เป็นวาจาผู้เฒ่าเขากล่าวขาน”
(ฉันทน์ อรุณ : เลื้อยรักล้างมลทิน)

(รัตติกาลสอนสร้อยอุษา)

“อันทำนองต้องอ้างว่าช่างล้ำ
ที่พูดจาปราศรัยต้องใจจำ

เขานิยมเอางาราคาขำ
ไม่ล่วงล้ำก่อก้าวให้ร้ายราน”
(ฉันทน์ อรุณ : แรงรักรอยมลทิน)

(เท่งสอนหนูน้อย)

เท่ง

: อาจารย์ก่อไฟไว้แล้วไม่ดูแล ในวัดนี้ก็รกมากไปด้วยขยะเชื้อเพลิง
ครั้งนี้ให้ถือเป็นบทเรียน ครั้งต่อไปอย่าประมาท อย่าลืมนะไฟมี
คุณอนันต์แต่ก็มีโทษมหันต์เหมือนกัน เมื่อคิดดูแล้วไม่มีอะไรที่มี
แต่คุณไม่มีโทษ ไม่มีอะไรที่มีแต่โทษไม่มีคุณ ไม่มีอะไรที่มีแต่ดี
ไม่มีชั่ว ไม่มีอะไรที่มีแต่ชั่วไม่มีดี ชั้นแมลงสาบตัวสกปรกยังเข้า
ยาแก้หอบ

(ฉันทน์ อรุณ : แสงพยัคฆ์)

(วไลพรสอนเดชสุริยา)

เดชสุริยา : น้องอยู่ตึกแล้วมาคกกระท่อมร้าย
คงระคายผิวอ่อนนอนไม่ไหว

วไลพร : อันคับที่นอนหลับถ้าคับใจ
ถึงอยู่ในเรือนทองก็หมองมัว

(ฉันทน์ อรุณ : สองฝั่งฟ้า)

(เดชสุรียาสอนวไลพร)

“เขาย่อมว่ายามจนทนอยู่ด้วย
ก็เป็นเรื่องธรรมดาไม่ว่าใคร

พอร่ำรวยที่เคยรักก็ผลัดไส
แล้วแต่ใจของน้องจะต้องการ”
(ฉันทน์ อรมุต : สองฝั่งฟ้า)

(พระสุรียาสอนแสงระวี)

“แม่รูปทองครองตัวไว้ถ้าพี่
อย่ากลับกลายให้พี่นี้รำคาญ
อย่าเชื่อคนลมลิ้นที่หลอกหลอน
สงวนกายเหมือนดอกไม้อสงวนพุ่ม
ให้มิดชิดปิดบังระวิงเด็ก
แม่โหมขงคงฉลาดไม่พลาดเพลง

อยู่บุรีนิลวาทราชฐาน
จะร่ำวราญโรครวบประจวบรุ่ม
จะช่วยอนบุญงให้ลงหลุม
มีกลีบหุ้มปิดบังระวิงแมลง
อย่าละเมิดให้แมงภู่มันรู้แห่ง
สงวนแสงรักศรีสตรึงาม”
(ฉันทน์ อรมุต : ความรักความหลง)

(วนิดาสอนจารึก)

“วนิดาพาเงินมามอบให้
เมื่อไม่ตายหมายว่าผูกขึ้นสักวัน
ไซ้ไม้ล้มใครจะข่มขำกันได้
เกิดวิบัติขัดข้องต้องผจญ

เพื่อจะได้เป็นทุนพอหุนหัน
จงบากบันนุกทางเพื่อสร้างตน
ถูกผู้ชายชั่วเจ็ดทีดีเจ็ดหน
คงไม่พ้นปัญญาถ้าปากเพียร”
(ฉันทน์ อรมุต : ฝนหลงฟ้า)

(พระสุริยาสอนพระนางเพียงจันทร์)

“พระโลมหลอปลอบว่านิจจาเหย
 ความสัจจตั้งจิตพืคิจจริง
 แรกเราสองครองสัจไม่ปฏิเสธ
 รักฝืนจิตไม่คิดจางอยู่กลางใจ
 คอยระวังนั่งระแวงเหมือนแกล้งว่า
 อย่าเชื่อคนปากคั้นที่มันคม
 คำเขาหลอกบอกให้หลงเขาคงหลอน
 อันคนต่ำคำเตือนก็เหมือนตัว
 คนขุยงคงระยำทำยุ่งยาก
 พอดาวเดือนเคลื่อนผ่านภาพร

ไม่ละเลยกรุณาพระยาหญิง
 ไม่เคยทิ้งทอดทำให้เข้าใจ
 เมื่อเสียนेत्रจะทิ้งน้องได้ไหน
 เรื่องอะไรในอุราเจ้าอารมณ์
 โครมสาจีเส้นไม่เห็นสม
 จะตกตมลงต่ำถลำตัว
 จงรู้พ่อนถูกผิดเข้าจิตผัว
 บ้างช่างชั่วตัวมันยูรู้แต่ขอน
 อย่าเชื่อปากคนบอกมันหลอกหลอน
 ตั้งนครแก้วโกสินทร์แผ่นดินไทย”
 (ฉันทน์ อรมุต : ราชนีบอด)

(นางสุดาวดีสอนพระเกษนรินทร์)

“เดิมพระองค์หลงกลนางคนคั้น
 ความอยากได้เหรียญทองที่ปองหมาย
 พอได้ทองคล้องหนักกลับชักคา

น้ำใจมันเข่อหยังอย่างกึ่งกา
 เข้าไกล้นายมันชักคอกขอยศธา
 อี้กึ่งกาไม่ชักคอกขอยใคร”
 (ฉันทน์ อรมุต : เทพบัญญัติ)

(ยักษ์ฟ้าคนองสอนฟองวาริน)

“อย่าทิ้งหลักชักสอบให้รอบรู้
 เป็นสตรีมีศักรู้อองดูแล
 จะแหลมคมอมไว้เพียงในฝัก

พิเคราะห์ดูความเสียหายหลายกระแเส
 พวกฉวยแต่โอกาสคั้นดาษไป
 อย่าเพ่อชักให้ใครเห็นเป็นโฉน”
 (ฉันทน์ อรมุต : เทพบัญญัติ)

(วงศ์ธนูสอนแจ่มทวีป)

“จะพูดจาสารพัดประหยัดขี้
อย่าประจบคบพิศหามิตรพาล
คำคนพาลหวานวับแล้วกลับกลอก
ใครพบพาลคบบ้างจะราคะ

จะลุกนั่งน้ำท่ากระยาหาร
ที่สันดานชั่วช้าจะราคะ
มันมักหลอกหลอนเล่นเหมือนเช่นผี
ดั่งพาลีหลายหน้าระอาอาย”
(ฉันทน์ อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(สินธุสิตสอนจิตรลดา)

“เกิดในโลก โศกกับสุขทุกข์จร
ย่อมพบปะไปจนกว่าจะอาสัญ”
(ฉันทน์ อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(โกมาศสอนบุษบา)

โกมาศ :
ต่อเมื่อไรจะได้กลับมาเห็นหน้า
บุษบาจงจำคำที่สอน
ผู้ชายพายเรือมันเหลือวอน
อย่าใจอ่อนฟังคมการมใคร
อย่าทำบุญสุนทานเกินขนาด
เขาหลอกแจกเครื่องราชอย่าเสื่อมใส
ใครชวนช้อนท้ายมอเตอร์ไซค์
อย่าไว้เนื้อเชื่อใจนะกานดา
แต่งร่างแต่งตัวก็สำคัญ
กระโปรงอย่าให้สั้นถึงกลางขา
ผู้ชายเจ้าชู้อยู่ที่ตา
ได้เห็นเพียงกลางขาก็พอใจ
(ฉันทน์ อรมุต : คัมภีร์คำ)

(แก้วกิริยาสอนนุเวรจักรซึ่งปลอมตัวเป็นธาดา)

“น้องอุตส่าห์มาตามด้วยความรัก

เขาสงสัยว่ามีใช่พี่ธาดา

น้องอยู่ไกลมาถึงก็อึ้งอื้อ

โบราณว่าฟ้าคนองก็ต้องกลัว

พอพบพักตร์ไม่เหมือนแรกแปลก

หน้าหนา

ไม่รู้ว่ใครแปลงจำแสงตัว

จะเชื่อถือก็กลัวชายไม่ใช่พี่

เอามือตัวปิดหูหูเหตุการณ์”

(ฉันทน์ อรมุต : จำเลยลึกลับ)

(พระนางบุษราสอนพระวงศ์มณี)

“ทีหน้าที่หลังระวิงปาก

ความจริงนึ่งไว้ได้กำไร

ถูกด่ามั่งซังกระไรทำไมเล่า

พูดมากคิดมากเสียผู้ใหญ่

พูดไปขาดทุนจึงวุ่นวาย

เมื่อคนเฒ่าปากเหี้ยจึงเสียหาย”

(ฉันทน์ อรมุต : กุหลาบดำ)

(นางสาริกาสอนพระกฤษณะ)

“จงทรงพรตปลดเปลื้องเรื่องคันทหา

ถึงจากจริงทิ้งเมียก็ไม่เสียใจ

อันดอกฟ้าผกากรองควรครองอยู่

อันตัวน้องสาริกานี้ราศี

เป็นดอกดินควรอยู่คู่ดอกหญ้า

อย่าสนใจใฝ่ดำ่ว่าสำคัญ

พระอย่ามาลืมองค์หลงเหลวไหล

ให้ผู้ใหญ่เสียหายจะไม่ได้

มีคำคู่ควรกษัตริย์รัศมี

จะชั่วดีพี่ก็รู้อยู่ด้วยกัน

ให้ดอกฟ้าเขาได้อยู่คู่สวรรค์

ทันใดนั้นพระบิดุรงค์ก็ตรงมา”

(ฉันทน์ อรมุต : กรรมลิขิต)

(อุณฟ้าสนขุนเจือง)

ขุนเจือง : ขุนเจืองฟังคังแค้น ไอ้แสนเมือง

มาก่อเรื่องชั่วช้าทำกล้าหาญ

ถูกกูกูผู้เป็นเหมือนเช่นพราน

จึงทำการข่มเหงไม่เกรงใจ

เราก้ชายหมายมาควาชาติเชื้อ

สืบเลือดเนื้อขัตติวงศ์วงศ์ผู้ใหญ่

อุณฟ้า : แต่อุณฟ้าว่าวอนให้อ่อนใจ

ผิวเป็นไฟนางเป็นน้ำเข้าพราพรหม

ถึงแค้นเคืองเรื่องนี้ก็ตริตรอง

จงเชื่อน้องเกิดพิเคราะห์ให้เหมาะสม

เราตกยากจากแผ่นดินเหมือนสิ้นคม

ถึงหวานขมก็ต้องขึ้นกลืนไว้ก่อน

(ฉิน อรมุต:เสวตฉัตรลานนาไทย)

(คุษฉีสนพระทินกร)

“ตามขันตอนบวชเสียดก่อนต่อวิวาห์

ดวงสุดาน้องจะรับกลับธานี

ไปอยู่เวียงฉีรินทร์จงสิ้นห่วง

ให้พี่หลวงทรงศีลพระชินศรี

เมื่อบวชแล้วต้องเป็นพระละ โลกีย

เรื่องสตรีย่าได้คิดผัดวินัย”

(ฉิน อรมุต : กามเทพผัดคิว)

(สาริกาสอนพระกฤษณะ)

“รามามัวกลัวพ่อแม่แต่ว่าน้อง
เราเป็นลูกถูกหรือผิดคิดดูที
คำโบราณท่านว่าเป็นภษิต
ต้องกราบทูลเรื่องนี้อย่างมีเขว่น
นางงูพาสามีถ้าพี่ไม่ไป
ถึงจะกลัวก็ต้องกล้าสาวพาทาย

ปล่อยให้ต้องถูกฆ่าหน้าบาศี
เราไม่ตีก็บิดาไม่ฆ่าเรา
ว่าควายขวิดทอตุกมิให้ถูกปลายเขา
พ่อแม่เราพร้อมด้วยช่วยน้องชาย
ต้องขจัดใจกับน้องเล็กปองหมาย
พอดอนบ้ายเข้าสู่ประตู่วัง”
(ฉันทน์ อรมุต : กรรมลิขิต)

(สร้อยอุษาสอนวงศ์อำพร)

“กระตั้นรู้สายหรือจะวายกระแสดลัน
ความชั่วคือมีอยู่ที่ผู้ใด

อันไฟพินจะวายควันนั้นใจ
แสดงให้คนเห็นไม่เว้นวาย”
(ฉันทน์ อรมุต : แรงรักรอยมลทิน)

(วไลพรสอนเดชสุรียา)

“ถ้ารักน้องต้องขายอย่าได้ขจัด
อันความดีมีค่ายิ่งกว่าทอง
ค้อยหางานการอื่นทำเถิดพี่
ถึงนอนดินกินเกลือจงเชื่อใจ

พอกำจัดความจนที่หม่นหมอง
ถ้ารักน้องอย่าเป็นโจรอีกต่อไป
น้องอยู่นี้จะไม่ร้างไปข้างไหน
น้องจะไม่ทิ้งทอดตลอดกาล”
(ฉันทน์ อรมุต : สองฝั่งฟ้า)

(ปราบสอนดิก)

- ปราบ : ดิกหรือสุคิดให้คิดเสียก่อนที่จะสนับสนุนเรื่องนี้ เจ้านายเรากำลัง
จะทำความผิดอย่างร้ายแรง เราจะร่วมมือด้วย อย่าลืมนะว่าบ้านเมือง
มีชื่อมีแป มีกฎหมายเป็นข้อบังคับ
- ดิก : เจ้านายเขาไม่กลัว ถ้าเราไม่ต้องกลัว เจ้านายรู้กฎหมายหว่าเรา เขา
ยังกล้าทำ เราเชื่อว่าเขาเอาตัวรอดได้

ปราบ : แน่นอน เจ้านายเขาเอาตัวรอดได้ อย่าลืมนึกว่ากฎหมายเหมือนใยแมงมุม สัตว์ใหญ่ติดเข้าแล้วคืบหลุด แต่สัตว์เล็กติดเข้าแล้วต้องตายคืบไม่หลุด เพราะฉะนั้นจะทำความผิดร่วมกับผู้ใหญ่งงคิดดูเสียก่อน

ดิก : เออเราเห็นด้วยปราบเหอ สู้อ่านหนังสือมากมีความรู้มากและปราบ : การอ่านหนังสือมากทำให้คนเป็นคน แต่ถ้าเชื่อทุกอย่างที่อ่าน ก้ทำให้คนบ้าเสียเหมือนกัน แต่เรื่องนี้อย่าลืมนึกว่าเจ้านายของเรากำลังทำความผิดที่ร้ายแรง เราต้องระวังให้ดี อย่าเชื่อนายง่าย ๆ ก่อน พระท่านสอนว่า ก่อนจะเชื่อ เราต้องคิดให้รอบคอบก่อน เรื่องที่ดีถึงคนบ้าทำเราก็ทำตามได้ คำพูดที่ดีถึงคนบ้าพูดเราก็เชื่อถือได้ เรื่องที่ไม่ดีถึงนายทำก็อย่าทำตาม เราเป็นผู้ใหญ่แล้วมีเหตุผลเป็นของตนเองแล้ว เจ้านายเราก็ดี พ่อแม่ของเราก็ดี ท่านยังเป็นปุณชนที่ยังไม่สามารถดับเพลิงกิเลสเสียได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น ท่านก็ยอมมีทั้งความผิดและความถูก เราเลือกทำตามแต่ความถูกแล้วรับรองว่าเราจะไม่ผิด

(ฉิน อรมุต : แสงพยัคฆ์)

(พระมงคลทองสอนนางปัญจอร่า)

“จอมกษัตริย์ตรัสพลอบประโลมจิต	อย่าได้คิดเคลือบแคลงแห่งใจน
ห้ามอาทิตย์ห้ามพระจันทร์หรือควันไฟ	ห้ามไม่ได้ก็อย่าห้ามค่านินทา
ที่รักกันสรรเสริญเจริญสืบ	ที่ชังนินทาให้ปลายชีวหา
คำชั่วคีมืออยู่คู่โลกา	เป็นธรรมดาของมนุษย์ปุณชน
แต่แดดแรงแสงกล้าก็คำแดด	พอฝนแปรศไปรยมาก็คำฝน
แม้แต่องค์ตถาคตทศพล	ยังมีคนนินทาพยายาม
พระพุทธองค์ทรงศาสนาเมตตาสัตว์	เทวทัตยังเบียดเบียนเป็นเสี้ยนหนาม
คนเดินดินหรือจะสิ้นคำประณาม	จะสิ้นความดีชั่วต่อตัวตาย”

(ฉิน อรมุต : ตึกดาทอง)

(เท่งสอนหนู๋)

- หนู๋ : เมื่อฤๅษีเห็นว่าไฟไหม้แล้วทำไมแกไม่ดับไฟเสียละ แกกงคั้นทันเหมือนกับพวกเรา
- เท่ง : ฤๅษีก็เหมือนกับพวกเรานี้แหละ เมื่อไม่มีอุปกรณ์ในการดับเพลิง ไม่มีรถดับเพลิง ไม่มีน้ำแล้วแกดับกับไหรละ
- หนู๋ : ฤๅษีแกมีเวทมนตร์คาถา ทำไมแกไม่ใช้คาถาอาคมของแกเท่าที่มี ทำไมแกไม่ทำพิธีเสกเป่าดับไฟเสียละ
- เท่ง : ถ้าฤๅษีนั่งทำพิธีเสกเป่าอยู่ ก็ไฟคลอกฤๅษีตายเสียคอกแหละ คนที่เขาเรียนคาถาที่ป้องกันสัตว์ร้ายได้ เวลาเสือไล่เข้าต้องปีนขึ้นต้นไม้จึงจะปลอดภัย เคยได้ยินว่า ขึ้นต้นไม้ช่วยแรงคาถาไม่ใช้หรือ ถ้านั่งทำพิธีภาวนาอยู่ก็เสียบขมอมเสียบคอกแหละ ไฟไหม้ฤๅษีวาทะ ครั่งนี้ก็เหมือนกัน ถ้ามีรถดับเพลิงมาช่วยแรงคาถาของฤๅษีเชื่อว่าดับไฟได้คอกแหละ
- แสงพัคฆ์ : นักปราชญ์โบราณท่านกล่าวไว้ว่า ชีวิตไม่ได้ขึ้นอยู่กับการศึกษาเพื่อฝันหรืออาศัยการเสกเป่าภาวนา ต้องอาศัยการกระทำของเรา ประกอบด้วยจึงจะสำเร็จ โชคชีวิตมิได้ขึ้นอยู่กับการศึกษา โชคชีวิตขึ้นอยู่กับกระทำแน่นอน
- (ฉิ้น อรมุต : แสงพัคฆ์)

5. บทรำพึง

(ปีศาจราฟิ่ง)

เท่ง : หลบไปคานนี้ให้หลวงพ่อคุณเคาะหัวให้สักที ฝิได้กลัวเรามั่ง หลวงพ่อคุณเขกหัวใครแล้วรับรองได้ป้องกันได้สารพัดแล้วมี ลากมีผลนีกไทรได้นั้น แกเคาะหัวให้เป็นนายกเสี่ยกะได้

ปีศาจ : (หัวเราะ) มนุษย์เหี้ย โขขปคตีกีมัวเมาลืมคณกันอยู่มากพอแล้ว ไฉนจึงพยายามพอใจในการหาเครื่องข้อมอย่างอื่นมาข้อมให้มัว เมาหนักเข้าไปอีก หลงกันพอแล้ว ออย่ามัวหลงต่ออีกเลย ฮะฮะ มนุษย์นี้มันเกิดมาหลงกันเสี่ยจริง ๆ

(ฉิ้น อรมุต : เจ้าคำคง)

(นางยักษ์กินีราฟิ่ง)

“อันร่างกายหมายเหมือนเรือนโรค
วิสัยโลกโสภสุขทุกข์ธุระ
เราถือศีลภาวนาประสาตบาย

เมื่อเกิดมาเป็นคนไม่พินตาย
มันกะกะกังวลให้ขวนขวาย
ถึงวันตายจะได้พ้นความมลทิน”

(ฉิ้น อรมุต : เจ้าค่อมทอง)

(รวิวรรณราฟิ่ง)

“คนทั้งสิ้นนินทากันหนาหู
เมื่อไม่มีไฟแล้วที่ไหนจะไม่มีควัน

เรื่องเล่นซู้ลอบชมภิมย์ขวัณ
นางก้มกันแสวงหาโสภาลัย”

(ฉิ้น อรมุต : มัจจุราชเล่นกล)

(สุรียันราฟิ่ง)

“อันนิตยไปไม่ลามาไม่ไหว
พลอยหยุคเรือนเพื่อนรับรองเมื่อต้องไป
เจ้าเรือนหลักลับหนีเหมือนมีผิด
ควรจะมีมรรยาทสัตยชาติคน

คบไม่ได้เราไม่น่าให้อาศัย
ฝากอาศัยเป็นคำลาภาษาคน
จะเป็นมิตรคบไว้ก็ไร้ผล
หรือเราจนเขาไม่เจือไว้เชื้อโย”

(ฉิ้นอรมุต : อภินิหารย์พระสุรียเทพ)

(ขุนนางเมืองกุสาวดีราฟิ่ง)

“อันความงามของธิดาผกามาศ
ชั้นฤาษีที่เคยมีตบะฉาน

จะเป็นบ่วงบาศก์ผูกพระยาชสาธ
ยังแหลกลาญด้วยสตรีมีมารยา”
(ฉิน อรมุต : สิงหราชกษัตริย์ศึก)

(แสงนรินทร์ราฟิ่ง)

“แล้วพยายามคิดพระเชษฐา
น้องไม่โทษโกรธซึ่งประการใด
เกิดเป็นพี่ร่วมท้องน้องแย่งได้
ถึงชั่วร้ายไม่คิดถือว่าพี่น้องกัน
ยังรักใคร่หมายปองต้องตามคิด
ผ่านคงแดนแสนยากวิบากไกล

ไม่รู้ว่าหลบหนีไปที่ไหน
ผิดไปแล้วแล้วกัน ไปก็แล้วกัน
ต้องรักใคร่กันไปกว่าจะอาศัย
จะผิดผันเลวร้ายก็ให้อภัย
มิได้คิดเคลือบแคลงระแวงไหว
พระตั้งใจพยายามตามพี่ชาย
(ฉิน อรมุต : ดันรักดอกโศก)

(พระแสงสุริยาร่าฟิ่ง)

“พ้อจากจริงทิ้งเขตนิเวศวัง
อันแผ่นดินไร่หญ้าฟ้าไร่ดาว
ทุกข์ของชาติราษฎรจะร้อนเย็น

คนอยู่หลังถึง ไม่ล้มก็ ไม่ร่มเย็น
เมืองไร่เจ้าผู้ปกครองต้องชุกเชื้อ
ใครจะเป็นที่พึ่งเหมือนหนึ่งนาย”
(ฉิน อรมุต : คู่เกิดคู่กรรม)

(ขุนแผนราฟิ่ง)

“เคยเลื่องลือชื่อเสียงเกียรติยศ
เป็นผู้ดีมีมากแล้วยากเย็น

ก็มาหมดลวงหน้าหันตาเห็น
มันช่างเป็นปกาศิตอนิจจา”
(ฉิน อรมุต : ขุนศึกพระพันวษา)

(เจ้าจอมทองรำพึง)

“คนหัวเราะเขาก่อนจะร้อนจิต
คนหัวเราะทีหลังจะคั่งคืด
อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก
ถึงรูปร่างอย่างสาวชาววิมาน

สุภาษิตเขาประมวลไว้ถ้วนถี่
ถ้อยคำนี้เป็นเหตุผลคนโบราณ
แต่ลมปากไม่รู้หมดซึ่งรสหวาน
แต่สันดานคืดคิ่นเราไม่ยินดี”
(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าจอมทอง)

(พระทินนุราชรำพึง)

“การข่มเขาโคขืนให้กินหญ้า
จะปลุกเรือกก็ค้องถามตามผู้อยู่

ไปเบื้องหน้าปรากฏจะอดสู
ให้มีคู่ตามรักสมัครใจ”
(ฉันทน์ อรมุต : เทพวงศ์จังกถนี)

(นางศิริมารำพึง)

“พระมารดาอาศูรพุนทวย
ลูกไม่คืพ่อแม่มีแต่อาช

นำพระเนตรย้อยหยาดไม่ขาดสาย
ทั้งเสียดายเสียดใจอาดัยวรณ์”
(ฉันทน์ อรมุต : จำเลยลี้กถับ)

(ทศชาญรำพึง)

“ไม่ขอคบบวงศ์บดินทร์ถิ่นกระดิก
ไม่อยากพบคบบหาให้รำคิ

ชีวหาพลิกพลิวเล่นเหมือนเช่นผี
ชาติพาลีหลายหน้าระอาอาช”
(ฉันทน์ อรมุต : จำเลยลี้กถับ)

(นางรัตนารำฟิ่ง)

“ข้างฝำยรัตนาวดีศรีสวัสดิ์
 พระแสงสิทธิ์หน่อกษัตริย์ภัสดา
 เขาไม่รักเราจริงทั้งเราไต้
 เหมือนเพชรงามล้ำค่ามีราศี
 ถึงมียศสงคงามในยามคืน
 อนาถนักรักเร่มาเรรวน
 จะแหงนหน้าคุดมนุษย์ก็สุดอาย
 เสียแรงรักหนักหน่วงดวงชีวา
 ใครจะผูกคอตายบนปลายรุกษ์
 นอนไม่หลับกินไม่ลงทรงกังวล

อยู่ปรำงค์รัตนรับทุกข์ไม่สุขา
 เขาหนีหน้าจากไปไม่ไยดี
 ต้องเป็นม่ายเสียประวัตินำบัคสี
 แล้วไม่มีวงทองสนองนวล
 ไม่แ่่มชื่นเช่นเจ้าของครองสงวน
 ก็สมควรแล้วคนจะนินทา
 เมื่อผู้ชายตัดขาดไม่ปรำรณา
 เขากลับมาทิ่งเมียให้เสียคน
 ให้สิ้นทุกข์เรื่องรักเสียสักหน
 อสุชลไหลหลังนั่งรำไร”
 (ฉิน อรมุต : แสงสิทธิ์กฤษดา)

(พระธิดามลิวัดย์รำฟิ่ง)

“พระธิดาพานางสนมนาฏ
 ดวงคอกไม้ชยายพุ่มทั้งคุดบาน
 ครั้งร่ำวงรายไร้กลิ่นก็บินหนี
 เหล่าผู้ชายหมายปองประคองเกล้า
 ชายที่ดีเขาไม่มีความมุ่งหมาย
 ภูมรินบินไกลไม่ไต้คอดม
 ถนอมนวลไว้เถิดน้องของมีค่า
 อย่าเกลือกกถ้วมัวประมาทจะพลาดเพลง

จากปราสาทเล่นสวนสนุกสนาน
 แมงภูพานเผ่าฝิ่งคิ่งคลอเกล้า
 เหมือนสตรีแรกตั้งกำลิ่งสาว
 ครั้นสิ้นสาวเสียตัวลงมัวมอม
 เหมือนคอกไม้สูญกลิ่นหอมคกลิ่นหอม
 สาวอย่ายอมให้กับชายเหมือนคอกไม้
 กับแมง
 อย่าให้ทำกับเจ้าชู้เคียวรู้แห่ง
 เหล่าแมล่งสาวอย่ายอมให้คอดมไต้”
 (ฉิน อรมุต : สามพี่น้องฝำแผล)

(พระเกศนิกรรำพึง)

“จักรพงษ์ทรงประทับในตำหนัก
 คิดหาทางวางแนวให้แน่ใจ
 โบราณว่ามาเกี่ยวข้องผู้หญิง
 ภาษิตสอนตอนที่ว่าเข้าเป็นการ
 แรงสนิทฤทธิเสน่ห์เหล่าสวาท
 เพราะรักปักซีกฉนักใน
 อำนาจฤทธิพิศวาทไม่อาจห้าม
 ชั้นหลวงปู่อยู่วัดว่าศรัทธา
 ไม่ทันถึงครึ่งเดือนก็เหมือนคิด
 ธรรมชาติสมสร้างมาอย่างไร

สุดแสนรักปีทมาอัชฌาศัย
 แล้วจะได้บอกร้องตามต้องการ
 ต้องอ้อยอิ่งอดเปรี้ยวไว้กินหวาน
 แม้รุกรานก็จะพลาดขาดเชื้อโย
 ธรรมชาติปุ่ฤษนทนไม่ไหว
 ไม่เท่าไรก็สมรักจักรา
 ใครจะข้ามเหวรักปลัดค้นหา
 หากสีกาใกล้ซิดก็มักผิดวินัย
 ความใกล้ซิดสององค์ก็หลงไหล
 ก็เป็นไปตามวิธีโลกีย์กาม”
 (ฉิน อรมุต : คู่เกิดคู่กรรม)

(คำดงรำพึง)

“เป็นคนต่ำค่าเตือนให้ตัวคิด
 ถึงเราจักรักจริงนึ่งไว้ใน
 แต่เจียมตนจนตายก็ไม่กล้า
 ถึงขมกลืนขึ้นกล่าวจะร้าวราน
 ไม่สมรักสักรายกระด่ายเหย
 ถึงแรมเดือนเลื่อนดับเป็นกับปีกล้วย

ไม่มีสิทธิ์เทียบศักดิ์ทำมักใหญ่
 เพียงหัวใจคำดงหลงมานาน
 สกุกาหรือจะเปรียบเทียบหงส์หาญ
 เหมือนนิทานเรื่องกระด่ายหมาย
 พระจันทร์
 บุญไม่เคยขึ้นไม่ถึงซึ่งสวรรค์
 ก็พระจันทร์ไม่มาให้กระด่ายเซย”
 (ฉิน อรมุต : เจ้าคำดง)

(ยักษ์เมธาสุรรำพึง)

“เป็นกำหนดกฎกรรมธรรมดา
 หัวเพื่อนเบื้อวมองถนัดเห็นทักแท้
 แผลนิกหน่อยรอยชูดพุดจนลึก

จะหนิคำนิทานนั้นอย่านึก
 หัวเองแยเจ็คพูไม่รู้ลึก
 เพราะความคึกคนองมากพวกปากคั้น”
 (ฉิน อรมุต : คู่เกิดคู่กรรม)

(พระนางปัทมาราฟิ่ง)

“สำคัญที่มีเหตุจึงมีผล
ไม่มีเรื่องเลยสักสิ่งหลังไม่พั่ง

นี่คำคนรุ่นก่อนเขาสอนตั้ง
นางจากวังเดินทางมากกลางคืน”
(ฉิ้น อรมุต : เจ้าแสงเพชร)

(เพชราราฟิ่ง)

“จะเสียดของของหมั้นไม่พรั่นใจ
เขาเรียกทองก็เอาทองมากองถวายเป็น
เพราะช่างตายนั้นเขาจะเอาเงา

แต่ผู้ใหญ่เสียดคำเจ้าอรุรา
นึกว่าไม่พลิกพลิ้วปลายชีวา
เจรจานั้นเขาจะเอาคำ”
(ฉิ้น อรมุต : ตุ๊กตาทอง)

(พระนางรัศมีจันทร์ราฟิ่ง)

“เราจับปลาไม่ได้หวักลัวจะผิด
เหล็กที่คดทำเคียวไว้เกี่ยวรอน
คนคดคู่คูไม่เข้าธุรกิจ
มีศัตรูเป็นบัณฑิตดีกว่ามิตรเป็นคนพาล

เพียงแต่คิดอยู่ในน้ำใจสมร
ไม่คดก่อนทำงกก็ควรการ
อยู่ใกล้ชิดจะร้อนใจเป็นไฟผลาญ
แล้วตั้งนิทานเทวีรัศมีจันทร์”
(ฉิ้น อรมุต : สองฝั่งฟ้า)

(ธรรมดาบสราฟิ่ง)

“ไอ้ค้นหาสามัญเหมือนกันหมด
ยอมเมามันกันได้ไพร่ผู้ดี

จะมียศหรือเป็นไพร่ไร้ศักดิ์ศรี
เพราะโลกก็แย่งงามมีแต่ความวุ่นวาย”
(ฉิ้น อรมุต : เจ้าแสงเพชร)

(กายแก้วรำพึง)

“เห็นยอดไม้ไผ่ไถวแกว่งด้วยแรงลม
ว่าไม้ไผ่ใหญ่ยิ่งทะแยงยอด
ชวยอดแหลมเหมือนจะแหลมเสียบตะวัน
เปรียบเหมือนคนลวงโลกเขาว่าถล่น
ไอ้คำลวงลวงในเหมือนไม้ไผ่ถ่า

นึกถึงคมคำกวีที่ประพันธ์
ขึ้นสูงสอเคลียดฟ้าคู่นำขัน
ข้างในนั้นหลอกลวงกลวงหลอกล่า
แต่ว่าเป็นภาษิตคิดแล้วขำ
มันเป็นคำโบราณวิจารณ์คน”
(ฉันทน์ อรมุต : สิงหราชกษัตริยศึก)

(ธรรมดาบสรำพึง)

“อนิจจังสังขารลูกหลานเหย
อย่าหลงนักศักดิ์คินาที่ว่านั้น

อย่าหมายเลยว่แน่นอนแปรผัน
เมื่อถึงวันชัษยุบเป็นอสุภัง”
(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าแสงเพชร)

(คุษคีรำพึง)

“อันปากคนขาวมากกว่าปากกา
โบราณว่าปากคนมันขาวจนเหลือวัด
ขาวเพียงคืบสี่บสาวให้ขาวความ

เขาลือมาเหลือจะเชื่อในเนื้อความ
สารพัดพูดเลี้ยวที่ขิวไต่ถาม
สุดจะห้ามปากคนจนปัญญา”
(ฉันทน์ อรมุต : กามเทพลวง)

(ทนงศักดิ์รำพึง)

“ไม่จับนกเสียก่อนค้อค่อนไม้

ก็จะไม่สมหวังที่ตั้งใจ”
(ฉันทน์ อรมุต : สองฝั่งฟ้า)

(แสงนรินทร์รำพึง)

“ถึงต้องง้าวหลาวแหลนสักแสนเล่ม
แต่ต้องตาพาใจอาลัยวรรณ

ถึงคิดเต็มตัวผูกพอหลุดถอน
เหมือนไฟพอนมาลนสกนธ์กาย”
(ฉันทน์ อรมุต : สามพี่น้องฝาแฝด)

(เทพธำรงค์ร่ำฟัง)

“เทพธำรงค์ทรงพาดาราสาว
 ในอุครปัญญาพระธำนิทร์
 เราเป็นลูกถูกแล้วแม่แม่แกสอน
 อันคาบคัคกัทธิยังมีโย
 โบราณว่ามีตรจิตตรต้องมิตรใจ
 ถึงอุครปัญจารีบพาดน

ไปกราบเท้าพระบิดามรลิตปี
 ถึงพระปิ่นปฐพีไม่มีใจ
 ต้องโอนอ่อนงอนง้อต่อผู้ใหญ่
 คงตั้งใจเสียไม่ขาดสัญชาติคน
 แม้นมีเชื้อเชื้อโยจะยาวผล
 ทั้งสองคนเข้าเฝ้าเจ้าจอมวัง”
 (ฉันทน์ อรมุต : ทายาทพระยา)

(ตาชีปะขาวร่ำฟัง)

“ถ้าโรคร้ายใช้หนักพอรักษา
 แต่รื้อนรักหนักแน่นไม่แคลนคลาย

ใช้หยูกยาถูกตรงก็คงหาย
 เป็นพิษร้ายเรื้อรังไม่ฟังยา”
 (ฉันทน์ อรมุต : นางในฝัน)

(พระจักราชร่ำฟัง)

“ที่รื้อนหนักรักไหนรักใดเล่า

จะรักเท่าเทียมลูกผูกใจหมาย”
 (ฉันทน์ อรมุต : ครูบ้านนอก)

(พระธิดาประกายพฤษ์ร่ำฟัง)

“ประเดี๋ยวนี้มีมากคนพวกปากคม
 แต่มีคคมก็ไม่คบเหมือนลมปาก
 บอนที่คั่นยังไม่ทันเท่าปากคน
 เราเป็นหญิงยิ่งยากหากพลาดพลั้ง
 พวกปากหอยปากปูพอรู้ทัน

ใช้คารมนินทาลิ้นลาวน
 พอแว่วกรากมันก็กราวราวกับฝน
 เพราะบ่อนต้นบ่อนน้ำตาดยังหวานมัน
 เสี่ยงลับหลังนั้นล้วนแต่สรวลสันต์
 จะพากันสำทับให้อับอาย”
 (ฉันทน์ อรมุต : เจ้าจอมทอง)

(บุษบารำพึง)

“วิสัยโลกโศกสุขทุกข์ธุระ
เมื่อใจปลงลงเห็นว่าเช่นนั้น

ย่อมพบปะไปกว่าจะอาศัย
อย่ายึดมั่นเลยสักสิ่งไม่จริงจัง”
(ฉันทน์ อรมุต : ท่องร้างทางรัก)

(วิรุณจักรรำพึง)

“จักรราชเพื่อนเราเขาไม่รู้
อันวัยเรียนเวียนรักมันโรยรา

ว่าสตรีคือศัตรูการศึกษา
ตั้งไว้ควาโยคีผู้มีมนต์”
(ฉันทน์ อรมุต : สายฟ้าลาดิน)

(จักรสุริกาพรำพึง)

“ธรรมดานารีไม่มีคู่
จะไร้กลิ่นดินค้ำคั่งหม้อมอญ

ก็เหมือนหม้อดอกไม้ไร้เกสร
พระบิดรหนักหน่วงเป็นห่วงใย”
(ฉันทน์ อรมุต : แสงวาริน)

(มัลลยทองรำพึง)

“อันแก้วแหวนเงินทองของทั้งปวง
ถึงเสียทองของรักสักเท่าตัว

หญิงจะหวงก็ไม่หึงเหมือนหนึ่งผ้า
ขึ้นชื่อผ้าเราไม่หึงให้หญิงใด”
(ฉันทน์ อรมุต : เทพธิดาดง)

(ท้าวรามศรรำพึง)

“อันช่างตายเองเวลาตาย

เราพูดไว้ต้องเอาคำด้วยจำเป็น”
(ฉันทน์ อรมุต : ดอกฟ้าละอองดิน)

(เจ้าชายเกียรติศักดิ์รำพึง)

“ไม่พูดหวานปานเป็นเหมือนเช่นอ้อย
อันช่างตายเองาจรจาเอาคำ

ช่างปลายตรอยขีดชิมไม่อิ่มหน้า
จะไม่ทำกลับกลอกหลอกดวงนาง”
(ฉันทน์ อรมุต : สามปอยคง)

(โฉมณภารำฟิ่ง)

“โอ้ดอกไม้อลัยสาวเมื่อคราวสด
พอไร่กลิ่นสิ้นเชื้อเหลือแต่ชาน
สงวนสิทธิ์ปักบังไว้มั่งเถิด
อย่าเกลือกกล้วยมัวประมาทให้พลาดเพลง

ยังปรากฏเปล่งปลั่งกำลังหวาน
จะไม่พานพบผู้หมุ่มแมลง
อย่าเพิ่งเปิดให้แมลงภู่มันรู้แห่ง
สงวนแสงรักสีมาถึงาม”
(ฉิ่ง อรมุต : สามป้อยคง)

(คารารักมีรำฟิ่ง)

“สายน้ำคั่งคดเคี้ยวที่เลียवल
ความคดคนคดล้ำคน่านวล

สักก็คดซ่อนจับพอนับถ้วน
เหลือกระบวนที่จะนับลำดับคด”
(ฉิ่ง อรมุต : สองฝั่งฟ้า)

(พระนางปัทมารำฟิ่ง)

“โบราณเทียบเปรียบผู้ชายคล้ายน้ำอ้อย
ต้องหีบหนีบหนักแตกให้แหลกล่า

ข้างปลายกร่อยจืดจิมไม่อิมหนา
เป็นถ้อยคำคนโบราณวิจารณ์ชาย”
(ฉิ่ง อรมุต : คู่เกิดคู่กรรม)

(ปานแดงรำฟิ่ง)

“เขารังเกียจเหยียดหยามให้เสียเกียรติ
เราเกิดมาสามารถว่าชาติชาย
ไซ้ไม้ล้มข่มข้ามหยามกันง่าย
เขารังเกียจเหยียดหยามยามเราจน

คอยต่อเสียดทับถมให้จมหาย
ต้องดีได้สักครั้งอย่ากังวล
ถูกผู้ชายชั่วเจ็ดทีดีเจ็ดหน
แต่ถือว่าค่าของคนคือผลงาน”
(ฉิ่ง อรมุต : น้ำใจแม่)

(หยาดฟ้ารำฟิ่ง)

“จะจับปลาต้องหมายให้ได้หัว

จับคนช่วยอย่าให้มีทางหนีหนาย”
(ฉิ่ง อรมุต: เสวตฉัตรลานนาไทย)

(พระจักรพรรดารำพึง)

“เราจับปลาไม่ได้หัวกั้วจะผิด

ที่ชอกช้ำเปิดให้มิดหาย”

(ฉิน อรมุต : ครุบ้านนอก)

(แก้วกัฬรารำพึง)

“หาหัวผิดคิดขึ้นมาอานาถ

ทางชีวิตผิดคาดพลาดถล่า

เคินทางล้มลุกไค้มือไม้คล่า

ตั้งตัวผิดคิดแล้วชำระกำใจ”

(ฉิน อรมุต : เพลิงพยาบาท)

(แก้วกัฬรารำพึง)

“อันรูปรสกลิ่นเสียงเคียงสั้มผัส

จะผูกมัดพัวพันเป็นคัณหา

รูปร่างกายหมายเหมือนเรือนโรคา

สังขารเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน”

(ฉิน อรมุต : เพลิงพยาบาท)

(ม้านิลกัณฐ์รำพึง)

“แม้ร้อนกายใช้หนักพอรักษา

ใช้หยุดยาถูกตรงก็คองหาย

แต่ร้อนจิตคิดแน่นไม่แคลนคลาย

เป็นโรคร้ายเรื้อรังไม่ฟังยา”

(ฉิน อรมุต : เพลิงพยาบาท)

(พระเทพสุรียรำพึง)

“อันเกียรตยศชื่อเสียงเพียงหัวโขน

ถูกถอดโยนสิ้นยศหมดศักดิ์ศรี

บุญที่ทำการมที่สร้างเป็นอย่างนี้

ย่อมไม่มีอะไรแน่คัองแปรเปลี่ยน”

(ฉิน อรมุต : เพลิงพยาบาท)

(ทินกรรำพึง)

“หนักอะไรไหนเล่าจะเท่ารัก

รักนั้นหนักหน่วงยิ่งกว่าสิงขร

ถึงจะแบกแผ่นดินคีรินทร์ซ้อน

ยังหนักหย่อนกว่ารักที่หนักใจ”

(ฉิน อรมุต : กามเทพผิดคัว)

(ขุนแผนรำพึง)

“เรื่องที่แล้วไม่ยากรื้อมาถือโทษ

หวังประ โยชน์เบื้องหน้ามหาศาล”

(ฉันทน์ อรมุต : ขุนศึกพระพันวษา)

“โบราณว่าที่สูงให้นอนคว่ำ

อันที่ต่ำท่านสอนให้นอนหงาย

มีเมี่ยงามห้ามฝากกับแม่ยาย

ไอ้เจ้าสายที่รักอยู่ไกลตา”

(ฉันทน์ อรมุต : ขุนศึกพระพันวษา)

(ยักษ์กไลโกษฐ์รำพึง)

“เขาเล่าว่ากิ่งกำนันบ้านาย

เพราะอยากได้สร้อยทองมาคล้องคอ

คอยเคารพผู้ใหญ่เขาไปมา

ไอ้กิ่งกำชาติชั่วมันหัวหมอ

พอได้ทองคล้องหนักไม่ชักคอ

นึกว่าพอแล้วทรัพย์สำหรับมัน

เหมือนเศรษฐีเพิ่งผุดตุคเพิ่งแมถน

สำคัญมั่นหมายใจว่าใหญ่มหันต์

เป็นหิ้งห้อยน้อยแสงจะแข่งจันทร์

นึกว่ามันมีพอไม่ง้อใคร”

(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าจอมทอง)

(เจ้าจอมทองรำพึง)

“ถึงขัดขวางอย่างไรตั้งใจมั่น

จะฝ่าฟันอุปสรรคตามหักหาญ

เกิดเป็นชายหมายใจว่าไก่อพระกาฬ

ต้องตามผลาญชีวาพวกกาฬี”

(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าจอมทอง)

(แสงอุทัยรำพึง)

“แสงอุทัยในร่างพยัคฆ์ราช

เราปลั่งพลาดเสียหลักกับยักษา

เชื่อใจทางวางใจคนจนปัญญา

เหมือนซื้อผ้าไม่คูเนื้อเชื่อว่าดี

เราคบคนไม่ได้มองจ้องคูหน้า

ต้องเสียท่าเสียหายอายบัดสี

กลายเป็นสัตว์เดียรฉานการครั้งนี้

ต้องเสียทีหมดทางก็เพราะวางใจคน”

(ฉันทน์ อรมุต : หวังรักเหวลึก)

(เมรุตันรำพึง)

“โอ้อณาถวาสนาชะตา
ไม่ก็วันผันแปรไม่แน่นอน
มิได้ชมศรีสวัสดิ์ตัดชะตา
เพราะต่อเรือเหลือล้ำเกินลำธาร

พิเคราะห์ดูให้ดีเหมือนผีหลอน
เมื่อคราวก่อนรักใคร่หมายสำราญ
กลับอาสาดับเจ็ญเป็นทหาร
จึงขึ้นคานค้างแต่อยู่แน่นอน”
(ฉันทน์ อรมุต : จำเลยลี้กลับ)

(หัตถ์ยันตร์รำพึง)

“ถึงเสียชีพก็ไม่ยอมให้เสียสัจ
ไม่ได้ทำตามคำมั่นที่สัญญา
ถึงม้วยแล้วแล้วคลาดในชาตินี้
อันช่างจะสามารถว่าชาติชาย

ต้องรีบรัดสืบความติดตามหา
เสียสัจจากก็จะชั่วจนตัวตาย
ความชั่วคิดอยู่ไม่รู้หาย
ถึงตัวตายก็ให้เขาได้เอางา”
(ฉันทน์ อรมุต : กามเทพลวง)

(ดรุณีรำพึง)

“เมื่อผัวเป็นรัชทายาทก็คู่วาสนา
ครุณีนี้นี้ไม่คู่กับภุช
เพราะกาคำตำสรีไม่มีศักดิ์
ที่เคยรักร่วมห้องก็ต้องเกม

ของเกสราพระบุตรศรีสมร
จะถึงตอนขาดคั่นลงสิ้นเกม
ไม่ควรรักร่วมวงศ์กับหงส์เหม
เคยอ้อมเอมอกใจอาลัยลาน”
(ฉันทน์ อรมุต : น้ำใจแม่)

(สุภารัตน์ราฟิ่ง)

“เขาจากไปไกลตาสุภารัตน์
 น้ำใจพี่เสาวคนธ์สุมนทา
 ทิ้งห้อมย่านบ้านโคกตะเคียนป่า
 ช่างตัวร้อนก่อนไข้เรื่องชายชม
 สุภารัตน์กัลยามาหาแม่
 ยกใส่คักรักหวังคังดวงใจ

น้ำเนตรพลัดพรังพรายทั้งซ้ายขวา
 ไม่รู้คุณมารดาค่าน้ำนม
 ปรารถนาเรื่องคู่จะคู่สม
 คงจะสมความหวังที่ตั้งใจ
 ไม่เปลี่ยนแปลงเคลือบแคลงแห่งใจ
 พลังรำไรเล่าเรื่องสองที่นาง”
 (ฉิน อรมุต : สาบฟ้าลาดิน)

(ยักษ์เมรุตันราฟิ่ง)

“ผู้คิดว่าแล้วข้าไม่ควรพลอย
 ทุกข์ก็มีที่จะต้องเป็นสองเจ้า
 เหมือนเขาว่าข้าสองเจ้าบ่าวสองนาย
 อีสร้อยฟ้าพาชายไปคือคือ

แต่นึกน้อยใจอยู่ไม่รู้วาย
 ไม่เคยเข้าใจการประมาณหมาย
 แสนละอายไอ้วิตกหัวอกเรา
 ฤทำหรือเรื่องนี้เมื่อที่เขา
 (ฉิน อรมุต : จำเลยลึกลับ)

(ยักษ์พาลกำแหงราฟิ่ง)

“โบราณว่าข้าเป็นการนานเป็นคุณ
 อันไก่อแก่แม่ปลาปัญญาอิง

ทำหันหุนมักเสียดายไม่ได้การ
 ต้องทนทิ้งรสเปรี้ยวค้อยเคี้ยวหวาน”
 (ฉิน อรมุต : กุหลาบคำ)

(นางปทุมมาลย์ราฟิ่ง)

“ถึงร่างร้ายหมายว่าลูกผูกอาลัย
 ออกพ่อแม่ชั้นแต่ถึงไม่ทิ้งบุตร
 ลูกจากไปไกลลับไม่กลับวัง

แม่มิได้ทอดทิ้งหรือชิงชัง
 ยังแสนสุขสวาทลูกคิปปลูกฝัง
 พ่อแม่ตั้งตาคอยละห้อยใจ”
 (ฉิน อรมุต : เจ้าค่อมทอง)

(แสงนรินทร์รำพึง)

“ถึงต้องง้าวหลาวแหลนสักแสนเล่ม
แต่ต้องตาพาใจอาลัยวรรณ
ไม่สมรักหนักจิตคังพิษผี
ถูกบางคนถึงกับฆ่าตัวตาย
เหมือนพวักษ์เรื่องรามเมื่อยามรัก
บ้างคิดคุกทุกข์เข็ญอยู่เป็นปี
สำหรับเราถ้าหลงรักต้องเหมือนยักษ์ราม
อย่างนี้ก็เลยว่าจะฆ่าถึงกับฆ่าตัวตาย

ถึงคิดเต็มตัวนุคพอหลุดถอน
เหมือนไฟฟอนเผาเลนสกลกาย
เพิ่มทวิหวังสวาทมุ่งมาคหมาย
ถูกบางรายนุคคร่ำไม่ปราณี
มักนุคชกอุ้มพาหลบหน้าหนี
บางคนหนีสังคมไปวังให้จมน้ำตาย
ไม่พ่อนตามโดยคดีต้องพาหนีหน้าหาย
แล้วเจ้าชายขึ้นเฝ้าเจ้าจอมมาร”
(ฉันทน์ อรมุต : สามพี่น้องฝาแฝด)

(แสงสุริยันรำพึง)

“มิตรที่ดีมีค่ากว่าผู้หญิง
ใจผู้หญิงเหมือนน้ำกลิ้งบนใบบอน

คำนี้จริงเป็นภาษิตบัณฑิตสอน
คนแต่ก่อนเขาอ้างไว้อย่างนั้น”
(ฉันทน์ อรมุต : ขุนศึกนรสิงห์)

(พระราเมศรำพึง)

“มันเป็นเวรผกาหนักหนาหนู
แต่คิดถึงข้อตำคัญว่าคู่แล้ว
ที่คู่บุญวาสนาหาลำบาก
อันซ้างตายเองเวลาตาย

จะมีคู่นอกเนื้อจากเชื้อแถว
จะไม่แคล้วคลาดกันจนวันตาย
ที่คู่ทุกข์คู่ยากมันมากหลาย
เราพูดไว้ต้องเอาคำด้วยจำเป็น”
(ฉันทน์ อรมุต : ดอกฟ้าละอองดิน)

(พระทศชาณูราฟิ่ง)

“จอมกษัตริย์ศรีสรรเสริญตินคุลิต
พระทัยหวังตั้งมั่นในสัญญา
จะทำตามสัญญาที่ว่าไว้
เจรจากันไว้เขาจะเอาค่า

เข้าสามารถคาดคิดแก้ปริศนา
แม้ริคาสิ้นสาปจากบาปกรรม
เหมือนช้างตายเอางาราคาฆ่า
จะไม่ทำโหดด้วยเล่ห์กล”
(ฉิ้น อรมุต : น้องแก้ว)

(นรติงห์ราฟิ่ง)

“ไปเบื้องหน้าใครบอกว่ามีกาขาว
ชื่อว่าหญิงจริงแล้วอย่าให้เชื่อใจ

เป็นเรื่องราวที่พอเชื่อ ไม่เหลือวิตย
เหมือนหยาดน้ำค้างในกลางในบอน”
(ฉิ้น อรมุต : ขุนศึกนรติงห์)

(ตินคุลิตราฟิ่ง)

“เขาสาปว่าถ้าพื้นนี้มีผิว
เหมือนเทพธิดามาแก้งแสงประจານ
ผู้หญิงม่ายไร้คู่ไม่ชูเชิด
ไม่แจ่มแจ้งแสงจรัสรัชนี
อันเรือนแหวนแทนที่จะมีเพชร
ข้อมต่ำด้อยถอยถดถดราคา
อันดอกไม้ที่ภมรบินร่อนหนี
ข้อมไร้กลิ่นสิ้นค่าบุบผาปลอม
เราต้องช่วยพี่ผากว่าจะได้
เพราะเพชรงามน้ำหนึ่งซึ่งจริงจริง

ชีวิตตัวจะต้องยับดับตั้งขาร
ทรมานพี่ผกาไม่ปรานี
เหมือนจันทร์เกิดเมฆมิดปีคราสี
จะราคืออยู่ไม่สิ้นที่นินทา
ฝังสักเม็ดแม้แต่พลอยก็น้อยหน้า
ไม่สมค่าทองแท้เหมือนแปรปลอม
เพราะไม่มีน้ำตาลที่หวานหอม
มันก็ข้อมแห่งยับอยู่กับกิ่ง
ทูลถวายพระเชษฐาเป็นพระยาหญิง
มิใช่หญิงไร้ค่าดังหญิงมอน”
(ฉิ้น อรมุต : น้องแก้ว)

(แสงระวีรำพึง)

“คำโบราณท่านกล่าวไว้เป็นหลัก
การจะยกเข้ากระหน่ำทำอันตราย
แต่คชสีบาทยังพลาดพลั้ง
ถึงตัวเล็กก็แต่ร่วมร่วมใจกัน
คันไม้ใหญ่เงื่องงำประจำทิศ
ภูเขาใหญ่ก็ข่อมพังไปคังโครม

ว่าโลกนักลาภน้อยก็พลอยหาย
เอาให้ได้ด้วยกำลังคังข้างมัน
แพ้กำลังมคคองที่แข็งขัน
พลาชขั้มมันยังไม่สู้เข้าจู่โจม
ยังแพ้ฤทธิ์ลมจักเมื่อพัดโหม
อัคคีโคมก็ข่อมม้วยไปด้วยลม”

(ฉันทน์ อรมุต : กามเทพหลวง)

(แสงสุริยันรำพึง)

“โบราณว่าคบคนให้คูนหน้า
เราซื้อผ้าไม่คูนเนื้อเชื่อว่าดี

ใช้ปัญญาใคร่ครวญให้ถ้วนถี่
จึงเสียทีนี้กนาระอาอาย”

(ฉันทน์ อรมุต : อภินิหารย์พระสุริยเทพ)

(ธรรมคาบสรำพึง)

“อันเรื่องรักเรื่องใคร่เรานี้ไม่สันทัด
แต่บางองค์เขาคิดแปลกแหวกจิวร
ถือขันติไม่มันก็ขันแตก
สารพันปัญหาเวลานี้
หลงลาภยศสรรเสริญจนเกินเหตุ
ชั้นเถรเฒ่าเจ้าคุณยังวุ่นวาย
แต่ตัวเราจะไม่หลงเราปลงตก

อยู่ในวัด ไม่มีครูผู้สั่งสอน
หาก่อนนอนแนบข้างบ้างก็มี
ท่านแกแหกรู้วัดไม่บัดสี
บ้างชิงดีชิงเด่นเอาเป็นเอาตาย
ตัดกิเลสยังไม่ดับระงับหาย
เพราะอยากได้ออยากดังเรื่องทั้งนั้น
เรื่องนรกเราไม่ใฝ่เราจะไปสวรรค์)

(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าค่อมทอง)

(อากมร่ำฟัง)

“เราเจ้าบ่าวเท่าแต่บ้านเหมือนตาบอด
เหมือนกบเกิดอาศัยอยู่ในพัง
ท้องทะเลเหลือคะเนค่านวนนิก
หากใจผลอทะเยอหยิ่งทะยาน

ไปไม่รอดสุดจะโง่ทำโง่หัง
เหลือกำลังโง่มอยู่นมนาน
ทั้งลับลึกกว้างใหญ่แสนไพศาล
จะวายปราณเสียไม่คืนด้วยคลื่นลม”
(ฉันทน์ อรมุต : ดอกฟ้าละอองดิน)

(ดวงฤดีร่ำฟัง)

“ปลูกเรือนผิดก็ต้องคิดจนเรือนพัง

หาตัวผิดคิดกระทั่งสิ้นชีพตัว”
(ฉันทน์ อรมุต : จำเลยรัก)

(คาราน้อยร่ำฟัง)

“ปากเป็นเอกเลขเป็นโทโบราณว่า
ถึงรู้มากไม่มีปากกล้าบาคตาย

หนังสือตรีมีปัญญาไม่เสียหลาย
มีอุบายพูดไม่เป็นก็ป่วยการ”
(ฉันทน์ อรมุต : มหาราชกำสรวล)

(นางปัญญาจรร่ำฟัง)

“ถึงดีชั่วตัวลูกสายเลือดแม่
มิตรที่แท้แม่ที่เกิดกำเนิดกาย

ความรักแท้มิได้มีที่เบื้อหน้า
ถึงบ้ำไ้แม่ไม่ทิ้งรักจริงใจ”
(ฉันทน์ อรมุต : ตึกดาทอง)

(เพชราร่ำฟัง)

“ชีวิตน้องต้องขับแล้วกลับกลาย
จากบ้านช่องต้องการผลงานใหญ่

เป็นอสุรกายเฝ้าทรัพย์ไม่กลับมา
ทรัพย์เมืองไกลไม่น่าคิดผัดหนักหนา”
(ฉันทน์ อรมุต : ตึกดาทอง)

(นพชาติรำพึง)

“สัตว์สี่เท้าหรือจะก้าวขึ้นเมืองฟ้า
จะนับเดือนเลื่อนลับเป็นกัปป์กัลป์

วาสนาไกลดกับสวรรค์
ก็พระจันทร์ไม่มาให้กระต่ายเซย”
(ฉิน อรมุต : เพลิงพยาบาท)

(แสงพยัคฆ์รำพึง)

แสงพยัคฆ์ : ในโลกีย์วิสัย อะไรเล่าจะทำให้คนซึ่มเสรำ และซึ่บบานมากไป
กว่าความรัก ในความรักนี้มีทั้งเรื่องเรำร้อนตื่นตื่น มีทั้งหวานทั้ง
ขม เขือกเย็นละเมียดละไม เรื่องของความรักมันมีอิทธิพล ครอบ
คลุมจิตของมนุษย์ทุกยุคทุกสมัย ความรักแทรกแซงอยู่ทุกหนทุก
แห่ง ไม่ว่าจะในทุ่งนาหรือป่าเขาในปราสาทราชมณเฑียรอันโอ้อ่า
ของวีรกษัตริย์หรือกระท่อมของขอทานในหมู่โจรอันเหี้ยมโหด
หรือในหมู่นักพรตผู้มีกาสาวพัสดร์เป็นธงชัย

(ฉิน อรมุต : แสงพยัคฆ์)

(ยายสี่รำพึง)

“ลูกกูได้หัวดีมันว่าชั่ว
เรื่องชาวบ้านมันชอบประจานให้เขาอาย

ลูกมันท้องไม่มีหัวมันปกปิดมิดหาย
จะทำลายมันก็ยากพวกปากบอน”

(ฉิน อรมุต : ฝนหลงฟ้า)

(พูนรำพึง)

“เรื่องผู้ใหญ่ใครจะหาญคัดค้านเขา
ชั่วดีเป็นหน้าที่เทวดา

ไอ้พวกเราเป็นผู้น้อยค้อยศึกษา
พวกเราหาไม่ต้องหอนให้ร้อนใจ”

(ฉิน อรมุต : แแรงรักรอยมลทิน)

พูน : ชาดเบ็ดเหล็กไม้สวบฝืด ฮะฮะ แพงแกเสียงว่าเปลืองเบ็ญ แกสวบ เปลือกคงโบจากกะไม้ซื่อ เอาเปลือกคงฮะฮะ ม้วนกับยาเส้นสวบ ควันคั้งไปเหมือนกัน ฮ่าที่นี้ถ้าเรามองผิวเฟิน คิคผิวเฟิน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้ซิคเหลือเกิน ตั้งงานตั้งแต่น้ำบูคู น้ำเคยต้ม แกงลูกหนูน แกงย่าหนัด หมายความว่าเนื้อหมู เนื้อวัวไม่ให้เข้ามา ในงาน เราว่าพระองค์ชี้เหนียวชะมัดเลย ขนาดสวบยาสวบเปลือก คง ที่นี้ถ้าเรามาคิดให้ลึกขึ้นไปแต่นั้นว่า ออไม่ใช่พระองค์ชี้เหนียว คือพระองค์ทำตัวอย่าง เพื่อปลุกฝังจิตสำนึกให้เป็น บทเรียนให้พวกเราดูตัวอย่าง ขนาดพระองค์ซึ่งมีพระราชทรัพย์ มหาศาลแล้ว พระองค์ยังไม่สุรุ่ยสุร่าย พระองค์ยังมีนิสัยประหยัด ที่นี้พระองค์ทำแบบนี้ตั้งงานแบบนี้ เพื่อปลุกนิสัยประหยัดให้กับ พวกเราจริง ๆ ทีเดียว แต่ว่าพวกเรามันไม่ค่อยสำนึกไม่ค่อยเอา ตัวอย่างของผู้ใหญ่ที่เขาทำเราถ้ามีงาน ไหรแล้วอะผักไม่ให้เข้าบ้าง แกงเนื้อล้วน ๆ อย่างปนผักก็เสี่ยซื่อ เอาเนื้อล้วนกันแหละ เอาซื่อไว้ ก่อน ฉิบหายไม่เกี่ยว เอาซื่อเสี่ยเสร็จงานแล้ว จำนำสวนให้ค่า เนื้อวัวเขาซื่อ หมันเรื่องฮ้ายไหร งานไม่ใช่สำเร็จกับเรื่องพันจัน ฮ้ายไหร ๆ ถ้ากินได้คูตัวอย่างงานของท่านผู้ใหญ่เขาตั้งผักตั้ง หมัญมา เพราะคนเราอยู่มันกินเพื่ออยู่คอกไม้ไซ่อยู่เพื่อกิน ฮ้ายนี้ สำหรับผู้ใหญ่เขาทำตัวอย่าง สวบบุหรืหะเหมือนกันแหละเปลือก คงกะสวบได้ ควันออกคั้งไปเหมือนกันฮะฮะ กะโหมเราเย็ดพ้อ หมันบุหรืกันกรองนี้แหละ ซองหนึ่งอย่างน้อย 15 บาท วันหนึ่ง อย่างน้อยซองหนึ่ง พูดถึงอย่างน้อย ๆ เดือนหนึ่ง 450 บาทหมด รุ่งเช้าแทนที่จะจับจอบจับเสียมออกกำลังตามโคนไม้ ถากหญ้า จวกคิน ฉวยมอเตอร์ไซค์ไปร้านน้ำชาคิหวา ไปมาค่าน้ำมัน 5 บาท แค้ไปถึงร้านน้ำชากินเสี่ย 5 บาท คนหนึ่งอย่างน้อย ๆ ทั้งค่าน้ำมันรถค่าน้ำชาวันละ 10 บาท เดือนหนึ่ง 300 ฮะฮะ ยันไป 750 ทั้งค่านุหรื ถูกเข้าตางวันเลี้ยงเพื่อนมั่งเล่า ฮ้ายนั่นกำหนดไม่ได้ ไม่ไซ่ยันเข้าไปเป็น 100 เป็นหวากะได้ เสร็จแล้วกลับบ้านอาบน้ำ อาบท่า ผัดผ้าผัดผอนไปทำงาน เลิกงานแล้วคนนั้นยังเหล้า

แบนหนึ่ง ๆ 50 ที่นี้ลองคิดว่าทั้งค่าเหล่า ค่าบุหรี ค่าน้ำชา เดือน
หนึ่ง ๆ ยันเข้าไป 3000 หวา 3500 ค่าทำงาน 5000 หกพัน อ้าย
3500 ไม่ถึงมือลูกมือเมียแล้ว ลูกเมียไม่ได้พลอยแล้วฮาส่งถึงมือ
เมีย 3000 พัน หวา ๆ เมื่อต้องจ่ายทุกสิ่งทุกอย่างในบ้านในครอบ
ครัว จะถูกอื้อไปโรงเรียน แต่งตัวลูก ซื่อหนังสือให้ลูก ซื่อกับข้าวปู
ปลา ฮาไม่พอที่นี้ทำพริอ นาพ่อจ่านา นาพ่อป็นให้เล็ก ๆ น้อย ๆ
กะจ่านากันคอกแหละ คราวจันไวยวายกันแม่หอะ รัฐบาลเข้า
บริหารงานคนค้อยจนลง ๆ ไปโทษรัฐบาล เมื่อตัวเองอาจอ้อจัน ไม่
มีนิสัยประหัดเอง แล้วไปโทษรัฐบาล อ้ายนี้หมันเป็นข้อคิด ตัว
อย่างผู้ใหญ่เขาตั้งงานอภิเชกสมรส ตั้งน้ำเคยคัมตั้งลูกหนุน ตั้ง
ผัดหมี่หนุน นี้เพื่อท่านจะได้ปลูกฝังจิตสำนึกให้กับพวกเรานั้น จะ
ต้องมีนิสัยประหัด 1 ขยันหมันเพียร 1 เคารพกฎหมายของบ้าน
เมือง 1 และมีคุณธรรมในทางพระศาสนา 1 ถ้าใครทำได้เราขอ
บอกวาคี ครับสวัสดิ

(ฉิน อรมุต : สายเลือดขัตติยา)

(ทศชาญร่าฟิง)

“จะปลูกเรือนต้องตามถามผู้อยู่
ไม่ข่มเขาโคขื่นให้ฝืนใจ

จะมีคู่ตามประสาอัชฌาศัย
ถึงอย่างไรก็แล้วแต่แม่ผกา”

(ฉิน อรมุต : น้องแก้ว)

(พิมพาพรร่าฟิง)

“อันแก้วแหวนเงินทองของทั้งปวง
ถึงเสียทองของรักสักเท่าตัว

หญิงระหวงก็ไม่หึงเหมือนหนึ่งผัว
ขึ้นชื่อผัวจะไม่หึงให้หญิงใด”

(ฉิน อรมุต : เสี่ยแรงรัก)

(หยาดฟ้าราฟิ่ง)

“พ่อร้อนกายใช้หนักพอรักษา
แต่ร้อนจิตคิดแน่นไม่แคลนคลาย

ใช้หยูกยาถูกตรงก็คงหาย
เป็นโรคร้ายเรื้อรังไม่ฟังยา”
(ฉิน อรมุต : เสวตฉัตรลานนาไทย)

(เท่งราฟิ่ง)

เท่ง : น้องแสงพยัคฆ์เป็นคนดี แรกอยู่บ้านโป่งกระทิงชาวบ้านก็รักหวัง
ทั้งหนุ่มทั้งเฒ่าแก่ ไม่ใครรังเกียจ เพราะน้องเป็นคนดี สุภาพอ่อน
โยน มีน้ำใจกับเพื่อนบ้านออกจากบ้านโป่งกระทิงมาแล้วก็ดียิ่ง ๆ
ขึ้นตามลำดับ ขนาดไปอยู่เมืองไกรลาศ ชาวไกรลาศก็ยังรักหวัง
นี้แหละคนดีเมื่ออยู่บ้านเองเป็นคนดี ถึงไปอยู่ที่ไหนก็ต้องดี ใ้
ชนิดที่อยู่บ้านเองก็มีแต่ชั่วให้เพื่อนบ้านเกลียดจนอยู่ไม่ได้แล้ว ถึง
ไปอยู่บ้านเมืองไหนก็ไปชั่วให้เขาเกลียดอยู่ไม่ได้อีกนั่นแหละ
(ฉิน อรมุต : แสงพยัคฆ์)

(พระพิจิตรราฟิ่ง)

“พระพิจิตรคิดถึงน้องพลายแก้ว
วิชาดีมีชื่อเสียงลือดัง
เรารู้ดีว่าเจ้ามีฤทธิ์เดช
เพียงคุณขังเจ้าอาจฟังด้วยวิชา
ขอมติคคุณทุกขทับขามอัปจน
ควรเอาอย่างอ้าแอบเป็นแบบดี

คราวเคราะห์แล้วก็ต้องทุกข์อยู่คุณขัง
มาพลาดพลั้งด้วยพระราชอาญา
ไสยเวทล้าลึกได้ศึกษา
แต่เหตุว่าจงรักความภักดี
เหมือนอย่างคนสิ้นฤทธิ์ไม่คิดหนี
แล้วเรายังมีเรื่องต่อบริการ”
(ฉิน อรมุต : ขุนศึกพระพันวษา)

(ขุนแผนรำพึง)

“ไอ้ขุนช้างสร้างกรรมเป็นข้าสอง
ชั้นถูกเต้าเกิดมาก็น่ากลัว
ไม่เสียสัตย์ปฏิญาณการสัตย์
เพียงคุกขังพี่จะพัง ไปจ่ายคาย

จับวันทองปลัดพรากไปจากหัว
ไอ้ช้างชั่วมันจะทำให้จำตาย
จะตามมาขุนช้างอย่างมุ่งหมาย
แต่ถูกผู้ชายต้องถือสัตย์ปฏิญาณ”
(ฉันทน์ อรมุต : ขุนศึกพระพันวษา)

(แก้วกิริยาพำพิง)

“แฟนเราเขาอื่นยอมรู้ได้
ถ้าพิงออกว่าหลอกลวงจะท้วงติง
ชาติทองแดงหรือจะแปลงเป็นทองคำ
เนื้อทองดีไม่ขัดสีมันก็แดง

ถึงแปลงกายก็ไม่เหมือนยอมเพื่อน
สักสิ่ง
เป็นตัวจริงหรือทูนหัวเป็นตัวแปลง
ถึงจะฝนจนคำก็ไม่ขึ้นแสง
พระอินทร์แปลงเขาก็รู้ว่าปลอมกาย”
(ฉันทน์ อรมุต : จำเลยลี้กลับ)

(พระพันธุละรำพึง)

“พระจอมวังพิงเรื่องขัดเคืองหู
มันไปบุกรุกมาผกากรอง
เสียแรงเกิดในตระกูลประยูรภักดิ์
แต่คนต่ำทำดีเหมือนคนที่ต่ำ
ถึงเลือดเนื้อเชื้อหงส์ที่ทรงศักดิ์
แล้วจะนำความผิดฝากบิดา
ไม่กี่วันเจ้าบุรินทร์อินทปัดฉัตร
สันดานชั่วแล้วมันเป็นชั่วเช่นเคย

ถูกเป็นผู้ทำผิดคิดของ
ชาติคนองชั่วช้าไม่นำทำ
สร้างประวัติเลวร้ายให้เสื่อมต่ำ
เขายังทำประโยชน์ได้ใช้เป็นยา
ทำผิดหลักเลวทรามไม่งามหน้า
อย่างนี้กว่าเราจะช่วยเอ็งด้วยเลย
เขาจะตัดหัวน้องของลูกเขย
ครัสแล้วเลยประกาศสั่งบังคับการ”
(ฉันทน์ อรมุต : กรรมลิขิต)

(พระธรรมรัตนราฟิ่ง)

“อันบุญคุณของเจ้าก็เท่าฟ้า
จะคิดบุญคุณค่าสั่งจาใจ
ประสงค์ใดจะไม่ขัดจัดถวาย
ให้โอกาสลูกผลกาโปรดปรานี

แม้ชีวาเราไม่ถึงซึ่งดักขัย
ขอเชิญไปจรนกรเสียดอนนี
จะเทิดไว้ร่วมวงศ์ทรงศักดิ์ศรี
กตเวทีแทนคุณมุลิกา”
(ฉิน อรมุต : ราชินีบอด)

(ธรรมคาบสร่าฟิ่ง)

“นีกพุทธโธไ้อับรรดาอุบาสก
หลงละโมภโลกแรงเกิดแย่งชิง
คดในข้อน้อหลงหลอกลวงราษฎร์
ขูดรีดราษฎร์ขาดศีลสิ้นเมตตา
หลงลาภยศสรรเสริญจนเกิดเหตุ
เราปลงจิตคิดเห็นเรื่องเช่นนั้น

ยังหลงตกได้อ่านาจบปีศาจสิง
ความอยากยิ่งด้วยกิเลสเจตนา
หลงอำนาจเมามัวตัวต้วนหา
จนสุธาร้องไห้ไม่วายวัน
เพราะกิเลสภายในใหญ่มหันต์
ไม่ผูกพันเกาะกุมให้กลุ่มใจ”
(ฉิน อรมุต : ยอดกตัญญู)

(ทรงศักดิ์คาร่าฟิ่ง)

“ทรงศักดิ์อาารมณัระเริงร้อน
คีนสวรรคัวันสวาทยังคลาดไกล
ร้อนอะไรไหนจะร้อนไปกว่ารัก
ซ้ำอะไรไหนจะซ้ำเหมือนทำงาน

พระคอยคีนวันวิวาทัผาสุกไส
พระจงใจเร่งเวลาทิวากาล
หวานอะไรไหนจะหนักกว่ารักหวาน
เพียงนาทีนี้ปานประหนึ่งวัน”
(ฉิน อรมุต : ฝนหลงฟ้า)

(พิษนาคีร่าพिंग)

“ที่รักกันสรรเสริญเจริญสิ้น
ใครพูดมากปากร้ายก็ยอมให้นินทา
จะปลุกเร้าก็ต้องตามถามผู้อยู่
ใครนินทาอย่าไปห้ามความจำนง
ที่รักกันสรรเสริญเจริญสิ้น
คำชั่วดีมีอยู่คู่โลกา

ที่ชังนินทาให้ปลายชีวหา
ว่าน้องมารักใคร่ชายต่างวงศ์
จะมีคู่ก็ต้องตามความประสงค์
ชั้นพระพุทธองค์ทรงศีลเขายังนินทา
ที่ชังนินทาให้ปลายชีวหา
นางอุ้มพาทวนทิพย์รีบเดินทาง”
(ฉันทน์ อรมุต : ทวนทิพย์ทวนทอง)

(กาละทิงร่าพिंग)

“ถึงแม้ว่ากาละทิงหญิงรูปชั่ว
แต่สิ่งหนึ่งซึ่งรักกว่าชีวา
ขอพระองค์จงได้ตอบปริศนา
แม้จะถูกต้องต้องแท้แน่นอนเลย

ประพศิตัวเหลวไหลไกลศีกษา
คือสัจจะความจริงไม่ทิ้งเลย
ตามบัญชาเทวราชฉลาดเฉลย
เราไม่เคยเสียสัตย์ปฎิญา”
(ฉันทน์ อรมุต : ทวนทิพย์ทวนทอง)

(พระจักรราชร่าพिंग)

“ปราบทวิปฤทธรงค์ทรงอำนาจ
แต่สัตยชาติวาสนาเพียงกาไก่
จะรับเป็นเขยขวัญไปวันหน้า
อันเพชรงามน้ำนวลนั้นควรครอง

ทรงอนุญาตให้มาเป็นที่น่าสงสัย
ถึงอย่างไรก็ไม่สูงเหมือนขงทอง
บุษราลูกสาวจะเศร้าหมอง
กับเรือนทองจึงจะงามตามตำรา”
(ฉันทน์ อรมุต : อภินิหารย์พระสุริยเทพ)

(วิรุณจักรราฟิ่ง)

“เกิดเป็นชายหมายมาคว่าชาตินี้	จะรักที่เขารักเราหนักหนา
เขาไม่รักเราไม่เชิษฐ์เสียเวลา	พื้นสุธาเราไม่ไร้ผู้หญิงงาม
เขาไม่เรียกเราไม่ขานเขาไม่วานเราไม่ช่วย	เท่าแต่สววยเราไม่รักไม่พักถาม
รักเราก่อนเราจึงคิดรักติดตาม	งามไม่งามไม่เป็นไรขอให้อใจแน่นอน”
	(ฉิ้น อรมุต : สาปฟ้าลาดิน)

(ท้าวรามินทร์ราฟิ่ง)

ผลการัน :	ผลการันว่าเราจะช่วยเหลือ เหมือนชาติเชื้อตระกูลวงศ์อย่าสงสัย ตามิเจ้าเราจะตามมาปรับความเข้าใจ เหมือนน้ำไหลคินคลองไม่ต้องกลัว อยู่เน่เกิดสามวันฉิ้นจะมา ขอสัญญาว่าจะให้ได้พบตัว
รามินทร์ :	ทำคั้นขอนหาตะเข็บให้เจ็บตัว มันน่ากลัวว่าจะยุ่งกันรุงรัง ตามตัวเขาแต่เราเล่าก็สาวนึ่งนึ่ง อยู่ไม่นึ่งเรื่องจะร้ายค่อกายหลัง ไม่ทันห้ามปรามมันถึงห้ามกันก็ไม่ฟัง แล้วจะตั้งสมเด็จท้าวเจ้ารามินทร์
	(ฉิ้น อรมุต : วงเวียนรัก)

(ควงฤดีราฟิ่ง)

“แสนลำบากยากเข็ญเป็นสตรี	จะชั่วคิชื่อเสียงก็เพียงตัว
คบคนพาลพาลจะพาให้หน้ากลัว	นางทอดคิ้วลงร้องนองน้ำตา)
	(ฉิ้น อรมุต : จำเลยรัก)

(นางทิพย์คารารำพึง)

“ทรงหยังครู่ใจของนายพล
 ถ้าโถมขงทรงมีพระบัญชา
 แต่พระองค์ทรงกำสรดสลดจิต
 นึกสมเพทเวทนาเรื่องฆ่าฟัน
 เมื่อข้างสารประสานงากว่าจะແหลก
 มิใช่ชาติอื่นใดไทยทั้งวง
 แล้วผู้น้อยจะพลอยตายด้วยผู้ใหญ่
 ใ้อร่างกายหมายเหมือนเรือนโรติ
 อันสมบัติพิสดานประมาณหมาย
 คิดถึงภัยในกิเลสสังเวชครัน
 คิดสละสมบัติพิสดาน
 จะผ่อนคัคเชื้อโยที่ในทรงวง

ยังเข้มนั้นรักชาติปราวณา
 ก็เชื่อว่าจะรบรุกเข้าบุกบัน
 ด้วยทรงคิดทรงเห็นในเบญจจันท์
 จะพากันนิบหายทำลายลง
 พวกหญ้าแพรกน้อยน้อยจะพลอยพง
 จะมาหลงเมียนฆ่าไม่ปราณี
 ที่หลงไหลลาภยศหมคบัคสี
 เมื่อถึงที่ต้องม้วยไปด้วยกัน
 ก็มีไชจะได้พามื่ออาสัญ
 จะรุมรันริงรัดสัตว์ทั้งปวง
 ไม่ต้องการดินแดนสิ้นแหนหวง
 หมายจะถ่วงลูประโยชน์โพธิญาณ”
 (ฉิน อรมุต : ถลัมวิมานรัก)

(เจ้าค่อมทองรำพึง)

“เจ้าค่อมทองเคินทางกลางคดคัก
 ประกายพฤษคอกฟ้าผู้ปราณี
 ในชาตินี้มีได้สมอารมณ์รัก
 เป็นมนุษย์ครุฑาภาษาใด
 เรากิดมาอาภัพอัปลักษณ์
 แม้นเราไม่เกรงขามซึ่งความดี
 แต่เป็นชายเราก็รักซึ่งศักดิ์ชาย
 สุกหักห้วงดวงใจอาลัยลาญ

ให้หวนนึกถึงธิดามารศรี
 ป่าจะนี้จะทุกข์เข็นเป็นอย่างไร
 ขอบพบพัคตร์พิสวาทต่อชาติใหม่
 อย่าได้ไกลกลอยสวาทเหมือนชาตินี้
 ไม่สมศักดิ์จอมกษัตริย์เขาบัคสี
 จะพาหนีเสียดจากแคว้นแดนเวียงชาน
 เราจะไม่แย่งรักทำหักหาญ
 จะได้พานพบกันต่อวันใด”
 (ฉิน อรมุต : เจ้าค่อมทอง)

(วิรุณจักรรำพึง)

“แล้วปฏิบัติวิทวาทีพาวาส
ไม่เกะกะเกี่ยวข้องน้องมาลี
เราต่างคนต่างอยู่รู้หน้าที่
เรื่องผู้หญิงยิ่งเรือเหลือระอา
ผู้ใดรักรักมั่งชังชังตอบ

คอยปิดกวาดรักษาตามหน้าที่
ไม่เคยมีสันดานพาลพาลา
เราอยู่เพื่อผลงานการศึกษา
เราเกิดมาก็ต้องรักศักดิ์ของชาย
ให้รอบคอบคิดอ่านประมาณหมาย”
(ฉันทน์ อรมุต : สาบฟ้าลาดิน)

(พระนางปัทมาวดีรำพึง)

“โบราณเทียบเปรียบผู้ชายคล้ายน้ำอ้อย
ต้องหีบหีบหนีบแตกให้แหลกลำ

ข้างปลายกร่อยซีดจิมไม่อิ่มหน้า
เป็นถ้อยคำคนโบราณวิจารณ์ชาย”
(ฉันทน์ อรมุต : คู่เกิดคู่กรรม)

(พระพรณรายรำพึง)

“เมื่อภูเขามีสินดินมีหญ้า
เทวดาฟ้าดินเป็นพยาน

คำสัญญาที่เป็นสัจย์บรรทัดฐาน
คงไม่นานที่สัญญาที่ต้องมาจริงจริง”
(ฉันทน์ อรมุต : กำสรวลสวาท)

(พิษนาคีรำพึง)

“เพียงโคศเคี้ยวเที่ยวชมพนมมาศ
ดวงดอกไม้ชายพุ่มทั้งคูมบาน
ว่าหญิงเหมือนดอกไม้ชายเหมือนฝั่ง
อายละอองเกสรขจรขจาย
หญิงรูปชั่วตัวคำที่คำศักดิ์
ผ้าชีริวไร้ค่าไม่น่ามอง

ธรรมชาติแสนสวยมีหุบห้วยเหวหวน
คนโบราณกล่าวเทียบพูดเปรียบปราย
ชอบเกล้าคลั่งจนคอกดวงร่วงสลาย
พอกลิบรายร่วงราไม่มามอง
ถนอมรักษาตัวไว้ไม่มัวหมอง
ถ้าห่อทองคำค่าราคาดี”
(ฉันทน์ อรมุต : แสงสิทธิ์กฤษดา)

(ท้าวเทศนิกรรำพึง)

“ถึงม้วยดินสิ้นฟ้าสุธาทวีป
อันช่างงาสามารถว่าชาติชาย

ไม่สิ้นชีพแล้วพี่ไม่หนีหนาย
ถึงตัวตายก็ให้เขาได้เอางา”
(ฉันทน์ อรมุต : คู่เกิดคู่กรรม)

(กายแก้วรำพึง)

“เป็นกระต่ายหมายแหมเป็นคู่เกล้า
เสมอสัตว์บังอาจนักรักพระจันทร์
เหมือนกาดำดำศรีไม่มีศักดิ์
ต้องเจียมตัวกลัวพระราชอาชญา
เราเกิดคิดก็ต้องอยู่คู่ดอกหญ้า
บุญกระต่ายข้อมไม่ถึงซึ่งดวงจันทร์

เป็นเรื่องราวที่เขาชวนกันสรวลสัน
อย่าหวังวันไมตรีจะมีมา
อย่าหมายรักร่วมวงศ์กับหงสา
วาสนาเรากับนางนั้นต่างกัน
เขาเกิดฟ้าให้เขาอยู่คู่สวรรค์
จึงจากปัญจาระพระธานี”
(ฉันทน์ อรมุต : สิงหราชกษัตริย์ศึก)

(นิลกาสูรรำพึง)

“ได้ฟังเรื่องเคื่องหูไอ้ผู้เฒ่า
ไม่เคารพเหตุผลไอ้คนเฒ่า
ทำปลุกไม้พันเรือเชื่อไม่ได้
จงดักน้ำใส่กะโหลกโงกแลเงา
ยังมัวมาตีฆาตกับทารก
เสียแรงเกิดเป็นคนไร่ขนอายุ

มาหลงสาวต้องการรุ่นหลานเหลน
มันเข้าเกณฑ์เข้าเค้าเฒ่าเสียเปล่า
เลี้ยงเด็กไว้ทำเมียให้เสียเปล่า
จะเห็นคราได้คางเหมือนหางควาย
สกปรกน้ำจิตที่คิดหมาย
กูฟันลายเล็กกันตั้งแต่วินาทีไป”
(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าคำคง)

6. บทบรรยาย

“จักรพงศ์ทรงนำเจ้ากำพริ้า
เหมือนเทพเจ้าเข้าด้วยช่วยบันดาล
อันธรรมชาติธาตุทองที่เนื้อแท้
ประกายดาวพราวดาขอบฟ้าไกล

เพราะเหตุว่าใจพระองค์เกิดสงสาร
ให้คิดอ่านเหตุผลสนพระทัย
ไม่เปลี่ยนแปลงมั่นคงอย่าสงสัย
ศิลปินไทยทำเพลงบรรเลงโลม”
(ฉันทน์ อรมุต : กรรมลิขิต)

“คำว่าทุ่งมีตาป่ามีหู
เมื่อแสงวารินปรักษากับข้าไท
กรอบกำบังฟังรู้ว่าคู่มาด
เคยได้ยินแต่ชื่อลือแต่นาม

ใครเป็นผู้เอ๋ยอ้างแต่ปางไหน
ได้ร่มไทรมีนางแอบฟังความ
คิดมุ่งมาดเบียดเบียนเป็นเลี่ยนหนาม
เราได้ตามคิดมาเห็นหน้ามัน”
(ฉันทน์ อรมุต : แสงวาริน)

“คู่กันจริงหญิงกับชายไม่วายรัก
พระอาทิตย์คู่จันทร์วันคู่คืน
โทษคู่คุณบุญคู่บาปทราบกันสิ้น
เดือนคู่ดาวอ่าว โสมโลกคู่ธรรม

ถ้าแม้จักขาดคู่ก็อยู่ฝืน
สิ่งอื่นอื่นก็มีคู่อยู่ประจำ
เพชรคู่นิลรูปคู่นามเป็นความขำ
สุดจะนำเสกสรรค์พรรณนา”
(ฉันทน์ อรมุต : แสงพยัคฆ์)

“เพราะฆ่าพ่อก่อนเกิดกำเนิดกาย
ขมบาลท่านจะเอาไปเผาไฟ
เมืองนรกไม่ใช่สระ โบกขรณี
น้ำทองแดงมิใช่หวานเหมือนน้ำตาลทราย
ตามเชษฐามาหมายให้บวชโปรด
สักพรรษาเถิดนะพี่ปรานีน้อง

ปีศาจมาดร้ายให้ตัดขัย
ให้อยู่ในแดนดินถิ่นอบาย
เปลวอัคคีมิใช่ท่อกระสุนธนูสาย
อันอบายมิใช่สถานมนเทียรทอง
พอแบ่งโทษทุกข์ทนต์ที่หม่นหมอง
อย่าให้ต้องไปตกนรกลึก”
(ฉันทน์ อรมุต : กามเทพลวง)

“หลังจากนั้นบุษบารักษาศิล
 ตำรวมจิตคิดเห็นเป็นที่ตาย
 ตามกำหนดกฎกรรมธรรมชาติ
 อนัตตาสถูลดับไม่กลับคืน

สละสิ้นความหลังไม่หวังหวาย
 อันร่างกายอนิจจังไม่ยั่งยืน
 เมื่อมัจจุราชเรียกหาใครจะกล้าขัดขืน
 ย่อมเน่าจมถมพินพิสุธา”
 (ฉิน อรมุต : ท่องรำทางรัก)

“สว่างแจ้งแสงแดดทั้งแปดทิศ
 เป็นชั้นฉัตรจากชายพระพายเวียน
 เป็นรูปครุฑชื่อก้านกนกเกี่ยว
 กลุ่มหนึ่งหางอย่างงูพิกล
 แสยะแยก โอบอุ้มเอี้ยวปลายเขี้ยวขาว
 เป็นรูปนันทรีย์เฒ่าเฝ้าประตู
 พอลมหวานม้วนกลับรูปก็กลาย
 ที่กลุ่มกลมกลมกลายก็พ่ายพัง
 แต่มีหางอย่างหงส์หัวหันเหิด
 เป็นไม้พุ่มรุ่มรกเถาวัลย์พัน
 กลายเป็นรูปนารีมีปีกหาง
 พอแขนงหางกลายเป็นมังกร
 เมฆนิมิตรคล้ายชีวิตมนุษย์สัตว์
 ที่รูปทรงสวยสาวคราวสำราญ
 หมกก็หงอกออกขาวเป็นคราวคล้ำ
 ผลที่สุดพินาศขาดกระจาย

เมฆนิมิตรรูปร่างเหมือนอย่างเขียน
 แล้วแปรเปลี่ยนกลับกลึงเป็นถึงดิน
 บั้นเอวเอี้ยวหางหงายปากไฉฉวน
 แต่ท่อนบนกลับกลายมิไฉง
 หนวดเคราคราวหน้าตาเหมือนราหู
 แต่มีอยู่ครึ่งท่อนก่อนเมฆบัง
 เป็นนารายณ์สี่มือถือหอยสังข์
 ประมวลตั้งขึ้นเป็นหน้าเอราวัด
 สองปีกเปิดเหมือนจะบินออกผินผัน
 เหมือนฉัตรชั้นชูช่ออรชร
 องค์เอวบางเอนทับอยู่กับหมอน
 ขาดสองท่อนแตกกระจายอยู่ไม่นาน
 ชิ่งอุบัติในวงวิฎฐสงสาร
 อยู่ไม่นานสถูลดับต้องกลับกลาย
 หูกี่เข้าไม่ได้ยินสิ้นความหมาย
 คุงพระพายพัดเมฆแจกเช่นกัน
 (ฉิน อรมุต : เทพวงศ์จงกลนี้)

<p>“เทวทูตพูดเพราะเสนาะถ้ำ ชาวรกเห็นอร่อยกว่าอ้อยตาล เขาย่อมว่าพูดดีเป็นศรีศักดิ์ เหมือนน้ำขึ้นเรือพายสบายใจ</p>	<p>เนื่อน้ำคำอ่อนละมุนเหมือนวันหวาน จึงเป็นการยินยอมลงพร้อมใจ ได้พรรคได้ผลมากถันไหล เข้าที่ไหนได้นั้นด้วยปัญญา” (ฉันทน์ อรมุต : คู่สร้างคู่สม)</p>
<p>“เมตตากรรมนำจิตคิดสงบ</p>	<p>จะได้พบแสงสว่างทางกุศล” (ฉันทน์ อรมุต : คู่สร้างคู่สม)</p>
<p>“กุศลกรรมทำไว้เจิดเกิดเป็นคน บุญญาโลกส สมิ”</p>	<p>จะส่งผลเบื้องหน้าพระว่าไว้ ได้พึงพิงภพหน้าอุราหมาย” (ฉันทน์ อรมุต : หัวรักเหวถัก)</p>
<p>“เขาย่อมว่าพูดดีเป็นศรีศักดิ์ เหมือนน้ำขึ้นเรือพายสบายใจ</p>	<p>จะได้พรรคได้ผลมากถันไหล ไม่มีใครไม่ชอบในเชิงดี” (ฉันทน์ อรมุต : กามเทพผัดคิ้ว)</p>
<p>“สุภารัตน์กัลยารักษาแม่ กตัญญูรู้คุณให้อุ่นใจ</p>	<p>ความรักแท้มิได้ห่างไปข้างไหน เอาใจใส่ดูแลรักแน่นอน” (ฉันทน์ อรมุต : สายฟ้าลาดิน)</p>
<p>“ร่วมพระคุณบุญญาตาฤณี ถึงค้ำที่กินอนหลับเพราะไม่ค้ำใจ</p>	<p>สุธาณีพระธิดาได้อาศัย อยู่ภายใต้ร่มบุญพระมุนี” (ฉันทน์ อรมุต : กำสรวลสวาท)</p>
<p>“วิสัยชายหรือจะหมายเพียงหญิงหนึ่ง ผู้หญิงหนึ่งหรือจะไม่หึงภัสดา</p>	<p>วิสัยฝั่งหรือจะไม่หลงพงบุปผา จะค้ำคาคันธมาศราชธานี” (ฉันทน์ อรมุต : กำสรวลสวาท)</p>

“กล่าวพารานาคินทร์บุรินทรราช
อยู่ปรารงค์ทองผ่องศรีมณีรัตน์
ทุกคำคืนชื่นซ้ำด้วยน้ำฟ้า
ยิ่งหนาวลมหนาวพรมน้ำค้างพราว
แม้หนาวลมห่มผ้าหนาวฟ้าผิงไฟ
หนาวอะไร ไหนจะเท่ากับหนาวทรวง

นุชนาฏนารีศรีสวัสดิ์
คึกกำลังเดือนสว่างน้ำค้างพราว
เอาเสียามาชมกลางลมหนาว
ไหนดจะหนาวพิชรักสลักทรวง
แต่หนาวใจหนาวรักมันหนักหน่วง
กามเทพหน่วงสรรักสลักเลย”
(ฉันทน์ อรมุต : มหาราชกำสรวล)

“แสงสุริยาพาพวกสามสหาย
ดึกว่าถึงสิ่งสำคัญมันเป็นคน
เขารู้ว่าผูกใจต้องรู้มันคน
หวานเป็นลมขมเป็นยาภาษาโบราณ
คำที่ร้ายไพเราะปลิวปลายชีวหา
เพราะคมมีดยังไม่มากเท่าปากคม

พอได้ใช้สอยบ้างกลางไพรสมณต์
ค่อยแก้กลกันไปตามความต้องการ
ผูกใจคนต้องรู้จักสมัครสมาน
ถ้าขมมานานก็ต่อหอมครสนิยม
ข้อมยิ่งกว่าบรรพเคที่เจ็บขม
ขอเชิญชมจากสี่มีนิยาย”
(ฉันทน์ อรมุต : คู่เกิดคู่กรรม)

“ฝ่ายฤๅษีทinkerให้ร้อนร่ำ
ทุกคำเข้าคำวคินถวิลวรรณ
กระแสดเซียวเลี้ยวลัดก็ยังคงไม่ขาด
ไม่เจริญภาวนาประสามุนินทร์

คิดถึงสาวรูปงามทรามสมร
จะนั่งนอนห่วงหาพยาพิณ
กระแสดสวาทนั้นยังแน่นกว่ากระแสดสินธุ์
ใจยังคั่นอยู่ในห้วงแห่งบ่วงมาร”
(ฉันทน์ อรมุต : กามเทพผิดคิว)

“ประเพณีมีบุญการุณโลก
มีม้าแก้วช้างแก้วแล้วนางงาม

อุปโภคโภคย์ก็ไหลหลาม
ศึกสงครามก็จะมาถึงธานี”
(ฉันทน์ อรมุต : ดอกฟ้าละออองคิน)

“ฝ่ายโฉมขององค์ราชาธิดา

แม้ได้คู่ชู้ชนิดสนิทนุ้ม

กฤษณาครวญคร่ำทุกคำคืน

อุ่นกว่าหุ้มผ้าทิพย์สักสิบผืน”

(ฉันทน์ อรมุต : มหาราชกำสรวล)

“วิสัยหญิงถึงจะงอนจนอ่อนชด

เมื่อถึงบทก็ต้องรักไม่พักสอน”

(ฉันทน์ อรมุต : สองฝั่งฟ้า)

“ความตั้งใจไถ่กรรมที่ทำผิด
ทั้งจะได้ฝ่ายประโยชน์โพธิญาณ
ออกชดงค์องค์เดียวเที่ยวทางกลด
หมายโลกุตรธรรมเพื่อนำตน

แผ่อุทิศตั้งสัจจ้อธิษฐาน

ทิ้งหลักฐานทรัพย์สินสิ้นกังวล

ประพาศพรตภาวนาหากุศล

ให้หลุดพ้นจากห้วงแห่งบ่วงมาร”

(ฉันทน์ อรมุต : ก่อนตะวันจะลับฟ้า)

“ฝ่ายนางชีวางกลดให้บคบัง
ครั้นสิ้นสวดกรวดน้ำไปตามกิจ
ให้มนุษย์ครุฑาवासูกรี
ไม่พ้นพระอนิจจังยังไม่ลู
เมื่อแผ่นดินถิ่นทะเลเมรุไกร
เป็นวิสัยไตรภพจบจังหวัด
ที่พื้นทุกข์สุขโขมโหฬาร

แล้วเข้านั่งภาวนาประสาธิ

ตั้งอุทิศแผ่กุศลบุญราศี

ผู้ยังมีทุกข์โศกและโรคภัย

ถึงอายุชานันบอสงไชย

เพลิงประลัยทำลายก็วายปราณ

ย่อมเวียนว่ายในวัฏสงสาร

คือนิพพานพูนสวัสดิ์กำจัดภัย”

(ฉันทน์ อรมุต : กามเทพลวง)

“ความรักครูผู้ประสานประสาทวิท

อันบิครมารดากับอาจารย์

แต่คบพาลพาลพาไปหาผิด

ศิษย์จะดีก็เพราะอยู่กับครูดี

ปัญญาชนคนไหนใจสว่าง

พอแดดดับดับเงาภูเขาบัง

ตัวเป็นศิษย์ต้องอาสาเรื่องอาหาร

ถ้าแม่ท่านรักใคร่จะได้ดี

คบบัณฑิตดอกจะพารุ่งราศี

ตามวิธีเสวนาภาวนัง

จำไว้บ้างเถิดพี่น้องขอร้องสั่ง

ผ่านดงรังริบค้วนมาจวนคน”

(ฉันทน์ อรมุต : ตาปฟ้าลาดิน)

“ฤทธิสุราพาให้ลึกลับองจิต
กับตัณหาพาให้หลงงอบาย
ทำชู้ชอบลอบเล่นลูกเมียเขา
ผลสุราพาไปตกนรกต่ำ
ผลแห่งกรรมทำชู้จะไปตก
น้ำทองแดงมิได้หวานเหมือนน้ำตาลทราย
จิ้งนรกสืบทองคูลีแหลม
ใครคบชู้คู่ท่านเมื่อบรรลัษ
แต่คนอย่างแสงมณีไม่รับรู้
ตกห้วงเหวเปลวรักปลุกโลกีย์

ประพาศพิศพลาดหมดจากกฎหมาย
สิ้นละอายน้ำใจฝักใฝ่ต่ำ
หลงมัวเมาชมชิมไม่อิ่มหน้า
ต้องค้ำน้ำทองแดงที่แรงร้าย
ลงนรกจิวใหญ่หน้าใจหาย
หนามจิวรายมิใช่หนามก้ามกุ้งไฟ
เป็นขวากแซมเลี่ยมแทรกแตกไสว
จะลงไปปีนจิวในขุมสิวลี
อยากทำชู้คลั่งเกล้าสาวเศรษฐี
แสงมณีรีบมาหาอนงค์”
(ฉันทน์ อรมุต : จำเลยลี้กลับ)

“ทุกพระองค์ลงเห็นพร้อมกันว่า
แทนคุณคนจนชีวิตขอมวอควาย
เป็นตัวอย่างสร้างประวัติยศสตรี
จึงสร้างศาลไว้บูชาจึงมหาชน

สาริกายอดหญิงจริงเหลือหลาย
เรยยอมตายเพื่อบูชาคุณค่าคน
คุณความดีควรนำศึกษาสน
ทุกทุกคนลือเลื่องสืบเนื่องนาน”
(ฉันทน์ อรมุต : กรรมลิขิต)

“ทั้งแม่ลูกอยู่เย็นเป็นความสุข
อำนาจแรงกตัญญูรู้คุณคน
ทำความดีมีคนคืออารีรักษ์

พ้นจากทุกข์ทรมานก็นับว่ากุศล
จึงเป็นผลสนองให้สบายใจ
ได้พึงพิกบุญญาพลอยอาศัย”
(ฉันทน์ อรมุต : ราชนิมหากาพ)

“สามฤดูราศียังมีกลับ
สายวารีกาลเวลาไม่รอใคร

ฟ้าพยับรู้สว่างกระจ่างไส
เกริ่นเสียงไก่อั้นกราวสาวนิยาย”
(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าแสงเพชร)

“พระพิฆณุอยู่รักษาสาริกาน้อง
เพราะรักเรื่องเบื่องหลังยังฝังใจ
พิฆณุรู้กว่าหมดสิทธิ์
จึงอยู่ช่วยรักษาพยาบาล

นางขอร้องมิยอมให้ชายไปไหน
ต้องจากไกลเสียเพราะผลคณันดาล
จะไม่ทำผิดศีลธรรมมีแต่ความสงสาร
แล้วเปลี่ยนแปลกแยกนิทานบริการ
แฟน”
(ฉันทน์ อรมุต : กรรมลิขิต)

“จะกล่าวตาสฤงฆ์พระคาบส
สละสิ่งทั้งปวงไม่ห่วงใย
ภาวรูปทั้งสองเป็นของสูญ
สำรวจจิตคิดเห็นว่าเป็นกรรม
อนิจจังตั้งว่าของไม่แท้เที่ยง
อนัตตกายธาตุอาจแปรปรวน

บำเพ็ญพรตภาวนาอยู่ป่าใหญ่
รู้วิสัยสังขารฉานธรรม
ปฏิญจร่างกายยอมระสายระต่ำ
จึงไม่ทำกาเมให้เรรวน
ทั้งรูปเสียงรสกลิ่นสิ้นสงวน
ครบจำนวนมรณะอสุภัง”
(ฉันทน์ อรมุต : สี่แผ่นดิน)

“กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้ดีและเลว กรรมหมายถึงการกระทำ ถ้าเป็นการกระทำดีก็
เรียกว่ากุศลกรรม ถ้าเป็นการกระทำที่ไม่ดีก็เรียกว่าอกุศลกรรม บุคคลเมื่อกระทำกรรม
เช่นไรก็ย่อมได้รับผลแห่งการกระทำนั้น”

(ฉันทน์ อรมุต : สี่แผ่นดิน)

“ไม่รู้เท่าเข้าใจในปริศนา
ประมาทสาวชาวป่าว่าง่ายดาย
จึงตัดจิตติดตามไปบ้านสามปอยคง
แดนสตรีมีศัตรูของคู่กัน
มายากลมนต์สาวสักเท่าใด
ถึงคราวเคราะห์เรื่องสักดาจะสิ้นบารมี

เรื่องสักดาคิดคนองความปองหมาย
เหมือนดอกไม้ริมทางก็อย่างนั้น
ความประสงค์จะได้ชมภิรมย์ขวัญ
ประมาทมันมักมอดม้วยมากมายมี
ไม่มีใครคำนวณได้ถ้วนถี่
ตามนารีรูปงามไปบ้านสามปอยคง”
(ฉันทน์ อรมุต : สามปอยคง)

“การศึกษาถ้าจะเปรียบเหมือนฝนทั้ง
จะเป็นเข็มเล่มงามด้วยความเพียร

เอากำลังใจมั่นไม่หันเหียน
คำวิเชียรคือวิชาราคาแพง”
(ฉันทน์ อรมุต : เพื่อนแก้วเม็ชขวัณ)

“ถึงวันดีคืนดีฤทัยสอน
ถึงคับทีนอนหลับไม่ค้ำใจ

ทุกชั้นตอนเรื่องพระเวททางเพทไสย
ได้อาศัยบุญญาพระอาจารย์”
(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าค่อมทอง)

“วิสัยเสื่อรักป่าปลารักน้ำ
หญ่กับวัวถ้ำเอาขั้วก็ค้องงย
บ่าวกับสาวเข้าใกล้เขาไม่เชื่อ
เพราะธรรมชาติเสกสรรค์ไว้มั่นคง

ราชสีห์รักถ้ำไม่ทำเฉย
ค้นหาเซตค้นหาอย่าทง
เหมือนอย่างเนื้อกับพยัคฆ์มักประสงค์
ไม่สิ้นหลงสิ้นโลกละ โมบเมา”
(ฉันทน์ อรมุต : สองฝั่งฟ้า)

“คนเย็บขัดอัดแอทั้งแก่เฒ่า
ที่เจ้าผู้สู่นิทเข้าคิคพัน
ไม่เจียมตัวกลัวอายุให้ชายชิด
เพราะปล่อยตัวมัวประมาทจึงขาดระวัง
เกิดเป็นสาวคราวหนึ่งพึงสงวน
ถึงคำสักรักสาวเฝ้าประคอง
สตรีใดใจหาญร่านสวาท
ปลิวไปตกอบอับรับแต่อายุ
เหตุเพราะตัวมัวประมาทจึงพลาดเพลง
มาดูงานการสำคัญที่บันเทิง

ที่หนุ่มสาวเรียงรายเป็นหลายหลั่น
ก็พากันแอบแฝงกำแพงบัง
ความชั่วคิดเดือดร้อนในคอนหลัง
ไม่ยับยั้งความคิดผิดทำนอง
ถนอมนวนนางไว้อ่าให้หมอง
ชายยังปองมุงมาดไม่คลาดคลาย
เหมือนว่าวขาดล่องหนไปพันสาย
เพราะลมร้ายพัดฉีกจนปีกเป็ง
จึงถูกแรงลมเปิดเตลิดเหลิง
กลับเสียเชิงของผู้ชายด้วยตายใจ”
(ฉันทน์ อรมุต : เทพวงศ์จงกลนี้)

“นางช่อนกลิ่นหลงลิ้นคารมชู้
เตรียมวางยาม่าพ่อเสียให้ตาย
ชื่อ โฉมยงคงจะมีในบัญชีนรก
ยมบาลท่านต้องเอาไปเผาไฟ
ขุมนรกไม่ใช่สระโบกขรณี
น้ำทองแดงมิได้หวานเหมือนน้ำตาลทราย

มิได้รู้คุณบิดาอุราหมาย
เรื่องรับชายเข้ามาอยู่เป็นคู่ใจ
เธอต้องตกถึงกลุ่มลงขุมใหญ่
ให้เห็นภัยความชั่วต่อตัวตาย
เปลวอัคคีมิใช่ท่อกระสุนธนูสาย
หญิงใจร้ายกลับมาแล้วเตรียมฆ่าบิคร”
(ฉันทน์ อรมุต : น้ำใจแม่)

“ครั้นหนุ่มสาวเข้าใกล้ไม่วายวัน
เหมือนน้ำอ้อยข้อยถูกจุมูกมด

ความสัมพันธ์ล่วงล้ำไปตามกาล
ก็คงอดอยู่ไม่ได้เสียดาวยหวาน”
(ฉันทน์ อรมุต : ผนหลงฟ้า)

“เสียงดนตรีปีหีบبيبหัวใจ
ไม่ทำผันหน้าไม่เข้ามานั่ง
ไม่ว่ากำพรัดไม่หัดมุดโต
ศิลปะภาคใต้ต้องเทิดไว้ให้งาม
ที่เราเดือนเพราะรักไม่ใช่หักทำลาย
ของเรามีครุหม่ออย่างทรยศ
ลองเล่นมุดโตลองโชว์หน้าพราน
ศิลปะวัฒนธรรมประจำถิ่น
ถือว่าร้องเพลงเป็นแล้วอ้อเล่นดนตรี
เล่นโนราห์สามารถต้องฉลาดลึก
เรื่องดนตรีปีกลคนละประเด็น
พระสุชนผจญภัยเขาไกลลาส
เชิญพระศรีมาลาเชิญพระยาอุยไฟ

โนราห์ใหญ่ออกรำก็ไม่ทำสี่โต
ไม่เอาไว้มั่งฟังหรือโง่
ไม่ใช่โนราห์น่าเสียตาย
อย่าเล่นตามดนตรีจนโนรีหาย
เราเสียตายโนราห์มีมานาน
ต้องทำบทไว้ให้ถูกฝากลูกหลาน
เล่นนิทานเรื่องพระรถบทเมรี
อย่าให้สิ้นเอกลักษณ์เสียศักดิ์ศรี
เด็กที่ตีทับกลองเขาก็ร้องเป็น
ถ้าไม่ฝึกกันให้หนักแล้วไม่พักเล่น
โนราห์เล่นกลอนกลับจึงประทับใจ
คูบบาทนางโนราห์น่าเสียดไส
เชิญทำไมเมื่อมาเล่นเป็นดนตรี”
(ฉันทน์ อรมุต : จำเลยลี้กลับ)

“ไม่รู้เท่าเข้าใจในปริศนา
อีกาหลงเจ้าเล่ห์เพทุบาย
อันช่างสารภูเห่าข้าเก่าเมียรัก
โจรสลัดทำสุภาพไม่หยาบก่อน

เข้าใจว่าเชื่อเมียไม่เสียหาย
หลอกหลวงได้ก็เพราะผิวมันหัวอ่อน
ถ้าเชื่อนักก็จะผิดภายิตสอน
เพื่อจะหลอนหลอกให้เขาตายใจ”
(ฉันทน์ อรมุต : จำเลยลี้กลับ)

“หมอผีว่าที่ถูกผีแน่
หมอดูว่าเทวดามาตาลด

หมอยาแก้ว่าโรคลมสมเหตุผล
หมอทุกคนรักษาแล้วไม่เป็นการ”
(ฉันทน์ อรมุต : อภินิหารย์พระสุริยเทพ)

“แต่ปัญจะคาราห้าพี่น้อง
ยังเต็มดั่งปลั่งปลั่งกำลังดี
ที่ได้เสื่อเนื้อนุ่มประทุมถัน
มันคันเนื้อเสื่อแสงแข็งเปล่าเปล่า
จะอวดแรงแข็งจึงไปถึงไหน
เหมือนพระเจ้าสาปให้ไว้คู่เซย
สงสารแต่แม่مایشายสวาท
เมื่อลมว่าหนาวยิ่งจะผิงไฟ
วิสัยสาวชาวลับแลเมืองแม่مایش
ค้นหาหุ้มกลุ่มจิตติครึ่งร้าง

ยังไม่ต้องแรงลมมาข่มขี้
ดั่งรัชนีทรงกลดที่หมดเงา
แต่ละอันเต่งละออเหมือนหล่อเหล่า
เพราะเมืองเราหาไม่ผู้ชายเลย
แข็งให้ใครเซยชมเล่านมเหย
แม่مایشเอ๋ยเราทุกคนก็จั่นใจ
ให้อนาถหนักหนาน้ำตาไหล
แต่หนาวใจหนาวจนพ่นกำลัง
อยากพบชายใจจะขาดสวาทหวัง”
จะขอตั้งปัญจะคาราทั้งห้านาง”
(ฉันทน์ อรมุต : มหาราชกำสรวล)

“สองอำมาตย์นำทางนางพระยา
โบราณว่าอย่าเชื่อคอนขี้เสื่อออก

ติดตามหาพระทรงธรรมพรรณราย
มักจะนอกใจเมียทำเสียหาย”
(ฉันทน์ อรมุต : แรงรักรอยมลทิน)

“ตั้งแต่วันนั้นมาบรรดาทหาร
เรื่องเพียงคืบสืบสาวออกขาวรี

วิพากษ์วิจารณ์เรื่องพระมเหสี
ตั้งธานีปัญจราอันถาวร”
(ฉันทน์ อรมุต : ผนหลงฟ้า)

“เขาว่าชาวเหนือลงเรือกลัวเข้

ชาวเลขึ้นเหนือกลัวเสือกลัวสาง”

(ฉันทน์ อรมุต : ยอดกตัญญู)

“ยายชราอาวรณ์ร้อนเรื่องลูก

เพราะใจผูกพันรักเจ้าหน้าหนา

แต่ทุกขังอนิจจังอนัตตา

สังขารเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน

อสุภกรรมกรรมฐานประหารเหตุ

ฟังพระเทศนาธรรมคำสั่งสอน

ค่อยเสื่อมคลายยายชราที่อาวรณ์

แล้วตัดตอนต่อนิทานบริการแฟน”

(ฉันทน์ อรมุต : ขุนศึกพระพันวษา)

“นิทานยาวสาวให้สั้นกระชั้นชิด

แม้เพี้ยนผิดอภัยให้กับนายหนัง

แต่คชสีบาทยังพลาดพลั้ง

คณะหนังเล่านิทานบริการแฟน”

(ฉันทน์ อรมุต : ราชนิมหากาฬ)

“กระแสน้ำรู้สายหรือจะวายกระแสคลื่น

อันไฟฟืนจะวายควันนั้นโจน

ความชั่วดีมีอยู่ที่ผู้ใด

แสดงให้คนเห็นไม่เว้นวาย”

(ฉันทน์ อรมุต : แร้งรักรอยมลทิน)

“ตัวเป็นกาอย่าไปหลอกบอกว่าหงส์

ใครจะหลงพิศวาทอย่ามาดหมาย

ถึงแปลงปลอมข้อมตนแซมขนลาย

เขาจับได้หลักฐานสันดานกา

ขนเจ้าดำดำศรีไม่มีศกดิ์

จะหลงรักมยุราชเกินวาสนา

ทอดทิ้งเผ่าพวกพ้องเหล่ากองกา

ปรารถนาเอื้อมอาจสวาทยุง

บินเข้าฝูงยุงจับได้รับโทษ

เพราะกาโหดน้ำใจเจ้าใฝ่สูง

ครั้นเจ็บตัวกลัวอายหนีหน้ายุง

กลับเข้าฝูงพวกกาพนาคง

กาด้วยกันก็ไม่รับถูกจับไล่

ทั้งเจ็บอายก็เพราะใจเจ้าไหลหลง

ผลที่สุดชีวิตถึงปลิดปลง

เพราะกาหลงรักฝูงนกยุงทอง”

(ฉันทน์ อรมุต : บทเกี่ยวจ้อ)

“ตั้งแต่นั้นมากริดาวงศ์
ใครขัดขวางอย่างไรก็ใจชาย
อันหนุ่มสาวเข้าใกล้เขาไม่เชื่อ
ธรรมชาติเสกสรรคว่ำไม้มั่นคง

ก็ยังทรงพยายามด้วยความหมาย
ยังไม่วายเวียนออกบอกรตรงตรง
เหมือนกับเนื้อใกล้พยัคฆ์มักประสงค์
ไม่สิ้นหลงสิ้นโลภละโมภเมา”
(ฉันทน์ อรุณ : สัจจะกับความรัก)

“เราคงเคยได้ยินที่เขาพูดว่า ความลับไม่มีในโลก คำนี้แน่นอน ไม่มีอะไรที่จะเป็นความลับอยู่ได้อย่างเรื่องการเมืองรัตน เมื่อแผนการลับของพระเจ้าสิทธิชัยรู้ถึงพระนางสร้อยแก้ว พระนางก็มีแผนลับให้คักฆ่าเจ้าพนมพรเสียบ แต่แผนการลับของพระนางก็รู้ถึงประชาชน วันหนึ่งที่ตามพ่อมาจากแขวงเมืองมณีปุระก็มาพลอยรู้เรื่องทั้งหมดสมแล้วกับคำว่าความลับไม่มีในโลก”

(ฉันทน์ อรุณ : ราชินิมหากาพ)

“พระทินนุราชทรงมีมติว่ายามสงบต้องเตรียมรบให้พร้อมสรรพเป็นความไม่ประมาท”

(ฉันทน์ อรุณ : รักไร้พรมแดน)

“พงางามก็ได้พบมิตรแท้อีกครั้งหนึ่ง หล่อนเคยมีความเจริญรุ่งเรืองอยู่ในแคว้นพรหมทวีปแล้ว โชคชะตาก็ได้พัดเหวี่ยงจนสะบักสะบอม พลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอน หล่อนคิดว่าความสุขและความรุ่งโรจน์นั้น บางทีก็เป็นเสมือนเครื่องลวงตาให้เราถูกหลอกหลอนไม่มีทางเราจะทราบความจริงได้ ความยากลำบากต่างหากเล่า ที่ทำให้คนรู้จักตัวเอง รู้จักคนอื่น รู้จักมิตรแท้มิตรเทียม รู้จักชีวิตและรู้จักโลก”

(ฉันทน์ อรุณ : เพลิงพยาบาท)

“มนุษย์ในโลกนี้ไม่ว่าจะเกิดหรือตายไปก็มีแต่ความทุกข์ทั้งนั้น เพราะมีคนส่วนมากเหลือเกินที่ไม่ได้เข้าถึงความจริงในอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค สาเหตุเนื่องมาจากเพราะคนเราถูกอวิชา คือความไม่รู้ความมีคณมาห่อหุ้มไว้ให้เราติดอยู่ จึงไม่รู้แจ้งเห็นจริง มีปัญญามืดทึบ ทำให้หาทางออกจากวัฏฏสงสารนี้ไม่ได้ ดังนั้นเราต้องทำความเพียร เจริญปัญญาเพื่อละอวิชาเสีย จึงจะออกจากทุกข์ได้”

(ฉันทน์ อรุณ : อาถรรพณ์สวาท)

“เมื่อมาอยู่กับตายาย รัตติกาลก็ทำหน้าที่ของลูก โดยดีตลอดมา ตากับยายก็ทำหน้าที่ของพ่อแม่ เมื่อต่างคนต่างปฏิบัติตามหน้าที่ก็อยู่กันด้วยความสงบสุข เรื่องเคียดรื้อนที่เกิดขึ้นทั่วแผ่นดินทุกวันนี้ก็เพราะคนเราไม่ทำหน้าที่ของตัวเองให้ถูกต้อง เป็นพระทำบาป กองปราบไม่จับ ผู้ใหญ่โกงกิน แผ่นดินเคียดรื้อน ตำรวจเปิดบ่อนล้นผิคน้ำที่ทั้งสิ้น”

(ฉันทน์ อรมุต : เสียดแรงรัก)

“พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า โคโคในโลกล้วนอนิจจัง คือทุกสิ่งทุกอย่างที่เห็นอยู่ล้วนมีความเสื่อมสลายไปในที่สุด ไม่เที่ยงแท้แน่นอน เพราะฉะนั้นของมีสัมมาทิฐิ คือของมีความเห็นชอบไว้ประจำใจ ไม่ประมาทในชีวิตจงเพียรเพื่อสลัดตนออกจากทุกข์เกิด จะเป็นการใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่ากับที่ได้เกิดมา”

(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าคำดง)

“สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ มีความเกิดขึ้นและเสื่อมไปเป็นธรรมดา ครั้นเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป การที่สังขารทั้งหลายสงบระงับเสียได้เป็นสุข”

(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าคำดง)

“เมรุตันเป็นโรคชนิดหนึ่ง ยังบอกไม่ได้ว่าเป็นโรคอะไร เพราะหมอยังไม่ได้ตรวจ เวลาข้างแรมแล้วร้ายกาจมาก ร้ายอย่างไม่มีเหตุผล เมรุตันมีฤทธาานุภาพมาก เมื่อวิกลจริตขึ้นมา ความคิดต่ำ ประพฤติชั่ว ลังคม ก็เคียดรื้อน เพราะอำนาจอยู่ที่คนชั่ว ไม่ว่าลังคมใครจงระวังอย่าให้คนชั่วมีอำนาจ”

(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าคำดง)

“เรื่องของความรักช่างไม่มีอำนาจใด ๆ ตลอดจนสากลโลกนี้จะยึดเหนี่ยวห้ามปรามและกีดกันไว้ได้ ลงเมื่อมันได้อุบัติขึ้นแล้ว ความรักมีมหิทธานุภาพที่เหนือกว่าอำนาจใด ๆ ทั้งสิ้น ปราศจากพรมแดนและขอบเขตไม่ว่าจะเป็นลัทธิและศาสนาใด วรรณะ หรือชาติตระกูลใด ความรักเป็นทั้งการเสริมสร้างรังสรรค์ ให้เกิดความสถาพรไพบุลย์และอาจจะทำลายสรรพสิ่งให้เป็นมหาจุล เพียงในปริบทาเรื่องของความรักสร้าง และทำลายมา

ทุกยุคทุกสมัย ความรักเป็นไฟกิเลส ที่แผดเผาจนระอุร้อนแรงนัก กามเทพเจ้าแต่ที่
ประลองมือเสียบธนูกระสุนมันระเริงใจ ธนูไฟมันแรงไม่หยอกแม้ว่าประคิษฐ์ด้วยดอก
บุปผาชาติสะอาดละออคันศรก็สร้างด้วยต้นอ้ออันอ่อนพลิ้วน้ำผึ้งรวงชะโลมทาทนุรัก
แต่เมื่อเสียบสลักกลใดจึงแปรพักตร์เป็นเพลิงผลาญให้ร้อนรณลานปานปี้มจะขาดใจ จริง
ทีเดียวในจักรวาลนี้ไม่มีไฟอะไรที่ร้อนแรงและดับยากเท่าไฟรัก”

(ฉิน อรมุต : แสงพยัคฆ์)

“แล้วพระนางสายทองก็ออกติดตามหาพระสามี ความรัก ความโกรธ ความโลภ ความ
หลงข้อมมีอยู่ในจิตใจของชนทุกชั้นที่ยังเป็นปุถุชนมันเป็นโรคนิคนึงที่ไม่มียารักษา
ได้ นอกจากธรรมะผู้ใดเข้าถึงธรรมะ ผู้นั้นจะเลิกรักเลิกโกรธและจะไม่โลภ ไม่หลง แล้ว
ความสุขสงบจะเกิดขึ้น แต่ในโลกปัจจุบันนี้ตกอยู่ในภาวะแห่งความโลภ ความหลง
ความทะยานอยาก อยากจะได้ อยากจะมี อยากจะเป็น อยากจะนั่งเก้าอี้ตัวที่มันสูงขึ้นไป
จึงก่อให้เกิดความวุ่นวาย ผลที่สุดก็ต้องแตกแยกไม่อาจจะกุมกันอยู่ให้สงบได้ อันนี้มัน
เป็นเรื่องของกิเลสทั้งสิ้น”

(ฉิน อรมุต : เสียดแรงรัก)

“ถึงหล่อนจะมีจิตใจอันคำทราวม แต่ความงามของหล่อนมีเสน่ห์ภาพยัคนัก การจะผูก
ใจชายหล่อนข้อมทำได้ ไม่ยากเลยมนตร์รัก แห่งกาลีสูตตรผูกกำกับให้จมอยู่ในหลุมลุ่ม
รักปลักสวาท อำนาจแห่งความรักเป็นไฟกิเลสแผดเผาก่อให้เกิดความมืดบอด เป็น
สามัญเหตุที่ปุถุชนไม่อาจบรรลุลोकุตตรธรรมได้”

(ฉิน อรมุต : เลือดรักล้างมลทิน)

“ตราบไคที่สัตว์โลกยังคงเป็นทาสของกิเลส หลงเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏฏสงสาร มี
สันดานอยากคืออยากเด่น และอยากได้ ข้อมเป็นชนวนให้เกิดความอิจฉาร้อนแก่งแย่ง
แก่งดีเอาไร้ดเอาเปรียบกันด้วยความโลภโมโหตัน เทพเจ้าแห่งสันติภาพก็สวมปีกทอง
โบกบินหนีไป”

(ฉิน อรมุต : ชุนศึกพระพันวษา)

“นี่คือห่วงรักเหวทำลาชที่ได้คร่าเอาชีวิตพวกเขาไปอย่างน่าสมเพช แต่จะตายก็ตายร้ายก็สุดท้ายแห่งชีวิตย่อมแตกสลายด้วยกันทั้งนั้น สพพ° เกทปริยณค° เอว° มจจณ ชีวิต° ชีวิตของสัตว์เหมือนภาชนะดิน ล้วนมีความแตกสลายเป็นที่สุด”

(ฉิน อรมุต : ห่วงรักเหวทำลาช)

“ทุกข° อนาคต วิหริติ คนไม่มีที่พึ่ง ย่อมเป็นทุกข์ จงทำตัวให้เป็นที่พึ่งที่ดีที่มั่นคง ด้วยการอบรมตนให้มีธรรมะ ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนแล้ว เราก็จะมีคนเป็นที่พึ่งตลอดไป”

(ฉิน อรมุต : ราชินีมหากาพ)

“ชม มจาร์ สุข° เสติ ผู้ประพฤดิธรรมย่อมอยู่เป็นสุขเพราะเป็นผู้อยู่ด้วยการสำรวม กาย วาจา ใจ ปราศจากกิเลส เครื่องทำใจให้เศร้าหมอง อยู่ด้วย ความไม่ประมาท ด้วย อานิสงส์แห่งการประพฤดิธรรมนั้น เขา่อมได้รับผลคือความสบายกาย สบายใจ ซึ่งเป็น ความสุขที่เลิศกว่าความสุขทั้งปวงทั้งในโลกนี้และโลกหน้า”

(ฉิน อรมุต : ม่านมลทิน)

“เมตตธรรมเป็นธรรมที่ค้ำจุนโลกไว้ให้เหล่าสรรพสัตว์อยู่ร่วมกัน มีความสมัคสมาน สามีคคีกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งกันและกัน ทำให้โลกสงบร่มเย็น ผ่อนคลายจากสิ่งชั่วร้าย พระท่านว่า โลโกปค ฌม ภิกขา เมตตคา เมตตคาเป็นเครื่องค้ำจุนโลก”

(ฉิน อรมุต : ม่านมลทิน)

“เจ้าฟ้าวงศ์นรินทร์ ผู้ไร้สติปัญญาจึงรักษาตัวไม่รอดก็เมื่อทั้ง ๆ ที่ ไอ่ย์กษ์บ้านั้นได้มา แสคงบทยาทให้เห็นแล้วว่าเขาลงไปในสระครั้งที่สอง จึงกลายเป็นบ้าแล้วทำไมวงศ์ นรินทร์ไม่เฉลียวใจบ้าง คนอย่างนี้เขาเรียกว่าขาดสติจึงไม่สามารถจะรักษาตัวรอดได้ รกขมาโน สโต รกข แปลว่า ผู้รักควรมีสติรักษา ถูกแล้วไม่ว่าเราจะรักษาอะไรก็ควร จะมีสติกำกับอยู่เสมอ จะรักษาทัพย์สมบัติ รักษาลูก รักษาเมีย รักษาผิว รักษาข้าวของ เงินทอง รักษาโยธาข้าทาส รักษาวัวควายไร่นา รักษามิตรภาพระหว่างเพื่อน รักษาตัว

รักษาศีล รักษาธรรมะ แม้แต่รักษาชีวิต ก็ต้องมีสติ รักษาจึงจะเป็นการปลอดภัยไม่มีความผิดพลาด ราบรื่นและมีความสุข ข้อนี้มีพระธรรมภาษิตรับรองว่า สติมา สุขเมตติ แปลว่า คนมีสติย่อมได้รับความสุข สยุมโศ เหว° มจิตติ เมื่อคอยระวังอยู่เวรย่อมไม่เกิดขึ้น

(ฉิน อรมุต : น้องแก้ว)

“ผการัตน์ราชธิดาสู้ทนลำบาก คำไหนดอน คอนไหนดิน พยายามตามพระบิดาคด้วยความกตัญญู นิमित ต° สารู รูปาน° กตัญญูกตเวที ความกตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี”

(ฉิน อรมุต : เพ็ญพยาบาท)

“ผลที่สุดนายวารีกี่ไร่ที่พึ่งเขามีแต่ความทุกข์ ทุกข์° อนาคต วิหริ คนไม่มีที่พึ่งยอมเป็นทุกข์ แต่การพึ่งผู้อื่น เราจะพึ่งเขาตลอดไปไม่ได้ แม้แต่พ่อแม่ที่เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของลูก แต่เขาก็ต้องแก่ต้องเจ็บและจะต้องตายในที่สุด เพราะฉะนั้นเราต้องพึ่งตนเอง จงทำตัวให้เป็นที่พึ่งที่ดี มั่นคง ด้วยการอบรมคนให้มีธรรมะที่ทำให้คนเป็นที่พึ่งของตน แล้วเราจะมีคนเป็นที่พึ่งตลอดไป ก็ อดตา หิ อดตโน นาโถ นั้นแหละ”

(ฉิน อรมุต : เพ็ญพยาบาท)

“เมื่อได้อยู่ใกล้ซิคพงามสังเกตุว่านายวารีเป็นคนดีจึงวางใจในการคบหา คนดีย่อมมีคุณธรรมพระพุทธองค์ทรงตรัสว่าบุคคลควรสมาคมกับคนดี ควรทำความสนิทสนมกับคนดี ภัทโท สปปุริสเสหิ สงคโม การสมาคมกับคนดีเป็นความเจริญ”

(ฉิน อรมุต : เพ็ญพยาบาท)

“และแล้ววันคืนก็ล่วงกาลผ่านไปตามลำดับดวงอาทิตย์เดินตามจักรราศีปีแล้วปีเล่าเด็ก ๆ ก็โตขึ้นเป็นหนุ่มเป็นสาว คนผู้เฒ่าก็ล้มหายตายจาก ไม่มีใครจะยืนหยัดอยู่ได้จนคำฟ้าตาสีหายสาบสูญเช่นเดียวกัน ท่านได้ถึงแก่กรรมด้วยโรครา เป็นวาระสุดท้ายแห่งชีวิต สพ พ° ภัทปริยณต° เหว° มจงาน ชีวิต° ชีวิตของสัตว์เปรียบเหมือนภาษณะดิน ซึ่งมีความแตกสลายเป็นที่สุด”

(ฉิน อรมุต : สายฟ้าลาดิน)

“หากท่านโหมกจะไม่ตามไปเอาสาธุศิษย์กลับมาเท่ากับท่านตั้งอยู่ในความประมาท อป
ปมาทญจ เมธาวิ ธน° เสฏฐ° วรรกขติ ปราชญ์ย่อมรักษาความไม่ประมาทไว้เหมือน
ทรัพย์อันประเสริฐ”

(ฉิน อรมุต : คู่สร้างคู่สม)

“สพเพส° สงฆฏตาน° สามคคิ วุฑฒิ สาธิกา ความพร้อมเพียงของปวงชน ผู้เป็นหมู่
ยังความเจริญให้สำเร็จ แต่อนิจจา เมืองสินสายชลตอนนี้กำลังขาดความพร้อมเพียงของ
ปวงชนผู้เป็นหมู่ เพราะประชาชนกำลังถูกแบ่งแยกออกเป็นสองพวกสองสายคือสาย
ท้าวจันทโชติ กับสายของเจ้าหญิงกามแก้ว เหตุการณ์จะเป็นอย่างไร โปรดตามชมสิครับ”

(ฉิน อรมุต : คู่สร้างคู่สม)

“สมเด็จพระสังฆราชประทับหลังอาสนวิหารในอันเป็นราชพาหนะ เดินทางสืบหาบุคคลสำคัญ
ที่สามารถจับตัวอุบาทว์อันลึกลับลอบทำร้ายข้าสาวท้าวนาง ชินละไว้เห็นที่จะไม่มีใคร
เหลืออยู่แน่ ทั้งเป็นหน้าที่ของพระองค์ที่จะต้องกำจัดไอ้สิ่งกาลิร้ายให้สิ้นไป เพราะสาว
สนมกรมวังก็ดี ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินตลอดทั่วเขตชั้นเสมาที่ดี จะเปรียบก็เหมือนลูกของ
พระองค์ทั้งสิ้น เป็นหน้าที่ของพระองค์จะต้องรักษาให้ความปลอดภัย ปุตตก° วย ราช
โน ปช° รกชนตุ สพพทา แปลว่า พระราชาจงรักษาประชาราษฎร์ให้เหมือนบิดา
รักษาบุตรทุกเมื่อ”

(ฉิน อรมุต : น้องแก้ว)

“ความประมาทจึงทำให้พระมหาศักดิ์พลาดปลั่งลงอย่างนี้ อปปมาเทน สมปาเทถ ท่าน
ทั้งหลายจงยังความประมาทให้ถึงพร้อม กระทั่งนี้เป็นปัจฉิมกถาที่พระพุทธองค์ทรงเล็ง
เห็นความสำคัญของความไม่ประมาทว่ามีมากมาย จึงได้ตรัสไว้ตอนจะเสด็จดับขันธ
ปรินิพพาน เป็นการเชิญชวนครั้งสุดท้ายของพระพุทธองค์ที่จะให้บรรดาพุทธบริษัท
ประกอบด้วยความไม่ประมาท ฉะนั้นชนทั้งหลายจงเป็นผู้อยู่ด้วยความไม่ประมาท คือมี
สติสัมปชัญญะอยู่ทุกกลมหายใจเข้าออกเถิด”

(ฉิน อรมุต : อาถรรพณ์สวาท)

“ความสงบในที่สงบทำให้จิตใจของพมผาค่อยมีความสุข พระท่านว่า เตส°วุปส โมสุโฆ ความสงบระงับแห่งสังขารนั้นเป็นสุข อุปาทินนกสังขาร ท่านให้พิจารณาให้เห็นเป็นของปฏิภูม ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ให้พิจารณาให้เห็นความเกิดดับของสังขารด้วยอาการที่รู้เท่าทัน ไม่ยินดียินร้าย เป็นการระงับสังขารอันเป็นเหตุให้เข้าถึงอมตสุขคือนิพพาน”

(ฉิน อรมุต : อาถรรพณ์สวาท)

“ปริศนาข้อที่หนึ่งผ่านพ้นไปแล้ว แม่เทพธิดาได้ปรากฏเป็นศิระษะผุดขึ้นมาจากก้อนหิน แล้วเปล่งวาจาสรรเสริญสินคฺฐิตผู้ฉลาด ถึงแม้ปริศนานั้นจะลึกลับและมีคมิด ซึ่งแสงไฟหรือแสงสว่างของดวงอาทิตย์ไม่อาจจะส่องให้มองเห็นได้ แต่แสงสว่างแห่งปัญญาก็ยังสามารถส่องสว่างแทงทะลุลงไปในความลึกลับของปริศนาได้ นตถ ปญญาสมา อภา แปลว่า แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี ถูกแล้วไม่มีแสงสว่างอันใดในโลกจะสว่างเสมอด้วยแสงแห่งปัญญา ถ้าหากว่าพระสินคฺฐิต ไม่ละความพยายามเสียในเรื่องนี้ก็มั่นใจได้ว่าสักวันหนึ่งคงจะสำเร็จประโยชน์ในการค้นคิดแก้ปริศนา เพราะความเพียรจะนำมาซึ่งความสำเร็จ คำนี้มีพระธรรมภาษิตรับรองว่า อนิพพิน ทิยการิสส สมมตต โก วิปจจติ แปลว่าประโยชน์ย่อมสำเร็จโดยชอบแก่ผู้ทำโดยไม่เบื่อหน่ายครับท่าน

(ฉิน อรมุต : น้องแก้ว)

“วันคืนผ่านไปตามลำดับ คำนักประพันธ์ท่านว่ากาลเวลาสวมปีกทอง โบกบินหนีเราไปพร้อมกับได้พรากเอาความหนุ่มแน่นของเราไปด้วย ทิ้งไว้ให้แต่ความชรา เขาจึงเปรียบว่า พญามารตัวฉกรรจ์ มีพื้น 12 ซี่ มีตาอยู่ 2 ข้าง ๆ หนึ่งสว่างข้างหนึ่งริบหรี่ กินสัตว์ทั่วปฐุพี พญามารผู้นี้คือกาลเวลา กาโล ฉมสฺติ ภูตานิ สพพาเนว สหตตนา กาลเวลาย่อมกินสรรพสัตว์กับทั้งตัวมันเอง”

(ฉิน อรมุต : เลือดรักล้างมลทิน)

“เวรคือการจองล้างจองผลาญซึ่งกันและกัน แล้วเวรจะระงับได้อย่างไร แต่ถ้าทั้งสองฝ่ายเห็นโทษแล้วสงบระงับเสีย มีขันติและเมตตาต่อกันเวรก็สงบระงับได้พระท่านว่า เข เวร° อุปนยหนติ เวร°เตส° น สมมตติ แปลว่าเวรของผู้ไม่จองเวรย่อมระงับได้”

(ฉิน อรมุต : หัวรักเหวลึก)

“โกธ° ฆตวา สุข° เสติ ฆาความโกรธเสียได้จะอยู่เป็นสุข จงตัดมันเสียด้วยการเจริญ
ขันติธรรมและเมตตาธรรม จึงจะอยู่เป็นสุข เจริญยศ เจริญลาภและทรัพย์สินสมบัติ ได้
รับความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า”

(ฉิน อรมุต : หวังรักเหวลีก)

“แรกชีวิตท่านเศรษฐีพันรูดะยังอยู่ นายวารีมีความสุขมาก แต่กาลเวลามันล่องไปพร้อม
กับก้อนเอาสัตพสัตว์และทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นตามสภาพปัจจัยปรุงแต่ง ไปสู่จุดหมาย
คือความตาย ความสลายไป ความหุพังไปพร้อมทั้งกินตัวของมันเองให้หมดไปทุกขณะ
เพราะฉะนั้นในขณะที่กาลเวลามันกินเราเข้าไปเราต้องใช้เวลาที่สิ้นไปให้คุ้มค่า โดยทำ
คุณประโยชน์และความดีให้แก่ตัว แล้วกาลเวลาที่ล่องไปจะไม่สูญเปล่า กาโล ฆสติ ภูคา
นิ สพพานว สหตตนา กาลเวลาข้อมกินสรรพสัตว์ พร้อมทั้งตัวของมันเอง”

(ฉิน อรมุต : เพลึงพยาบาท)

“การกระทำของตาเฒ่ากะรัญตะยังเป็นปัญหา ซึ่งทำให้ผู้ที่มาพบเห็นบังเกิดความสงสัย
บุรพกรรมอันใดที่ทำให้ตาเฒ่าผู้นี้ทรमानนางแพะคำด้วนั้น แล้วทำไมแกต้องทำความ
สะอาดให้มัน ซึ่งดูประหนึ่งแกมีความรักมันเสียจริง ๆ ก็เมื่อรักมันแล้วทำไมแกต้อง
เหมือนตีทรमानมันอีกเล่า มันคงจะเป็นผลกรรมอะไรมาแต่บุรพชาติที่ทำให้ตาแกต้องจง
เวรกับสัตว์เคราะห์จันต์นั้น และคงจะ ไม่มีที่สิ้นสุดกันลงไปได้เพราะนางแพะคำก็คงจะมี
ความรู้สึกจงเวรกับตาแก่คนนั้นอีก เมื่อมีความรู้สึกจงเวรกันอยู่ เวนั้นก็จะไม่ระงับ
อย่างพระธรรมภาษิตกล่าววว่า เข เวร° อุปนย หนติ เวร° เตส° น สมมติ แปลว่า เวรของ
ผู้จงเวรข้อมไม่ระงับ ปัจจุบันนี้เมืองไทยเราเจริญแล้วทั้งในด้านวัตถุ และด้านจิตใจ
แสงพระธรรมได้ส่องสว่างไปทั่วผืนแผ่นดินไทย ลูกพระธรรมทั้งหลายพึงตั้งวรไว้ว่า
เมตตาธรรมนั้นแหละ จะทำให้โลกเย็นหยัดอยู่ได้ มีเรื่องอะไรหนักนึคเบาหน้อยก็จงอภัย
กัน อย่าได้คิดจงเวรกันเลยแล้วเวรนั้นจะระงับไปอย่างพระธรรมภาษิตข้อหนึ่งว่า เข
เวร° นูปนย หนติ เวร° เตสุ ปสมมติ แปลว่า เวรของผู้ไม่จงเวรข้อมระงับได้

(ฉิน อรมุต : นื่องแก้ว)

“กาญจนายังไม่รู้จุดหมายปลายทางว่าจะไปอยู่ที่ใด แต่ถ้าจะยังอยู่ในหมู่บ้านอัมพวา ก็ยังคงกลัวภัยของขุนพลมเหศักดิ์ ทั้งชายน้อยเทียนชัยก็จะไม่ปลอดภัยแน่นอน กาญจนออกจากหมู่บ้านอัมพวา พาแม่และน้องเทียวร่อนเร่พเนจรไร้ที่พึ่ง ทุกข์ อนาคต วิหริ คนไม่มีที่พึ่งยอมเป็นทุกข์ จงทำตัวให้เป็นที่พึ่งที่ดีที่มั่นคง ด้วยการอบรมคนให้มีธรรมะ ทำคนให้เป็นที่พึ่งของคนแล้วเราก็จะมีคนเป็นที่พึ่งตลอดไป”

(ฉันทน์ อรมุต : ราชนิมหากาพ)

“เฮ เวร° อุปนยหนติ เวร° เสด° น สมมติ พระท่านว่าเวรของผู้จองเวรยอมไม่ระงับ เฮ เวร° อุปนยหนติ เวร° เสด° น สมมติ เวรของผู้ไม่จองเวรยอมระงับได้”

(ฉันทน์ อรมุต : คู่สร้างคู่สม)

“เขาเป็นพี่น้องกันแต่ขาดความสามัคคีกัน บ้านใครมีความสามัคคี แม้จะลำบากยากจนแต่ก็ยังหาความสุขได้มากกว่าบ้านที่ร่ำรวย แต่แตกความสามัคคีกันมองกันไม่สนิทคอยระแวงซึ่งกันและกัน ความสามัคคีเป็นคุณธรรมอันประเสริฐสำหรับหมู่คณะ หมู่คณะที่มีความกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จะทำลายอุปสรรคสิ่งกีดขวางความก้าวหน้าได้อย่างดี และสามารถบุกบันไปสู่ความสำเร็จได้โดยง่าย พระพุทธองค์ตรัสว่า ความกลมเกลียวสามัคคีของหมู่คณะเป็นเครื่องรองรับความสำเร็จ สพเพส° สงฆภูตาน° สามคคี วุทฒิสาริกา ความพร้อมเพรียงของปวงชนผู้เป็นหมู่ยังความเจริญให้สำเร็จ”

(ฉันทน์ อรมุต : เพลิงพยาบาท)

“เรื่องคัมภีร์ไม่ว่าจะเป็นกามคัมภีร์ ภาวคัมภีร์ หรือวิภวคัมภีร์ คัมภีร์เป็นตัวก่อให้เกิดทุกข์ แม่น้ำจะกว้างใหญ่สักเพียงใดก็ยังมีวันเต็มได้ แต่บุคคลผู้ตกอยู่ในอำนาจของคัมภีร์ไม่มีวันจะเต็มอ้อมได้เลย พระท่านว่า นคติ คณหา สมานที แม่น้ำเสมอคัมภีร์ไม่มี”

(ฉันทน์ อรมุต : เจ้าคำคง)

“กาลเวลาได้สวมปีกทองโฉบบินนั้นคือวันคืนได้ล่องไปตามลำดับ พร้อมกับนำเอาความกระดากอายความตะขิดตะขวงของเจ้าหญิงจุฑามาศไปเสียสิ้น เหลือไว้แต่ความสนิทสนมความมีสวาทสัมพันธ์ในเชิงเสน่หา ความรักที่ก่อตัวขึ้นในความรู้สึกของเธอ ยิ่งพอกพูนขึ้นตามลำดับ ความหวังดีต่อเขา ความอยู่ใกล้ชิด ความกตัญญูรู้คุณ ความรักที่เกิดจากคุณธรรมและความดี บวกกับความอ้ำว้างเปล่าเปลี่ยวมันมีพลังอำนาจให้เกิดความรักอันเร่าร้อน เรื่องของความรักไม่มีอำนาจใด ๆ ในสากลโลกนี้จะมาหยุดยั้งห้ามปราม และกีดกัน ได้ลงว่ามันได้อุบัติขึ้นแล้ว ความรักมีมหิทธานุภาพเหนืออานุภาพใด ๆ ทั้งสิ้น ย่อมปราศจากพรมแดนและขอบเขตแต่ความรักของจุฑามาศที่มุ่งเสนอแต่มิได้รับการตอบสนองจากยอดชายที่เธอปรารถนาความรักนั้นก็กลายเป็นความทุกข์ ความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากอำนาจของกามตัณหา สมกับที่พระท่านว่า นตฺถิ กามา ปร° ทุกข° ความทุกข์อื่น นอกจากกามย่อมไม่มี

(ฉิน อรมุต : น้องแก้ว)

“กรรมทุกอย่างที่บุคคลทำลงไปแล้วจะมีผลผลิตตอบแทนผู้กระทำทุกอย่าง ทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว กรรมชั่วคือกรรมที่ทำแล้วมีผลที่ตอบแทนที่เผ็ดร้อนแรง อันหมายถึงประพตฺติทุจฺริตฺตํ คือ ประพตฺติชั่วด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ ซึ่งผลที่ออกมาเป็นความทุกข์ความเดือดร้อน ผู้ใดกระทำเข้าจะได้รับความเดือดร้อนทั้งโลกนี้และในโลกลหน้า ความชั่วหรือกรรมชั่วไม่ทำเสียเลยจะดีกว่า น ต° กมม° กต° สาธุ ช° กตฺวา อนุตฺตปฺปติ ทำกรรมใด แล้วร้อนใจภายหลัง กรรมที่ทำแล้วนั้นไม่ดี”

(ฉิน อรมุต : ราชนิมหากาพ)

“มัตติกาวิญญูณไพโร ได้เล่าความจริงให้ยายแม่มดฟังทั้งหมดและจะตามทำร้ายพระแสงธรรม ยายแม่มดห้ามว่าไม่ควรไปก่อน เอ็งต้องใช้เวลาประชุมฤทธานุภาพให้เพียงพอ นางมัตติกา ก็เชื่อฟังแต่จิตใจปองร้ายคิดจองเวรกับพระแสงธรรม เวรคือการจองล้างจองผลาญซึ่งกันและกัน ผู้จองเวรมีใจผูกแค้นต่อคู่เวร มุ่งหวังแต่จะให้เขาพินาศไม่มีที่สิ้นสุดแล้วเวรจะระงับได้อย่างไร หากพิจารณาให้เห็น โทษแล้ว เอาขันติ และเมตตาเข้าช่วย เวรก็จะสงบระงับได้พระท่านว่า เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร”

(ฉิน อรมุต : ยอดกตัญญู)

“เจ้าแสงธรรมเสียดังอันตรายไปสมัครเป็นลูกเขยแม่วันทองครั้งนี้ จะเข้าช่วยประมาทหรือเปล่า พระพุทธองค์ทรงชี้แจงโทษแห่งความประมาทว่า ภิกษุทั้งหลาย เราไม่พิจารณาเห็นธรรมอื่น แม้สักอย่างหนึ่งซึ่งเป็นเหตุเกิด อกุศลธรรมทั้งหลาย และเป็นเหตุเสื่อมแห่งกุศลธรรมทั้งหลายที่เกิดขึ้นแล้ว เหมือนความประมาทนี้เลย”

(ฉิน อรมุต : ขอดกคัณฺณ)

“พระแสงธรรมนำหน้าควบพาชี
จนเวลาสายัณห์ตะวันชาย
มีรั้วรอบขอบชิดปิดประตู
หมาตาเภาทำไม่หยุดหากมนุษย์เรา

จากธานีจันทคามด้วยความหมาย
ก็มาใกล้บ้านป่าของตาเภา
หมาแสนรู้สัตว์เลี้ยงส่งเสียงเห่า
รักห่วงเจ้าเหมือนหมาก็น่าเลี้ยง”

(ฉิน อรมุต : ขอดกคัณฺณ)

“สำนักฤทธิธรรมะเป็นสถานที่สุขสงบ มันเป็นความสุขที่เลิศล้ำจริง ๆ เหลือที่มนุษย์ผู้ยังข้องอยู่ในโลกียารมณ์ จะพึงคาดคิดถึง ดวงจิตที่ปลอดโปร่งแจ่มใส ไม่มีอะไรยุ่ง ๆ มาพัวพันดวงจิตที่สงบราบเรียบ เป็นสมบัติที่มีค่าที่สุดอยู่ใกล้ที่สุด แต่น่าเสียดายที่ว่ามนุษย์ส่วนใหญ่เฝ้าไข่ม้วนไปเสีย มัวไขว่คว้าแต่ความสุขจอมปลอมมาอภิรมย์ชมชื่นกัน”

(ฉิน อรมุต : ขอดกคัณฺณ)

“อาชีพที่สุจริต เป็นอาชีพที่มีเกียรติทั้งนั้น นั่นเป็นคำพูดปลอบใจผู้มีอาชีพต่ำต้อยเท่านั้น แต่โดยเนื้อแท้แล้วมนุษย์เรายังคงถูกเหยียดหยามและมองเห็นอาชีพที่ต้องใช้แรงกายเป็นอาชีพที่ต่ำต้อยไร้เกียรติอยู่นั่นเอง นอกจากนี้สังคมยังมองเห็นผู้ที่อยู่อย่างเกียจคร้านได้โดยไม่ต้องทำอะไร แต่มีกินมีใช้อย่างฟุ่มเฟือย เป็นผู้มีเกียรติและมีบุญเสียอีก

(ฉิน อรมุต : เจ้าแสงเพชร)

“ท่านผู้เจริญ สิ่งที่ปราศจากมายานี้คือสิ่งใด สิ่งนั้นแลคือสังขารม ซึ่งเป็นความจริงที่นอกเหนือไปจากธรรมชาติอันพระมหาบุรุษเจ้าได้ทรงค้นพบก่อนผู้อื่นใด ในราตรีแห่งเพ็ญไพศายบุณมี ภายใต้มหาแห่งอัสสัคตพฤกษ์โพธิใบ ใกล้เคียงแม่น้ำเนรัญชรา ท่านผู้เจริญวิริยะอุทสาหะใดเล่าจะเสมอด้วยพระพุทธรองค์ ก็และสังขารมนี้เป็นไฉน พระพุทธรองค์ทรงดำรงสังขารม ได้แก่ ความทุกข์ ความเกิดแห่งทุกข์ ความดับทุกข์ ทั้งสี่นี้เป็นความจริงอันประเสริฐ ที่มีอยู่ในโลก ท่านผู้เจริญก็เพราะไม่รู้แจ้งซึ่งความจริงอันประเสริฐนี้ มนุษย์จึงหลงอยู่ในมายาความรักความหลง บางคนก็ต้องจบชีวิตลงเพราะหลงในมายาความรักนั้น ดังท่านจะ ได้เห็นจากเรื่องแสงวาริน ซึ่งเราจะได้นำเสนอท่านเป็นลำดับต่อไป”

(ฉิน อรมุต : แสงวาริน)

“นางอัคคีมีแต่ความทุกข์ แน่นอนผู้แพ้ย่อมอยู่เป็นทุกข์ ในทางคคโลกได้แก่ การแพ้นั้น แพ้การต่อสู้ แพ้ต่อธุรกิจการงานหรือแพ้สงครามเป็นต้น ในทางคคธรรมได้แก่ แพ้ต่อกิเลส ค้นหา การแพ้กิเลสค้นหามั่นเป็นทุกข์กว่าอย่างอื่น เพราะกิเลสค้นหานี้เป็นตัวก่อทุกข์ที่ร้ายยิ่งนัก บาลีว่า ทุกข ิเสติ ปราชโค แปลว่า ผู้แพ้ย่อมอยู่เป็นทุกข์”

(ฉิน อรมุต : ตักดาทอง)

“พระเจ้าพิมพิสารยังต้องการพิสูจน์เจ้าเพชรต่อไป ความจริงใจของพระองค์มิได้รังเกียจแต่อยากรู้ว่าเพชรคือใครกันแน่ใจจริงแล้วพระองค์ประกอบด้วยพรหมวิหารธรรมทศพิธราชธรรม และสังคหัตถุธรรม ซึ่งเป็นธรรมของราชาผู้เป็นประมุขของประชาชน ดังบาลีว่า ราชา มุข มนุสสาน แปลว่า พระราชาเป็นประมุขของประชาชน”

(ฉิน อรมุต : ตักดาทอง)

“ความใคร่ภายในเรียกว่า กิเลสภายใน ถ้าเป็นความใคร่ภายนอกเรียกว่าวัตถุกาม กิเลส ที่เป็นเหตุแห่งความใคร่เรียกว่า ตัณหา ความทะยานอยากที่เป็นอริยธรรม คือ อารมณ์ที่ นำปรารถนานำใคร่ นำพอใจนั้น มันไม่เที่ยงแท้แน่นอน แปรเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมดา บุคคลไม่ควรยึดมั่นถือมั่น พระท่านว่า น สนฺติ กามา มนเชตุ นิจจา กามทั้งหลายที่เที่ยงไม่มีในมนุษย์”

(ฉิน อรมุต : เพติงพยายาม)

“หลังจากนั้นพระเจ้ากรุงสาวัตถีคอยสังเกตดูเจ้าหนุ่มกำพร้ามีความเฉลียวฉลาดและ คล่องตัวทุกอย่าง ประกอบด้วยแววแห่งความเป็นผู้ดี ก็จึงปรากฏจึงทรงประทานยศ เลื่อนตำแหน่งให้เป็นใหญ่ขึ้นตามลำดับ อันว่าแว่นแคว้นสาวัตถีในยุคนั้น ไพร่ฟ้าข้า แผ่นดินร่มเย็นเป็นสุข เนื่องด้วยองค์ประมุขทรงทศพิธราชธรรม สัพพัญญู สุข โทติ ราชา เจ โทติ รมมิโก ถ้าพระราชาเป็นผู้ทรงธรรมราชกรทั้งปวงก็เป็นสุข”

(ฉิน อรมุต : กรรมลิขิต)

“ชื่อนั้นสำคัญไฉน สิ่งที่เขาเรียกว่าดอกกุหลาบนั้น ถึงแม้จะมีชื่อเป็นสิ่งอื่นสิ่งนั้นก็ยังมี หอม ผู้ไม่มีระเบียบวินัย ไม่สำรวม ถึงจะบอกว่าเป็นนักบวชผู้นั้นก็ยังยอมไม่ใช้ ผู้ที่มี ศีลบริสุทธิ์มีความสำรวม ย่อมเป็นนักบวช ผู้มีศีลบริสุทธิ์ย่อมประสบสุขแม้ในภพหน้า ดังคำพระท่านว่าน เวทา สมปรายาย นรชาตินปิพนธวา สกณฺจ สีสฺ สฺสุทฺธํ สม ปรายสุขา วท เวทมนตร ชาตีกานนิคพวกพ้องนำสุขมาให้ในสัมปรายภพไม่ได้ ส่วน ศีลของคนที่มีศีลบริสุทธิ์แล้ว จึงนำสุขมาให้ในสัมปรายภพได้”

(ฉิน อรมุต : เลือดรักถ้ำงมถิน)

“ธรรมดาบรรพชิตต้องเป็นผู้ที่มีศีลาจารวัตรสมบูรณ์เรียบร้อย เป็นผู้สำรวมกาย วาจา ใจ อยู่เสมอ และดำรงอยู่ในปาริสุทธิศีล 4 คือ 1) สำรวมในพระปาฏิโมกข์ 2) สำรวม อินทรีย์หก 3) เลี้ยงชีพโดยทางที่สงบ 4) พิจารณาเสียก่อนแล้ว จึงบริโภคปัจจัยสี่ จึงจะ

เป็นบรรพชิตที่สมบูรณ์ เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้พบเห็น แต่บรรพชิตผู้ไม่สำรวม
ระวางอยู่ในธรรมเหล่านี้จะเป็นที่เลื่อมศรัทธาคือผู้พบเห็น เป็นบรรพชิตได้เพียงชื่อเท่า
นั้น อสญโค ปพพิโค น สาธุ บรรพชิตผู้ไม่สำรวมไม่ดี”

(ฉิน อรมุต : กามเทพศิคคว)

“คำว่าฤๅษีคือบุคคล ผู้จากเรือนไปอยู่ป่า ถือเพศเป็นฤๅษีบำเพ็ญเพียรเพื่อจะนำคนออก
จากทุกข์ ในการบำเพ็ญเพียรนี้ เขาต้องต่อสู้กับกิเลสตัณหา อันเป็นตัวก่อให้เกิดทุกข์
คอยรบกวนอยู่ตลอดเวลา จึงจำเป็นจะต้องมีธรรมะเป็นธงชัย เพื่อขจัดกิเลสตัณหาให้
หมดสิ้นและยังสามารถใช้ธรรมะนั้นเป็นธงชัยเอาชนะผู้อื่นได้ ภาษิตธรรมกล่าวว่า ฌ
โม หิ อสิ น ิ ธโซ แปลว่า ธรรมะเป็นธงชัยของพวกฤๅษี

(ฉิน อรมุต : วงเวียนแห่งความรัก)

“ลักษณะญาณแห่งการมีคู่ย่อมกระตุ้นเตือนความรู้ดีของหนุ่มสาวทุกคนมันมีพลัง
อำนาจเกี่ยวกระหวัดผูกมัดให้คนสองเพศร่วมคู่กัน โดยโลกีย์วิสัย ไม่มีหนุ่มสาวคู่ใด
จะมีชีวิตอยู่ด้วยความไม่มีหวัง แต่เจ้าหญิงผกากรองเธอหมดหวังแล้วในเรื่องการมีคู่
นับแต่นั้นมาจิตใจของเจ้าหญิงก็เศร้าหมองหมดความร่าเริง จิตเต สง กิถฎฐะ ทุกคติ
ปาฎิกงขา เมื่อจิตเศร้าหมองแล้ว ทุกคติเป็นอันต้องหวัง”

(ฉิน อรมุต : นื่องแก้ว)

“เขาเคยพูดว่าจะร่วมชีวิตอยู่กับหล่อนตลอดไป แต่พอหล่อนท้อง เขาก็กลับหนีไป เขา
เป็นคนที่ไม่มีรสแห่งสังขารม ทานครับ ไม่ว่าจะเป็รสหวาน รสเผ็ดเปรี้ยว หรือเค็ม
ก็ให้สำเร็จเภสัชกิจคือ ยาหรืออาหารกิจ คืออาหารเท่านั้น ไหนเลยจะสู้รสแห่งความสัง
ได้ รสแห่งความสังสามารถจะยังประโยชน์ให้สำเร็จได้ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า เป็น
ปัจจัยให้บำเพ็ญสัตตยาริษฐานให้ถึง อมตธรรมเป็นที่สุด สจจ ิ หเว สาธุทร ิ รสถาน ิ
ความสังนั้นแล ดีกว่ารสทั้งหลาย”

(ฉิน อรมุต : เจ้าแสงเพชร)

กากะทิง : อะไรที่รักษาโลกนี้ไว้
 ผกาธัน : หิริโศตคป์ะรักษาโลกนี้ไว้
 กากะทิง : หิริคืออะไร โศตคป์ะคืออะไร
 ผกาธัน : หิริคือความละอายแก่ใจที่จะกระทำความชั่ว โศตคป์ะ
 คือความเกรงกลัวต่อบาปที่ตนจะกระทำสองอย่างนี้เรียก
 ว่า โลกบาลธรรมคือธรรมที่สามารถคุ้มครองโลกนี้ไว้
 เป็นอย่างดี หิริโศต คปปิยญญเวว โลก ๑ ปาเลติ สาธุก ๑
 หิริโศตคป์ะ ย่อมรักษาโลกนี้ไว้อย่างดี
 (ฉิน อรมุต : เพลิงพยาบาท)

“บุคคลคบกับคนดีก็ย่อมดีตาม ตคร ๑ ว ปลาเสนา โย นโร อุปนยหติ ปตคาปิ สุรภิ
 วายน ติ เอว ๑ ธีรูปเสวนา นรชน หอกฤษณาด้วยใบไม้ แม้ใบไม้ย่อมพลอยหอมฟุ้ง
 ไปฉั่นใด การต้องเสพกับนักปราชญ์ก็ฉั่นนั้น”
 (ฉิน อรมุต : เลือครักล้างมลทิน)

“ความโกรธย่อมทำความพินาศให้แก่ตนเองและผู้อื่น ทำให้เสื่อมลาภ ชศ และทรัพย์
 สิ้น คังนั้น จงตัดมันเสียด้วยการเจริญขันติธรรมและเมตตากรม จึงจะอยู่เป็นสุข อย่าง
 พระท่านว่า โกรธ ๑ มตวา สุข ๑ เติติ ๑ มาความโกรธเสียได้ย่อมอยู่เป็นสุข”
 (ฉิน อรมุต : รักไร้พรมแดน)

“สัตว์โลกทุกจำพวกมีกรรมเป็นของตัว — เพราะว่าการเป็นตัวบัญชาให้เป็นไปอย่าง
 นั้นอย่างนี้ ไม่มีสัตว์โลกชนิดไหนหนีกรรมพ้น เพราะว่าการจะติดตามผู้กระทำไป
 เหมือนดังเกวียนที่หมุนไปตามรอยเท้าโค กมมุนา วตติโลโก สัตว์โลกย่อมเป็นไป
 ตามกรรม”

(ฉิน อรมุต : ท่องร้ายทางรัก)

“อำมาตย์ก็เขียนคำประกาศติดไว้ในย่านชุมชนและมีคำสั่งถึงหัวเมืองน้อยใหญ่ให้ประกาศเรื่องนี้ ให้ประชาชนรู้ทั่วถึงกัน แต่พระนางก็ได้ปิดบังความลึกลับของพระราชธิดาประกาศให้รู้ว่า ผู้ที่มาอภิเษกกับเจ้าหญิงชอนกลีนนั้น ต้องตายมาแล้วทุกราย ฉะนั้นต่อไปใครจะมาสมัครอีกก็ต้องคิดเสียให้ดีกว่านั้น เพราะมันเป็นการเสี่ยงต่อความตาย เมื่อไม่กลัวตายแล้วก็ขอเชิญมารายงานตัวพระนางถือว่าคนนั้นตั้งใจจริงและมีความรู้เป็นพิเศษสามารถจะแก้อาถรรพณ์ในตัวพระธิดาได้ พระนางจะจัดการอภิเษกให้ ข้าวที่ประกาศไปนั้น เป็นข้าวที่ประชาชนสนใจมาก ต่างคอยคุกันอยู่ว่า ใครจะกล้าเสี่ยงกับความตายไปสมัครบ้าง แต่วันแล้ววันเล่ายังไม่ปรากฏว่าจะมีใครกล้า เพราะต่างคนต่างรู้ดีกันอยู่แล้วว่า เจ้าหญิงชอนกลีนเป็นนางกาลิ มีอำนาจลึกลับที่ทำให้ผู้ตาย จะเป็นเจตนาหรือไม่นั้น ยังเป็นสิ่งที่คนทั้งหลายวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่เมื่อรู้ว่าเป็นอันตรายเช่นนั้นแล้ว ใครกล้าไปสมัครก็ถือว่าคนนั้นประมาท และผู้ประมาทก็ได้ตายมาแล้วเป็น ตัวอย่าง ปัญญาชนทั้งหลายควรจะคิดถึงและเชื่อพระธรรมภาษิตที่ว่า ปมาโท มจ จุโน ปท° แปลว่า ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย”

(ฉิน อรมุต : น้องแก้ว)

“ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นอนิจจังคือไม่เที่ยงแท้และจรัสยั่งยืน เกิดมาแล้วก็ดับสลายไป เปลี่ยนแปลงไปเป็นธรรมดา พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า สิ่งใดเกิดขึ้นแต่เหตุสิ่งนั้นย่อมดับไปเพราะเหตุ ทุกสิ่งทุกอย่างเมื่อจะเกิดขึ้นก็ล้วนมีเหตุก่อให้เกิดขึ้น ถ้าจะดับก็ดับเพราะเหตุที่ก่อให้เกิดขึ้นดับไป ตัวกิเลสตัณหาเป็นตัวก่อให้เกิดมีทุกข์ขึ้น ถ้าเราจะดับทุกข์ก็จงดับที่ตัวกิเลสตัณหาให้สิ้นทุกข์จึงจะหมดไปได้ พระท่านว่า ยง กิณฺณิ สมุทฺททฺยธมฺม° สพฺพหนตฺ° นิโรธธมฺม° สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นล้วนมีความดับไปเป็นธรรมดา”

(ฉิน อรมุต : เจ้าคำคง)

“ทางมีองค์ 8 นั้น เรียกว่า อริยมรรคอันเป็นทางปฏิบัติเพื่อหลุดพ้นจากความทุกข์ เป็นธรรมที่บุคคลปฏิบัติให้ถึงความหลุดพ้นจากเพลิงกิเลสและเพลิงทุกข์ มี 8 อย่างคือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมกัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวาชามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ ทั้งหมดนี้ รวมลงในศีล สมาธิ ปัญญา เป็นหนทางสายเดียวที่จะนำผู้ปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ อฏฺง กิโก จ ฆคคานํ ฌมํ อมตคามินํ บรรคาทางทั้งหลาย ทางมีองค์ 8 เป็นทางเกษมให้ถึงอมตธรรม”

(ฉิน อรมุต : น้องแก้ว)

“ธมมจารี สุขํ เสติ ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข เพราะเป็นผู้อยู่ด้วยการสำรวมกาย วาจา ใจ ปราศจากกิเลสเครื่องทำใจให้เศร้าหมอง อยู่ด้วยความไม่ประมาท ด้วยอานิสงส์แห่งการประพฤติธรรมนั้น เขาย่อมได้รับผลคือความสบายกายสบายใจ ซึ่งเป็นความสุขที่เลิศกว่าความสุขทั้งปวง ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า”

(ฉิน อรมุต : ม่านมลทิน)

“ธม โม หเวรก ขน ติ ธม มจารี ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม หากคุษคี่ชีสาวไม่มีความมั่นคงในธรรมะแล้วจะต้องเป็นอันตรายเสียด้วย ปุโสมปีศาจร้าย แต่ด้วยอำนาจธรรมะคุษคี่ จึงสามารถเอาชนะจิตใจของปุโสมได้ ธรรมะย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรมให้ปลอดภัย และอยู่เป็นสุข”

(ฉิน อรมุต : กามเทพหลวง)

“การเดินทางจากแคว้นรัตนามุ่งสู่แขวงเมืองมณีปุระ วันหนึ่งต้องเชิญองค์ชายพนมพร หลีกจากเส้นทางที่สัตยูจรไปมาของผู้อื่น เพราะกลัวว่าจะถูกตามทำร้าย เพื่อความไม่ประมาท วันหนึ่งเชิญองค์ชายบุกป่า คำตงก็มีการเฝ้าเวรยามคอยถวายความปลอดภัย อป มา เทน สม ปา เทถ ท่านทั้งหลายจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมนี้เป็น ปัจฉิมกถาที่พระพุทธองค์ทรงเห็นความสำคัญของความไม่ประมาท จึงตรัสไว้ตอนจะ เสด็จดับขันธปรินิพพาน เป็นการชวนเชิญครั้งสุดท้ายของพระพุทธองค์ที่จะให้บรรดา พุทธบริษัทประกอบด้วยความไม่ประมาท ฉะนั้นชนทั้งหลายจงเป็นผู้ด้วยความไม่ ประมาท”

(ฉิน อรมุต : ราชนิมหากาพ)

“เจ้าหญิงกุมารี หนีมาจากแคว้นสร้างไริญาติชาตมิตร ไม่มีที่พึ่ง ทุกข์ อนาคต วิหริติ คนไม่มีที่พึ่งข้อมอยู่เป็นทุกข์ แต่การพึ่งผู้อื่น แม้แต่พ่อ แม่ พี่ น้อง เขาเหล่านั้นก็ข้อม แก่ข้อมเจ็บและตายจากไป เราต้องพึ่งตนเอง ทำตนให้เป็นที่ยิ่งของตน อย่างพระท่าน ว่า อตตํ หิ อตตโน นาโต นั่นแหละ”

(ฉิน อรมุต : ราชนิบอด)

“บ้านเมืองได้รับความเสียหายแต่ละครั้ง ก็เพราะผู้ใหญ่วุ่นวายทำผิด ไม่เคยเกิดจากความ ผิดของผู้น้อย สมกับคำภาษิตที่ว่า ฝนตกแล้วลงมาจกหลังคา ทำให้พื้นเรือนเปียกปอน ได้ดูนั้นก็ขึ้นแฉะไปด้วย ฝนไม่เคยร่วงจากได้ดูให้หลังคาเปียกเลย ชาวเมืองปัญจราได้ รับความเดือดร้อน เพราะคนชั่วมีอำนาจคนไม่ว่าชาติไหน ภาษาใด หรือกลุ่มไหน ข้อม มีทั้งคนดีและคนชั่ว คำว่าไม่มีคนช่วนั้นข้อมเป็นไปไม่ได้ แต่ต้องระวังอย่าให้คนชั่วมี อำนาจเดี่ยวน้องค์ประมุขแห่งปัญจรามอบอำนาจให้คนชั่ว บ้านเมืองจึงเดือดร้อน”

(ฉิน อรมุต : ราชนิมหากาพ)

“ธรรมคาจิตเป็นภาพที่กลับกลอก รักษายาก ห้ามยาก ห้วนไหวโอนเอนได้ง่าย การที่ จะฝึกจิตให้ดีได้แบบนี้ ต้องผ่านการศึกษาที่หนักมากจริง ๆ จึงจะทำได้ ไม่ยินดียินร้าย ในเวลาเห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องโศภัญัพพะ รู้ธรรมารมณด้วยใจ บุคคลผู้ ใดทำได้เช่นนี้เรียกว่า อริยบุคคล คือผู้ประเสริฐ”

(ฉิน อรมุต : ราชนิมหากาพ)